

ZINTEGROWANA STRATEGIA ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH „ANDRESPOL-NOWOSOLNA-BRÓJCE” zaplanowana w perspektywie do 2013 roku

Andrespol 2006

**Współautorzy Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich
„Andrespol-Nowosolna- Brójce”**

L.p.	Imię i nazwisko	Reprezentant
1	Bajon Elżbieta	Gmina Brójce
2	Berent Dariusz	Gmina Nowosolna
3	Biała Agnieszka	Gmina Andrespol
4	Bystroński Tomasz	Gmina Nowosolna
5	Chojnacki Lech	Gmina Andrespol
6	Ciesielska Elżbieta	Gmina Andrespol
7	Czerniawska Grudzińska Agnieszka	Gmina Nowosolna
8	Czyżykowski Jan	Gmina Andrespol
9	Darnowska -Męcina Aneta	Gmina Nowosolna
10	Domagała Jan	Gmina Nowosolna
11	Dziąg Henryka	Gmina Andrespol
12	Fiet Wiesława	Gmina Andrespol
13	Flakiewicz Józefa	Gmina Brójce
14	Frączkowska Renata	Gmina Brójce
15	Frączzak Ewa	Gmina Nowosolna
16	Fudała Krzysztof	Gmina Nowosolna
17	Gajda Jan	Gmina Andrespol
18	Gajek Lesław	Gmina Andrespol
19	Garnys Paweł	Gmina Andrespol
20	Gładysz Ewa	Gmina Brójce
21	Górajski Józef	Gmina Andrespol
22	Herman Marianna	Gmina Andrespol
23	Herman Stanisław	Gmina Andrespol
24	Jedynak Ryszard	Gmina Nowosolna
25	Kępka Barbara	Gmina Brójce
26	Kępka Sylwester	Gmina Brójce
27	Kieler Jan	Gmina Nowosolna
28	Kopiec Grażyna	Gmina Andrespol

29	Kosielski Jacek	Gmina Andrespol
30	Kowalczyk Wacław	Gmina Nowosolna
31	Krasowiak Agnieszka	Gmina Nowosolna
32	Kubus Dariusz	Gmina Andrespol
33	Kulik Kazimierz	Gmina Andrespol
34	Kurzawa Aleksandra	Gmina Brójce
35	Łęgocki Stefan	Gmina Andrespol
36	Maciejewska Anna	Gmina Andrespol
37	Matczak Wiktor	Gmina Andrespol
38	Młynarski Jakub	Gmina Brójce
39	Nadolski Jerzy	Gmina Andrespol
40	Olewińska Halina	Gmina Brójce
41	Palczewska Jolanta	Gmina Nowosolna
42	Pawlikowska Aleksandra	Gmina Andrespol
43	Pewniak Adam	Gmina Nowosolna
44	Popławska Elżbieta	Gmina Brójce
45	Rogowska-Frankowska Bogusława	Gmina Andrespol
46	Różycka Jolanta	Gmina Brójce
47	Sękowska Jadwiga	Gmina Andrespol
48	Goska Zofia	Gmina Brójce
49	Stańczak Marcin	Gmina Nowosolna
50	Stęcel Piotr	Gmina Nowosolna
51	Stoszek Urszula	Gmina Andrespol
52	Szewc Włodzimierz	Gmina Brójce
53	Szot Łukasz	Gmina Andrespol
54	Świderek Elżbieta	Gmina Brójce
55	Woźniak Jan	Gmina Andrespol
56	Żaczek Władysław	Gmina Andrespol
57	Żaromiński Jacek	Gmina Nowosolna

Dokument został opracowany na zlecenie samorządu Gminy Andrespol, który w imieniu aktywnych społecznie grup z Gmin Andrespol, Nowosolna, Brójce koordynował prace związane z utworzeniem Lokalnej Grupy Działania oraz opracowaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Opracowanie dokumentu sfinansowano ze środków Unii Europejskiej

Szkolenie z metodyki opracowania strategii

AR Andrzej Ruszlewicz

ul. Połabian 52, 52-339 Wrocław, e-mail: andrzej.ruszlewicz@wp.pl

Konsultanci i moderatorzy:

- **Prof. dr hab. Elżbieta Psyk- Piotrowska-** socjolog o specjalności socjologia wsi i socjologia społeczności lokalnych, pracownik Instytutu Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego oraz profesor Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Skierniewicach
- **Ryszard Wilczyński** Pełnomocnik Wojewody Opolskiego d.s. odnowy wsi
- **Hieronim Andrzejewski** Dyrektor Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich.
- **Marcin Podgórski** Naczelnik Departamentu Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim w Łodzi.
- **Ewelina Karwala** koordynator projektu realizowanego w ramach Schematu I PPL+, pracownik Urzędu Gminy w Andrespolu.
- **Katarzyna Hanke** – absolwentka Wydziału socjologii Uniwersytetu Łódzkiego, Stypendystka Fundacji im. Heinricha Bolla.
- **Renata Lewandowska** – Pracownik Urzędu Gminy Nowosolna na stanowisku – Inspektor ds. kultury, sportu i turystyki.

Spis treści

I. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację strategii	8-18
II. Diagnoza obszaru objętego ZSROW.....	19-52
II.1. Charakterystyka obszaru	19-34
II.1.1. Zasięg terytorialny i uwarunkowania geograficzne.....	19-20
II.1.1.1 Położenie, powierzchnia.....	19
II.1.1.2. Ukształtowanie powierzchni i charakterystyka geologiczna.....	20
II. 1.2. Uwarunkowania przyrodnicze/ środowiskowe.....	21-30
II.1.2.1. Klimat.....	21
II.1.2.2. Surowce mineralne.....	22
II.1.2.3. Wody.....	22
II.1.2.4. Gleby.....	23
II.1.2.5. Struktura użytkowania gruntów.....	23
II.1.2.6. Szata roślinna.....	24
II.1.2.7. Świat zwierzęcy.....	25
II.1.2.8. Lasy.....	25
II.1.2.9. Zieleń urządzona.....	26
II.1.2.10. Walory krajobrazowe.....	26
II.1.2.11. Ochrona przyrody.....	27
II.1.2.11.A. Istniejące obiekty i obszary chronione.....	27-29
II.1.2.11.B. Projektowane obszary i obiekty chronione.....	29
II.1.2.12. Ochrona środowiska.....	30
II.1.3. Uwarunkowania kulturowe.....	31-33
II.1.3.1 Ważniejsze dobra kultury.....	31-32
II.1.3.2 Kultura ludowa i tradycje regionalne.....	33
II. 1.4. Uwarunkowania historyczne.....	33-34
II.2. Potencjał demograficzny i gospodarczy.....	34-49
II.2.1. Charakterystyka ludności zamieszkującej obszar objęty ZSROW.....	34-40
II.2.1.1. Ludność zamieszkująca obszar partnerstwa.....	34
II.2.1.2 Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku.....	35
II.2.1.3 Struktura wykształcenia ludności zamieszkującej obszar partnerstwa.....	36
II.2.1.4. Przyrost naturalny na obszarze partnerstwa oraz saldo migracji.....	37
II.2.1.5. Poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia na obszarze partnerstwa.....	38
II.2.1.6. Liczba gospodarstw rolnych oraz warunki do rozwoju rolnictwa.....	39
II.2.1.7. Liczba podmiotów gospodarczych, branże mające kluczowe znaczenie dla obszaru partnerstwa.....	40
II.2.2. Stan rozwoju infrastruktury wiejskiej	41
II.2.2.1. Infrastruktura społeczna.....	41
II.2.2.1.1. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	41

II.2.2.1.2. Edukacja i wychowanie.....	42
II.2.2.1.3 Kultura, sport i rekreacja.....	42
II.2.2.1.4. Stan bezpieczeństwa publicznego.....	43
II.2.2.1.5. Organizacje pozarządowe działające na obszarze objętym ZSROW.....	43-46
II.2.2.2. Infrastruktura techniczna.....	47
II.2.2.2.1. Sieć komunikacyjna.....	47
II.2.2.2.2. Zaopatrzenie w energię.....	47
II.2.2.2.3. Gospodarka wodno- ściekowa i gospodarka odpadami.....	48
II.2.2.2.4. Telekomunikacja.....	49
II.3. Uzasadnienie spójności obszaru ZSROW	50-52
III. Aktualnie wdrażane inicjatywy/ projekty na obszarze ZSROW	52-60
IV. Analiza SWOT obszaru objętego ZSROW „Andrespol-Nowosolna-Brójce”....	63-64
V. ZSROW – CELE I PALNOWANY BUDŻET.....	65-88
V.1. TEMATY WIODĄCE I CELE STRATEGICZNE.....	65
V.2. Uzasadnienie wyboru tematu wiodącego i celów strategicznych.....	66-81
V.3. Partnerstwo	82-85
V.4. Sposób finansowania ZSROW.....	85-88
VI. Wpływ realizacji ZSROW na rozwój regionu	89-92
VII. Powiązanie ZSROW ze strategią NPR (na lata 2004-2006)	93
VIII. Promocja i informowanie o projekcie i ZSROW.....	93
IX. Informacja o załącznikach.	93

Szanowni Państwo!

Oddajemy w Państwa ręce dokument będący efektem wielomiesięcznej pracy przedstawicieli społeczności lokalnych obszaru partnerstwa w skład którego wchodzi gminy Andrespol, Nowosolna oraz Brójce.

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich jest dokumentem tworzonym z myślą o długofalowym i zintegrowanym rozwoju obszaru całego partnerstwa, a nie tylko i wyłącznie poszczególnych gmin wchodzących w jego skład.

Tworzona była zgodnie z zasadami oddolnego podejścia, co w praktyce oznaczało, iż po pierwsze została ona opracowywana przez wielu reprezentantów społeczności lokalnej. Po drugie praca nad ZSROW miała charakter uspołeczniony, tzn. jej rezultaty były konsultowane z mieszkańcami wszystkich gmin. Podstawą jej opracowania były wyniki badań ankietowych, w których mieszkańcy (zarówno osoby pełnoletnie, jak i młodzież) mieli okazję wypowiedzieć się na temat wizji rozwoju obszaru partnerstwa, jego mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń dla długofalowego rozwoju. Z przeprowadzanych badań wynikało, iż zdaniem mieszkańców szansą na szeroko rozumiany rozwój partnerstwa jest promocja turystyki weekendowej oraz inwestycje, które się z nią wiążą. W związku z tym w ZSROW nacisk położono głównie na rozpoznanie i zidentyfikowanie tych walorów obszaru partnerstwa, które odgrywają w rozwoju turystyki szczególne znaczenie (uwarunkowania przyrodnicze oraz kulturowe).

W dokumencie znajdują Państwo oprócz wizji i misji partnerstwa opis i uzasadnienie celów strategicznych i operacyjnych, a także proponowane działania do realizacji. Sam dokument ma jednak formułę otwartą, co oznacza, iż jesteśmy ciekawi nowych pomysłów które niewątpliwie ZSROW, a także funkcjonowanie powołanej Lokalnej Grupy Działania mogą wzbogacić. Liczymy na Państwa zaangażowanie w realizację ZSROW, będącej narzędziem rozwoju obszaru naszego partnerstwa.

Autorzy

I. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację strategii.

I. 1. Status prawny i formy działania LGD

Lokalna Grupa Działania utworzona na obszarze gmin Andrespol, Brójce, Nowosolna złożyła w Sądzie Rejonowym dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi w XX Wydziale Krajowego Rejestru Sądowego wnioski o rejestrację stowarzyszenia o nazwie „Stowarzyszenie Twórczej Edukacji i Rozwoju „STER”. Członkami stowarzyszenia są przedstawiciele aktywnych społecznie grup mieszkańców z terenu trzech gmin, którzy brali udział w realizacji projektu dofinansowanego w ramach SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” działanie 2.7 Pilotażowy Program Leader+, Schemat I.

Stowarzyszenie utworzyło 37 osób.

I. 2. Założyciele Stowarzyszenia:

Założyciele Stowarzyszenia Twórczej Edukacji i Rozwoju „STER”

L.p.	Imię i nazwisko	Reprezentacja
1	Andrzejewski Hieronim	Gmina Nowosolna
2	Bajon Elżbieta	Gmina Brójce
3	Berent Dariusz	Gmina Nowosolna
4	Biała Agnieszka	Gmina Andrespol
5	Bystroński Tomasz	Gmina Nowosolna
6	Ciesielska Elżbieta	Gmina Andrespol
7	Czyżykowski Jan	Gmina Andrespol
8	Darnowska -Męcina Aneta	Gmina Nowosolna
9	Fiet Wiesława	Gmina Andrespol
10	Flakiewicz Józefa	Gmina Brójce
11	Frączkowska Renata	Gmina Brójce
12	Frączzak Ewa	Gmina Nowosolna
13	Fudała Krzysztof	Gmina Nowosolna
14	Garnys Paweł	Gmina Andrespol
15	Jedynak Ryszard	Gmina Nowosolna
16	Karwala Ewelina	Gmina Andrespol
17	Kępka Barbara	Gmina Brójce
18	Kępka Sylwester	Gmina Brójce
19	Kopiec Grażyna	Gmina Andrespol
20	Kosielski Jacek	Gmina Andrespol
21	Kowalczyk Wacław	Gmina Nowosolna
22	Krasowiak Agnieszka	Gmina Nowosolna
23	Kubus Dariusz	Gmina Andrespol
24	Kurzawa Aleksandra	Gmina Brójce
25	Lewandowska Renata	Gmina Nowosolna

26	Młynarski Jakub	Gmina Brójce
27	Olewińska Halina	Gmina Brójce
28	Pewniak Adam	Gmina Nowosolna
29	Popławska Elżbieta	Gmina Brójce
30	Różycka Jolanta	Gmina Brójce
31	Goska Zofia	Gmina Brójce
32	Szewc Włodzimierz	Gmina Brójce
33	Szot Łukasz	Gmina Andrespol
34	Świderek Elżbieta	Gmina Brójce
35	Woźniak Jan	Gmina Andrespol
36	Żaczek Władysław	Gmina Andrespol
37	Żaromiński Jacek	Gmina Nowosolna

Stowarzyszenie ma na celu:

1. Działalność na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i ich mieszkańców
2. Polepszenie jakości życia na wsi.
3. Budowanie partnerstwa i dialogu na rzecz zrównoważonego rozwoju wsi oraz aktywizowanie społeczności lokalnych na obszarach wiejskich.
4. Wspieranie i upowszechnianie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.
5. Rozwój nauki, edukacji, kultury oświaty i wychowania
6. Ochronę zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru gmin Andrespol, Brójce, Nowosolna.
7. Promocję obszaru trzech „podłódzkich” gmin.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

- 1) budowanie partnerstwa pomiędzy członkami Stowarzyszenia, w celu wspólnego, aktywnego uczestniczenia w kreowaniu polityki państwa oraz Unii Europejskiej wobec wsi i terenów wiejskich;
- 2) współdziałanie na rzecz przygotowania polskiej wsi i jej mieszkańców do jak najskuteczniejszego funkcjonowania w ramach Unii Europejskiej;
- 3) propagowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, z uwzględnieniem zarówno interesów gospodarczych mieszkańców, jak i wymogów ochrony dziedzictwa oraz krajobrazu kulturowego i przyrodniczego wsi;
- 4) propagowanie podejścia do rozwoju obszarów wiejskich opartego na zasadach stosowanych w programach wsparcia strukturalnego Unii Europejskiej typu „LEADER”;
- 5) opracowanie zasad współdziałania i form integracji środowisk wiejskich;
- 6) inicjowanie współdziałania na rzecz rozwoju cywilizacyjnego, społecznego i ekonomicznego obszarów wiejskich;
- 7) podejmowanie inicjatyw legislacyjnych zmierzających do stanowienia prawa sprzyjającego zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich;
- 8) realizację założeń Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla Gmin Andrespol, Brójce i Nowosolna.

- 9) organizowanie działań dotyczących wspierania inicjatyw podejmowanych przez środowiska wiejskie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich;
- 10) organizowanie działań o zasięgu lokalnym, regionalnym krajowym i międzynarodowym, w tym konferencji, zjazdów, seminariów i konkursów;
- 11) współdziałanie z organami samorządowymi oraz państwowymi i innymi organizacjami, stowarzyszeniami i instytucjami, w tym jednostkami zaplecza naukowo-badawczego i dydaktycznego;
- 12) prowadzenie działalności wydawniczej i kolportażowej w zakresie publikacji specjalistycznych, propagowania doświadczeń i opinii stowarzyszonych organizacji, opracowań własnych i innych;
- 13) propagowanie, wspomaganie i prowadzenie działalności szkoleniowej i edukacyjnej w zakresie wiedzy samorządowej i obywatelskiej;
- 14) prezentowanie wobec społeczeństwa, władz i organów samorządowych oraz państwowych, a także innych organizacji i instytucji poglądów i opinii dotyczących społeczno – gospodarczych warunków życia na wsi;
- 15) występowanie do organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji z wnioskami dotyczącymi potrzeb mieszkańców wsi;
- 16) udzielanie wyróżnień za zasługi dla rozwoju obszarów wiejskich, wnioskowanie o nadanie wyróżnień przez uprawnione organy.

I. 3. Struktura Stowarzyszenia Twórczej Edukacji i Rozwoju „STER”

Walne Zebranie	Zakres kompetencji
Walne Zebranie; jest najwyższą władzą Stowarzyszenia. W Walnym Zebraniu uczestniczą z głosem stanowiącym członkowie zwyczajni w liczbie 25 osób	Do kompetencji Walnego Zebrania należy: 1) uchwalanie statutu Stowarzyszenia; 2) wybór i odwołanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) rozpatrywanie odwołań dotyczących spraw członkostwa; 4) ustalanie kierunków i programów działania Stowarzyszenia 5) określanie stanowiska i publikowanie opinii lub uchwał w sprawach istotnych dla środowisk wiejskich o zasięgu i tematyce regionalnej; 6) podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia do związku stowarzyszeń; 7) uchwalanie wysokości składek członków Stowarzyszenia; 8) uchwalanie regulaminów Walnego Zebrania, Zarządu, Komisji Rewizyjnej i innych regulaminów związanych z działalnością statutową; 9) rozpatrywanie i zatwierdzanie rocznych sprawozdań z działalności Stowarzyszenia, przedstawionych przez Zarząd, oraz sprawozdań Komisji Rewizyjnej, jak

	również udzielanie absolutorium Zarządowi; 10) nadawanie honorowego członkostwa Stowarzyszenia; 11) podejmowanie uchwał w innych sprawach istotnych dla Stowarzyszenia, nie uregulowanych statutem.
--	---

ZARZĄD	Zakres kompetencji
<p>Zarząd jest organem wykonawczym Stowarzyszenia. Zarząd; składa się z 9 osób powołanych przez Walne Zgromadzenie na okres 4 lat. W skład Zarządu wchodzi: Prezes, Sekretarz, Skarbnik i 6 członków. Prezes- Krzysztof Fudała Sekretarz - Renata Frączkowska Skarbnik - Elżbieta Ciesielska członkowie zarządu Kosielski Jacek Kopiec Grażyna Żaczek Władysław Frączak Ewa Kurzawa Aleksandra Młynarski Jakub</p> <p>W składzie Zarządu co najmniej 50% stanowią osoby wskazane przez partnerów społecznych i gospodarczych a żadna z płci nie stanowi mniej niż 40% jego składu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) kierowanie całokształtem bieżącej działalności Stowarzyszenia, w tym jego działalnością organizacyjną, gospodarczą i finansową, w szczególności koordynowanie prac związanych z realizacją zadań ujętych w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla gmin Andrespol, Brójce, Nowosolna.; 2) przyjmowanie i wykluczanie członków zwyczajnych i wspierających; 3) zwoływanie Walnych Zebrań; 4) reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu; 5) realizowanie uchwał Walnego Zebrania; 6) powoływanie zespołów do opracowania analiz i ekspertyz lub innych zadań; 7) przygotowywanie i przedstawianie Walnemu Zebraniu sprawozdań merytorycznych i finansowych z działalności Stowarzyszenia; 8) powoływanie zespołów specjalistycznych do wykonywania określonych zadań i koordynowanie ich prac. <p>Zarząd współdziała z organami Stowarzyszenia w celu pełnej realizacji celów i zadań Stowarzyszenia.</p>

Komisja Rewizyjna.	Zakres kompetencji
<p>Komisja Rewizyjna składa się z 3 członków wybranych przez Walne Zebranie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Agnieszka Krasowiak 2. Jan Woźniak 3. Aneta Darnowska - Męcina <p>Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym Stowarzyszenia.</p>	<p>Do zadań Komisji Rewizyjnej należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) sprawowanie kontroli nad całokształtem działalności Zarządu pod względem prawidłowości oraz zgodności z przepisami prawa, postanowieniami statutu i uchwałami Walnego Zebrania; 2) przedstawianie Walnemu Zebraniu oceny działalności Stowarzyszenia i zgłaszanie wniosków wynikających z przeprowadzonych kontroli oraz wniosku o udzielenie absolutorium Zarządowi; 3) opiniowanie rocznych sprawozdań merytorycznych i finansowych Zarządu z działalności Stowarzyszenia; 4) Wnioskowanie o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zebrania w przypadku stwierdzenia jaskrawych naruszeń statutu Stowarzyszenia przez Zarząd.

I. 4. Sposób rozszerzania składu LGD o kolejnych partnerów oraz prawa i obowiązki członków Stowarzyszenia.

Członkostwo Stowarzyszenia uzyskuje się przez przyjęcie kandydatury osoby fizycznej w drodze uchwały podjętej większością kwalifikowaną 2/3 głosów przez Zarząd. Zapis ten dotyczy zarówno członków zwyczajnych jak i wspierających.

Członkowie Stowarzyszenia dzielą się na:

- 1) członków zwyczajnych;
- 2) członków wspierających;
- 3) członków honorowych.

Członkiem zwyczajnym może zostać osoba fizyczna która złożyła pisemną deklarację przystąpienia do Stowarzyszenia.

Członkiem wspierającym może być osoba fizyczna, która akceptuje statut Stowarzyszenia i jego zasady programowe, oraz która złożyła pisemną deklarację o udzielaniu Stowarzyszeniu pomocy merytorycznej, rzeczowej lub finansowej.

Członkiem honorowym może zostać osoba fizyczna która w sposób szczególny zasłużyła się dla Stowarzyszenia lub realizowanych przez niego celów. Nadanie członkostwa honorowego następuje w drodze uchwały Walnego Zebrania za zgodą osoby, której członkostwo honorowe ma być nadane.

Członek zwyczajny ma obowiązek:

- 1) wnoszenia inicjatywy i czynnego udziału w realizacji celów Stowarzyszenia;

- 2) przestrzegania postanowień statutu Stowarzyszenia oraz realizacji jego celów, uchwał i decyzji władz Stowarzyszenia;
- 3) regularnego opłacania składek członkowskich;
- 4) dbania o dobre imię Stowarzyszenia oraz wzrost jego roli i znaczenia.

Członek zwyczajny ma prawo do:

- 1) udziału we władzach Stowarzyszenia, z czynnym i biernym prawem wyborczym;
- 2) inspirowania działań Stowarzyszenia i korzystania z jego doświadczeń.
- 3) wnioskowania we wszystkich sprawach dotyczących celów i form działania Stowarzyszenia;
- 4) zgłaszania inicjatyw uchwałodawczych do władz Stowarzyszenia;
- 5) przedstawiania swych opinii i wniosków władzom Stowarzyszenia w okresie między ich posiedzeniami oraz otrzymywania stosownych odpowiedzi.

Członek wspierający ma obowiązek:

- 1) brania czynnego udziału w realizacji celów statutowych Stowarzyszenia;
- 2) przestrzegania statutu Stowarzyszenia oraz uchwał jego władz;
- 3) wywiązywania się z zadeklarowanej pomocy merytorycznej, rzeczowej lub finansowej dla Stowarzyszenia;
- 4) dbania o dobre imię Stowarzyszenia oraz wzrost jego roli i znaczenia.

Członek wspierający ma prawo:

- 1) uczestniczenia w zebraniach oraz innych imprezach i działaniach wynikających z realizacji celów Stowarzyszenia;
- 2) korzystania z pomocy Stowarzyszenia według zasad określonych każdorazowo w uchwale o przyjęciu członka;
- 3) zgłaszania opinii, wniosków i postulatów do władz Stowarzyszenia;
- 4) udziału w Walnym Zebraniu z głosem doradczym;
- 5) inspirowania działań Stowarzyszenia i korzystania z doświadczeń.

Członek honorowy Stowarzyszenia ma prawo:

- 1) uczestniczenia w zebraniach oraz innych imprezach i działaniach wynikających z realizacji celów Stowarzyszenia.
- 2) zgłaszania opinii, wniosków i postulatów do władz Stowarzyszenia;
- 3) udziału z głosem doradczym w Walnym Zebraniu.

Członkowie honorowi są zwolnieni z obowiązku płacenia składek.

Członkowie honorowi mają obowiązek upowszechniania w swoim środowisku wiedzy o celach jakie realizuje Stowarzyszenie oraz informacji o istnieniu i sposobie działania Stowarzyszenia.

Utrata członkostwa następuje w przypadku:

- 1) wystąpienia członka ze Stowarzyszenia, w drodze pisemnego oświadczenia złożonego Zarządowi;
- 2) wykluczenia przez Zarząd za:
  - a. działalność sprzeczną ze statutem oraz uchwałami władz Związku,
  - b. nie wywiązywanie się przez członka z jego obowiązków określonych w niniejszym statucie,
  - c. zaleganie z zapłatą składki członkowskiej przez dwa lata;

I. 5. Kwalifikacje członków zarządu LGD i ich doświadczenie w realizacji projektów (tabela)

Potencjał administracyjny zarządu LGD - Stowarzyszenia twórczej edukacji i rozwoju „STER”

Lp.	Imię i nazwisko	Wykształcenie	Kwalifikacje niezbędne do realizacji projektu	Doświadczenie w realizacji projektów o podobnym zakresie i złożoności	Podmiot delegujący do LGD, pełniona funkcja	Okres działalności w strukturze podmiotu delegującego do LGD
1	Ewa Frątczak	Studia magisterkie UŁ, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny; Studium Podyplomowe Pedagogiki UŁ; Studia Podyplomowe PŁ, Informatyka; Studia Podyplomowe Zarządzanie Oświatą	Szkolenia dotyczące pisania wniosków do programów pomocowych i doświadczenie w realizacji projektów	- Udział w szkoleniach, seminariach, warsztatach związanych z realizacją Pilotażowego Programu Leader + , Schemat I , w projekcie pt: „Andrespol i Nowosolna czyli wspólna inicjatywa na rzecz integracji społecznej, rozwoju i promocji podmiejskiego stylu życia”	Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Gminy Nowosolna, Gmina Nowosolna Powiat Łódzki Wschodni)	od 2004 roku
2	Aleksandra Kurzawa	Licencjat j. angielski – Kolegium Języków Obcych UŁ; Studia magisterskie na Wydziale Amerykanistyki i Mass mediów na UŁ	-udział w programie Liderzy PAFW (Polsko- Amerykańskiej Fundacji Wolności) dla lokalnych liderów społecznych organizowany przez stowarzyszenie Szkoła Liderów; - udział w szkoleniach dotyczących pisania wniosków i pozyskiwania środków z programów pomocowych podczas English Teaching Market I, II, III realizowanych z Programu English Teaching;	Realizacja projektów „COOL SCHOOL ENGLISH CLUB”, „ENGLISH AND ARTS DURING HOLIDAY” Z programu English Teaching realizowanego z funduszy Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności; organizator międzyszkolnych konkursów języka angielskiego, opiekun i animator działań dzieci i młodzieży	Stowarzyszenie „ONJATY” w Bukowcu, koordynator projektów edukacyjnych (Gmina Brójce, województwo łódzkie, Powiat Łódzki Wschodni)	2000-2006

Lp.	Imię i nazwisko	Wykształcenie	Kwalifikacje niezbędne do realizacji projektu	Doświadczenie w realizacji projektów o podobnym zakresie i złożoności	Podmiot delegujący do LGD, pełniona funkcja	Okres działalności w strukturze podmiotu delegującego do LGD
3	Renata Frączkowska	Studia magisterskie, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Bydgoszczy Wydział Humanistyczny, kierunek Politologia i Nauki Społeczne; Licencjat - Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Łodzi	Szkolenie: „Jak dofinansować placówki oświatowe z funduszy strukturalnych”	Koordynator projektów realizowanych na terenie gminy Brójce, opiekun i animator działań dzieci i młodzieży, organizator międzygminnych i międzyszkolnych konkursów plastycznych,	Dyrektor II Oddziału Fundacji Na Rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego „Jaskółka” w Woli Rakowej (Gmina Brójce, województwo łódzkie, Powiat Łódzki Wschodni)	
4	Jacek Kosielski	Średnie techniczne	Udział w szkoleniach Lider + i szkoleniach organizowanych przez Stowarzyszenie Edukacji Obywatelskiej OPUS	„Chrońmy dziedzictwo kulturowe” – projekt dotowany z funduszy Fundacji Wspomagania Wsi; współdziałał w tworzeniu projektu dotowanego z programu „Równać szanse” - Udział w szkoleniach, seminariach, warsztatach związanych z wdrażaniem i realizacją Pilotażowego Programu Leader +, Schemat I, w projekcie pt: „Andrespol i Nowosolna czyli wspólna inicjatywa na rzecz integracji społecznej, rozwoju i promocji podmiejskiego stylu życia”	Stowarzyszenie Rozwoju Justynowa i Janówki (Gmina Andrespol, województwo łódzkie, Powiat Łódzki Wschodni)	Rok 2001-2004 wice przewodniczący stowarzyszenia; rok 2004-2006 przewodniczący komisji rewizyjnej stowarzyszenia

Lp.	Imię i nazwisko	Wykształcenie	Kwalifikacje niezbędne do realizacji projektu	Doświadczenie w realizacji projektów o podobnym zakresie i złożoności	Podmiot delegujący do LGD, pełniona funkcja	Okres działalności w strukturze podmiotu delegującego do LGD
5	Władysław Żaczek	Politechnika Łódzka, Wydział Elektryczny	Prowadzenie własnej działalności gospodarczej usługowo-handlowej	Udział w szkoleniach, seminariach, warsztatach związanych z realizacją Pilotażowego Programu Leader + , Schemat I , w projekcie pt: „Andrespol i Nowosolna czyli wspólna inicjatywa na rzecz integracji społecznej, rozwoju i promocji podmiejskiego stylu życia”	Lokalny lider społeczny (Gmina Andrespol, województwo łódzkie, Powiat Łódzki Wschodni)	
6	Grażyna Kopiec	Studia magisterskie, Wydział Historyczno-Filozoficzny UŁ	Prowadzenie własnej działalności gospodarczej usługowo-handlowej	Udział w szkoleniach, seminariach, warsztatach związanych z realizacją Pilotażowego Programu Leader + , Schemat I , w projekcie pt: „Andrespol i Nowosolna czyli wspólna inicjatywa na rzecz integracji społecznej, rozwoju i promocji podmiejskiego stylu życia”	Lokalny lider społeczny (Gmina Andrespol, województwo łódzkie, Powiat Łódzki Wschodni)	
7	Jakub Młynarski	Wyższe, biotechnolog środowiska	Doświadczenie i znajomość zagadnień związanych z ochroną środowiska (nadzór i kontrola spraw związanych z ochroną środowiska w Urzędzie Gminy Brójce, wydawanie decyzji środowiskowych, kierowanie grupa interwencyjną)		Urząd Gminy Brójce (Gmina Brójce, Województwo łódzkie, Powiat Łódzki Wschodni)	od 2001 roku do chwili obecnej

Lp.	Imię i nazwisko	Wykształcenie	Kwalifikacje niezbędne do realizacji projektu	Doświadczenie w realizacji projektów o podobnym zakresie i złożoności	Podmiot delegujący do LGD, pełniona funkcja	Okres działalności w strukturze podmiotu delegującego do LGD
			<p>Doświadczenie w pracy komisji konkursowej opiniującej przydzielanie dotacji z Urzędu Gminy Brójce dla organizacji pozarządowych – (przewodniczący komisji)</p> <p>Doświadczenie przy redagowaniu i składaniu gazety lokalnej</p>			
8	Krzysztof Fudała	Wyższe magisterskie Uniwersytet Łódzki, Wydział Matematyczno-Fizyczny – Chemiczny, Kierunek Fizyka Doświadczalna	<p>Doświadczenie związane z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej w branży reklamowej (JMK) (promocja produktów informatycznych w formie warsztatów i szkoleń dla pracowników administracji samorządowej,</p> <p>Doświadczenie z pracy w firmie Computerland (udział w zarządzaniu realizacją projektów w ramach ZPORR, działanie 1.5 – wspomaganie pracy urzędów projekt e- urząd, realizowany dla Urzędu Miasta Łodzi lata 2004-2006)</p>		Lokalny Lider społeczny, przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą - firma JMK - Gmina Nowosolna, Powiat Łódzki Wschodni)	01.01.2006 do chwili obecnej

Lp.	Imię i nazwisko	Wykształcenie	Kwalifikacje niezbędne do realizacji projektu	Doświadczenie w realizacji projektów o podobnym zakresie i złożoności	Podmiot delegujący do LGD, pełniona funkcja	Okres działalności w strukturze podmiotu delegującego do LGD
9	Elżbieta Ciesielska	Wykształcenie wyższe ekonomiczne, Podyplomowe Studia Finansów i Zarządzania Gospodarką Narodową na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego), Studia Podyplomowe w Wyższej Szkole Ubezpieczeń i Bankowości w Warszawie. Ubezpieczeń i Bankowości w Warszawie.	Doświadczenie związane z pełnieniem funkcji Przewodniczącej Rady Gminy w Andrespolu w latach 2002-2006, Doświadczenie związane z pełnieniem funkcji Radnej Gminy Andrespol i Przewodniczącej komisji infrastruktury gospodarczej (1998-2002), Od 1978 do 1991 roku doświadczenie w pracy w samorządzie gminy Andrespol na różnych stanowiskach: Inspektora ds. planowania, Sekretarza i Naczelnika Gminy Andrespol, Doświadczenie związane z pełnieniem funkcji Przewodniczącej Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Andrespolu, Doświadczenie związane z administrowaniem i organizacją pracy w Towarzystwie Ubezpieczeń i Reasekuracji „Warta”. organizacją pracy w Towarzystwie Ubezpieczeń i Reasekuracji „Warta”.	Udział w szkoleniach, seminariach, warsztatach związanych wdrażaniem i realizacją Pilotażowego Programu Leader + , Schemat I , w projekcie pt: „Andrespol i Nowosolna czyli wspólna inicjatywa na rzecz integracji społecznej, rozwoju i promocji podmiejskiego stylu życia”	Rada Gminy Andrespol (Gmina Andrespol, województwo łódzkie, Powiat Łódzki Wschodni)	od 2002 do chwili obecnej

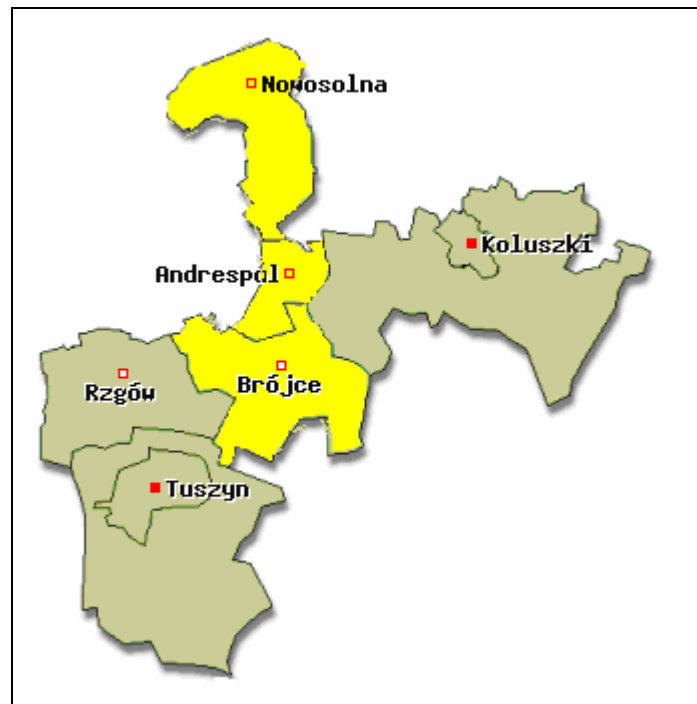

II. DIAGNOZA OBSZARU OBJĘTEGO ZSROW

II.1. Charakterystyka obszaru

II.1.1. Zasięg terytorialny i uwarunkowania geograficzne

II.1.1.1 Położenie, powierzchnia

Obszar LAG na tle mapy powiatu

Partnerstwo obejmuje obszar trzech sąsiadujących gmin wiejskich – Nowosolna, Andrespol i Brójce. Gminy położone są w centralnej Polsce, w województwie łódzkim i wchodzi w skład powiatu Łódzkiego Wschodniego, zajmując jego północną i centralną część. Obszar LAG’u obejmuje blisko 30% powierzchni powiatu. Łączna powierzchnia gmin wchodzących w skład partnerstwa wynosi 147,30 km.

Wszystkie gminy sąsiadują bezpośrednio z terenami Miasta Łódź (są położone na wschód od miasta). Gmina Nowosolna od północy graniczy z gminą Stryków (powiat zgierski), od wschodu i południowego wschodu z gminą Brzeziny (powiat brzeziński). Gmina Andrespol graniczy od północy z gminą Brzeziny, od wschodu z gminą Koluszki a od południa z gminą Brójce. Warto zauważyć, że mimo bezpośredniego sąsiedztwa „wspólna granica” gmin Nowosolna i Andrespol jest bardzo krótka – ma zaledwie kilkaset m długości. Gmina Brójce ma bardzo rozbudowaną linię granic i licznych „sąsiadów”: od wschodu graniczy z gminami Koluszki i Rokiciny od południa zaś z gminami Będków, Czarnocin (trzy

ostatnie gminy leżą w powiecie tomaszowskim) i Tuszyn, a od południowego zachodu graniczy z gminą Rzgów.

Gmina Nowosolna zajmuje obszar 53,99 km² i składa się z 24 wsi, skupionych w 15 sołectwach (Kalonka, Kopanka, Grabina, Dobieszków, Borchówka, Boginia, Skoszewy Stare, Byszewy, Głogowiec Moskwa, Natolin, Teolin, Lipiny, Ksawerów, Wiączyń). Siedziba władz gminy zlokalizowana jest poza jej obszarem, na terenie administracyjnym Łodzi (osiedle Nowosolna). Gminę Andrespol o powierzchni zaledwie 23,77 km² tworzy 9 sołectw (Andrespol, Bedoń Przykościelny, Bedoń Wieś, Janówka, Justynów, Kraszew, Nowy Bedoń, Stróża i Wiśniowa Góra). Gmina Brójce o powierzchni 69,55 km² podzielona jest na 14 sołectw (Stefanów, Giemzów, Przepusta, Wola Rakowa, Pałczew, Leśne Odpadki, Wardzyn, Wygoda, Bukowiec, Karpin, Kurowice, Kurowice Kościelne, Kotliny).

Cały teren wchodzący w skład partnerstwa zakwalifikowany został do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania podlegających wspieraniu działalności rolniczej objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 73 i Nr 158, z późn.)

II.1.1.2. Ukształtowanie powierzchni i charakterystyka geologiczna

Pod względem geograficznym obszar partnerstwa położony jest w pasie Nizin Środkowopolskich w mezoregionie Wzniesień Łódzkich, wchodzących w skład makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich.

Zasadnicza rzeźba terenów wchodzących w skład gmin tworzących partnerstwo Nowosolna-Andrespol-Brójce ma charakter polodowcowy. Decydujące dla powstania współczesnej rzeźby terenu było zlodowacenie środkowopolskie, które pokryło obszar płaszczem osadów czwartorzędowych.

Osady trzeciorzędowe nie stanowią ciągłej pokrywy. Stratygraficznie należą do miocenu i wykształcone są jako ropy, mułki i piaski jeziorne. Ich miąższość jest bardzo zmienna i waha się od kilku centymetrów do ok. 20 m. Utworów trzeciorzędowych, w wielu rejonach brak i na utworach kredowych zalega bezpośrednio gruba (znacznie grubsza niż na północy województwa) warstwa młodszych materiałów czwartorzędowych, związanych z lodolodem skandynawskim. Materiał ten to głównie luźne żwiry, piaski, mułki i ropy oraz gliny morenowe o różnym stopniu zapiaszczenia. Miąższość osadów na terenach wchodzących w skład partnerstwa jest bardzo zróżnicowana i wynosi nawet kilkadziesiąt metrów (w gminie Nowosolna). W części południowej obszaru utwory gliniaste urozmaicone są licznymi płatami żwirowo-piaszczystymi (kemy). Wzdłuż doliny rzeki Miazgi i częściowo Neru rozciągają się niewielkie pola sandrowe. W centralnej oraz południowo zachodniej części gminy Andrespol w wyniku mniejszej miąższości materiału sandrowego oraz jego większego zdenudowania - na powierzchni znajdują się wychodnie glin bezpośredniej akumulacji lodowca stadium Warty

Poniżej osadów trzeciorzędowych i czwartorzędowych w podłożu zalega struktura mezozoiczna skał osadowych okresu kredowego. w formie wapieni, wapieni marglistych i margli. Miąższość osadów kredowych osiąga tutaj nawet ponad 700 m. Genetycznie obszar ten znajduje się na terenie kredowej Niecki Łódzkiej .

Najmłodszymi utworami są aluwia rzeczne występujące wzdłuż cieków i obejmujące materiał żwirowo-piaszczysto-mułowy z utworami organicznymi i często torfami.

Pod względem ukształtowania powierzchni obszar partnerstwa jest silnie zróżnicowany na równinną część południową i północną - o dużym zróżnicowaniu konfiguracyjnym i morfologicznym i niezwykle bogatej rzeźbie terenu

Południowa część obszaru pod względem geomorfologicznym stanowi równinną wysoczyznę morenową, urozmaiconą niewielkimi pagórkami i kemami, opadającą ku południowi i południowemu-zachodowi, przeciętą paroma ciekami wodnymi, w tym większymi rzekami Miazgą i Nerem. Różnice wysokości są bardzo niewielkie i mieszczą się w zakresie 230 -190 m n.p.m. (deniwelacje rzędu 20 m). To powoduje, że doliny rzek są na ogół słabo zaznaczone, stoki dość płaskie i szerokie, a krawędzie dolin niewyraźne.

Zasadniczo odmienny charakter ma część północna położona w gminie Nowosolna. O charakterze rzeźby decydują tu zjawiska związane ze strefą krawędziową Wzniesień Łódzkich. Przez obszar przebiega tu strefa kulminacji tzw. Garbu Łódzkiego, od którego na północ teren opada kilkoma wyraźnymi progami ku środkowopolskim nizinom. Wysokość bezwzględna najwyższych wzniesień w obrębie Garbu Łódzkiego wynoszą nawet ponad 280 m n.p.m. (np. wzgórze w miejscowości Dąbrowa o wysokości 284 m n.p.m. – jest to najwyższy punkt w obrębie LAG i zarazem najwyższe wzniesienie w okolicach Łodzi). Najniżej położone tereny w dolinie rzek Moszczenicy mają wysokość ok. 170 m n.p.m. – oznacza to różnicę ponad 100 m przy odległości między wzgórzami a dnem doliny wynoszącej zaledwie około 5-6 km. W strefie najwyższych wysokości (gdzie nastąpiło zatrzymanie się lodowca i jego stopniowe zanikanie) nachylenia zboczy sięgają do 20%. Poza stromymi stokami w rzeźbie terenu zaznaczają się różnego pochodzenia parowy, jary, głębokie rozcięcia erozyjne.

II. 1.2. Uwarunkowania przyrodnicze/ środowiskowe

II.1.2.1. Klimat

Teren partnerstwa jak i obszar całego powiatu łódzkiego leży w Łódzko-Wieluńskim regionie klimatycznym.

Czas trwania okresu wegetacyjnego (liczba dni ze średnią temperaturą dobową nie jest mniejsza niż 50C) mieści się w przedziale 200-210 dni. Średnia roczna temperatura wynosi około 7,50C. Bezmroźny okres trwa blisko 127 dni. Przymrozki wiosenne należą do zjawisk bardzo częstych. Występują głównie w maju, a czasami nawet jeszcze w początkach czerwca. Jesienne przymrozki rozpoczynają się zazwyczaj w pierwszej dekadzie października, ale niekiedy pojawiają się już w drugiej połowie września. Zima jest łagodna, w najzimniejszym miesiącu styczniu rzadko notuje się temperatury poniżej -25°C, częste są jednak dni z mrozem i przymrozki. Przeważają tu wiatry z zachodu, z południowego zachodu i południowego wschodu największe prędkości występują z kierunku zachodniego. Względnie korzystnie przedstawiają się stosunki wodne, gdyż średnie roczne opady wahają się od 550 mm do 575 mm.

Klimat lokalny i bioklimat obszaru jest stosunkowo korzystny. Nie notuje się tu większych przekroczeń w zakresie zanieczyszczenia powietrza. Obecność zaś na terenie partnerstwa lub w sąsiedztwie dużych kompleksów leśnych (Wiączyń, Kraszew, Gałków - sprawiają, że obszar ten ma stosunkowo korzystne warunki w zakresie bioklimatu.

Jedynie wobec przewagi cyrkulacji zachodniej istnieje potencjalne zagrożenie przemieszczania zanieczyszczeń aerosanitarnych oraz hałasu z Łodzi.

II.1.2.2. Surowce mineralne

Obszar partnerstwa Nowosolna-Arespol-Brójce pozbawiony jest szczególnych złóż surowców mineralnych. W północnej części na terenie gminy Nowosolna znajdują się większe złoża kopalin pospolitych tj. piaski i żwiry. Złoża te nie są obecnie eksploatowane ze względu na położenie na terenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich. Także rejon gminy Brójce jest dość zasobny w kopaliny pospolite, przydatne do potrzeb budowlanych i drogowych. Istnieją tutaj 3 złoża kruszywa naturalnego: złożo w Bukowcu, złożo w Kurowicach oraz złożo Pałczew-Zawał. Są to jednak zasoby niewielkie, nie mające istotnego znaczenia gospodarczego. Tylko ostatnie z nich jest eksploatowane.

II.1.2.3. Wody

Przez obszar partnerstwa przebiega dział wodny I rzędu między dorzeczami Wisły i Odry oraz dział wodny II rzędu (rozdzielający dorzecza Bzury i Pilicy).

Najważniejsze cieką na terenie partnerstwa to Moszczenica z dopływem Borchówką w części północnej oraz Miazga z niewielkimi bezimiennymi dopływami w części centralnej i południowej. Aktualnie źródła obu cieków znajdują się na terenie partnerstwa. Moszczenica jest prawobrzeżnym dopływem Bzury, do której uchodzi w rejonie Piątku (jako Malina). Miazga jest lewobrzeżnym dopływem Wolbórki, która bezpośrednio wpływa do Pilicy w Tomaszowie Mazowieckim.

W części południowej (rejon Pałczewa) część wód tego terenu odprowadzana jest do płynącej w sąsiedztwie Wolbórki.

W części zachodniej (na terenie gminy Brójce) obszar partnerstwa przecina dolina rzeki Ner (jest to górny, początkowy odcinek rzeki).

Nie wszystkie z lewo i prawobrzeżnych dopływów rzek głównych charakteryzują się stałym przepływem wody. Ich zasobność uzależniona jest zarówno od warunków zewnętrznych (warunki pogodowe, przepuszczalność gruntu) jak i od zasilania wglębnego.

Na terenie partnerstwa brak jest naturalnych jezior. Sieć hydrograficzną uzupełniają sztuczne zbiorniki wodne zlokalizowane w dolinie Moszczenicy (stawy w Byszewach, Bogini, Starych i Nowych Skoszewach, Borchówce) oraz w dolinie Miazgi (kompleks stawów hodowlanych w Andrespolu i zbiornik w Kotlinach). Położony na południowym skraju partnerstwa zbiornik retencyjny w Kotlinach, o powierzchni 22 ha, jest największym zbiornikiem wód stojących na jego obszarze. Na terenie całego partnerstwa zlokalizowanych jest ponadto kilkadziesiąt niewielkich sadzawek i glinianek.

Warunki geologiczne jak i geomorfologiczne omawianego terenu sprawiają, że wody podziemne występują na różnych głębokościach. Wody międzymorenowe występują na głębokości 10 – 40m, a na stokach dolin 6 – 10m. Wody wierzchówkowe występują w utworach pierwotnych, zalegają one na ogół na głębokości od 2 – 5m i podlegają dużym wahaniom rocznym.

Przez teren partnerstwa przebiegają zasięgi użytkowych poziomów wodonośnych w utworach dolnej i górnej kredy (główny zbiornik wód podziemnych GZWP nr 401 o nazwie "Niecka Łódzka").

Podstawowymi poziomami wodonośnymi, pokrywającymi zapotrzebowanie gminy w wodę są poziomy czwartorzędowe. Korzystna budowa geologiczna i przemienność nie zaburzonych warstw przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych, stwarza dogodne warunki do gromadzenia się wody i dość dużej zasobności zbiorników. Poziomów wód czwartorzędowych jest kilka, te głębsze, na kilkudziesięciu metrach są poziomami międzymorenowymi. Są one pod naporem, wydostając się na powierzchnię jak obserwujemy to na przykładzie źródeł w Wardzynie. Interesujące i cenne pod względem naukowym są także wypływy pod Skoszewami Nowymi. Jak wykazała badania są to jedne z najwydajniejszych źródeł w okolicach Łodzi (ok. 17 l wody na sekundę).

II.1.2.4. Gleby

Generalnie jakość gleb na terenie partnerstwa jest niska, nie sprzyjająca intensywnej produkcji rolnej. Na ponad połowie użytków rolnych występują gleby V i VI klasy rolnej przydatności.

W centralnej i południowej części obszaru dominują gleby płowe (pseudobielicowe) i brunatne wyługowane wytworzone z piasków słabogliniastych i gliniastych. Dominują tu kompleksy żytnie dobre (kI. 5). Najlepsze gleby III i IV klasy występują przede wszystkim w rejonie Kurowic, Brójce i Wardzyna. Część północna obszaru, na terenie gminy Nowosolna, charakteryzuje się słabą jakością gleb (przeważają gleby V i VI klasy). Są to głównie gleby bielicowe i brunatne, wytworzone na bazie piasków i żwirów, z niedoborem składników pokarmowych. Fragmentami w samej dolinie Miazgi, w gminie Andrespol i Brójce a także w dolinach Moszczenicy i Borchówki w gminie Nowosolna występują żyzne gleby hydrogeniczne (aluwialne) mułowo-torfowe i murszowo-torfowe, murszowo-mineralne. Udział gleb organicznych w ogólnej powierzchni jest jednak stosunkowo niewielki np. w gminie Brójce wynosi zaledwie ok. 2,5%.

II.1.2.5. Struktura użytkowania gruntów

Struktura użytkowania ziemi jest typowa dla obszarów silnie przekształconych przez człowieka, podlegających presji urbanizacyjnej związanej z bliskością dużego ośrodka miejskiego. Na terenie całego partnerstwa dominują użytki rolne (72,4%), udział lasów wynosi zaledwie 16,8% natomiast prawie 11% stanowią tereny zabudowane i zainwestowane. Struktura użytkowania gruntów jest jednak w obrębie obszaru bardzo silnie zróżnicowana i istotnie odmienna w każdej z gmin wchodzących w jego skład. W południowej części obszaru (gmina Brójce) udział użytków rolnych wynosi aż 86%, podczas gdy udział lasów to tylko 6,4%. Nieco mniejszy jest udział użytków rolnych w północnej części obszaru. Na terenach gminy Nowosolna użytki rolne stanowią ok. 69%, lasy zaś około 24%. Najbardziej odmienna pod względem struktury użytkowania gruntów jest część środkowa obszaru partnerstwa (tereny gminy Andrespol). Tu udział użytków rolnych jest bardzo niski – zaledwie 39%, natomiast aż 33% gruntów stanowią tereny zurbanizowane (zabudowane). Stosunkowo wysoki jest tu też udział lasów – 29%.

Na całym obszarze wśród gruntów użytkowanych rolniczo dominują zdecydowanie grunty orne, np. w gminie Brójce stanowią one 82% powierzchni użytków rolnych.

II.1.2.6. Szata roślinna

Flora obszaru partnerstwa jest bogata i zróżnicowana. Można szacować, że występuje tu około 700 gatunków roślin naczyniowych. (na podstawie przeprowadzonych badań w Parku Krajobrazowym wykazano występowanie 735 gatunków roślin naczyniowych tj. łącznie paprotników i roślin kwiatowych). Występuje tu kilkadziesiąt gatunków, które zaliczone zostały do listy zagrożonych w skali regionu. Stwierdzono obecność około 20 gatunków roślin prawnie chronionych. Do gatunków ściśle chronionych należą m.in. paprotka zwyczajna, widłak goździsty, kukułka szerokolistna. Najliczniej chronione gatunki występują na terenie lasów uroczyska Wiączyń, gdzie często spotkać można m.in. przylaszczkę pospolitą i wawrzynka wilczełyko. Na zatorfionych łąkach pod Pałczewem występuje chroniony przedstawiciel rodziny storczykowatych – kruszczyk błotny. Na niewielkim śródleśnym torfowisku w uroczysku Kraszew występuje natomiast owadożerna rosiczka okrągłolistna. Na terenie tego uroczyska odnotowano także stanowisko niezwykle rzadkiej w regionie koniczyny łubinowatej. Rośliny chronione częściowo są reprezentowane m.in. przez barwinka pospolitego, bluszcz pospolity, kalinę koralową, kocanki piaskowe, kopytnik leśny, przytulie wonną i inne.

Można tu napotkać także rzadkie rośliny zarodnikowe, na przykład chronione gatunki grzybów (m.in. szmaciaka gałęzistego, sromotnika bezwstydnego, mądziaka malinowego) i porostów.

Wśród upraw zbóż i okopowych występuje bogata flora segetalna, w tym około 30 gatunków chwastów zagrożonych wyginięciem.

Cenną szatę roślinną posiadają doliny występujących tu cieków. Możemy tu spotkać całą mozaikę różnych typów zbiorowisk roślinnych stanowiących miejsce występowania wielu gatunków roślin. Na dnie dolin rozwijają się różnorodne zbiorowiska łąkowe. Występują tu często barwne i bogate florystycznie łąki wilgotne jak i - w miejscach wyżej położonych - łąki świeże. Wśród łąk, czasami na niewielkich powierzchniach, rozwijają się także zbiorowiska szuwarowe i bagiennie np. szuwar mozgowy, szuwar turzycy prosowatej, szuwar turzycy zaostrej. Miejsca nieużytkowane przekształcają się w cenne zadrzewnia łąkowe, a w miejscach silnie podtopionych wykształcają się płaty olsu (bagiennego lasu olszowego). Ten typ bagiennego lasu należy do najcenniejszych i najbardziej zagrożonych typów fitocenoz w Polsce i Europie. Łąki są zbiorowiskami półnaturalnymi, które swoje istnienie zawdzięczają corocznemu koszeniu roślinności zielnej. Użyźniane są okresowymi zalewami wód wiosennych i letnich. Większe płaty łąk i łąkowych zadrzewień łąkowych występują przede wszystkim w dolinie Miazgi, Moszczenicy i Borchówki, a także na wilgotnych obszarach w południowej części gminy Brójce.

II.1.2.7. Świat zwierzęcy

Duże stosunkowo zagęszczenie ludności, niewielki udział lasów w strukturze powierzchniowej oraz nasilona na części obszaru urbanizacja powodują, że fauna jest stosunkowo skromna.

Największe bogactwo i zróżnicowanie fauny związane jest z kompleksami leśnymi, zwłaszcza z fragmentami najmniej przekształconymi przez człowieka. Stwierdzono w tym obszarze występowanie około 20 chronionych gatunków bezkręgowców, w tym dużą liczbę chronionych gatunków trzmieli i gatunków z rodzaju biegacz. Występuje tu przynajmniej 10 gatunków płazów. Pospolita jest tu nadal - rzadka w innych regionach - rzekotka drzewna.

Liczbę gatunków ptaków gniazdujących na tym terenie można oszacować na ponad 100. Występuje tu kilka gatunków rzadkich w regionie i kraju, min srokosz, błotniak stawowy, pokląskwa, słonka, trzmielojad, pójdzka. Przed kilku laty stwierdzono na terenie uroczyska Wiączyń gniazdowanie bociana czarnego. Na uwagę zasługuje występowanie kilkunastu gatunków nietoperzy, w tym jednego z najrzadszych w Polsce – borowiaczka. Mimo silnej presji urbanizacyjnej nadal występuje bocian biały. W dolinie Miazgi - w Bedoniu Wsi - znajduje się notowane od lat i podawane w literaturze stale zajęte gniazdo bociana białego.

Godna odnotowania jest obecność w uroczysku Wiączyń dużej populacji daniela – hodowanego tu od kilkadziesiąt laty.

II.1.2.8. Lasy

Udział powierzchniowy lasów dla całego obszaru wynosi około 17%. Jest on jednak silnie zróżnicowany w obrębie partnerstwa. Największe powierzchnie leśne znajdują się w środkowej części obszaru i związane są przede wszystkim z dwoma dużymi kompleksami Kraszew i Wiączyń. Część północna i południowa obszaru pozbawiona jest większych kompleksów leśnych (choć sąsiadują one z dużymi uroczyskami położonymi poza granicami partnerstwa m.in. Las Łągiewnicki, Janinów, Gałków). Pod względem przyrodniczym lasy są zróżnicowane i występuje tu cała gama leśnych zbiorowisk roślinnych: bagienny las olszowy, łęg jesionowy – olszowy, różne postaci grądu, dąbrowa świetlista, kwaśna buczynę, bór mieszany sosnowo – dębowy, bór sosnowy świeży i zajmujący niewielkie powierzchnie bór sosnowy suchy. Występują tu również liczne zbiorowiska leśne zastępcze, ukształtowane w wyniku różnorodnych form użytkowania szaty roślinnej. Powierzchniowo dominujący udział mają zbiorowiska grądowe, które występują na terenie prawie całego uroczyska Wiączyń i w południowej części uroczyska Kraszew.

W blisko 1000 hektarowym Lasie Wiączyńskim zachowały się liczne fragmenty drzewostanów naturalnych z udziałem jodły, buka, świerka i jawora. Są to pozostałości niegdyś rozległej Puszczy Łódzkiej. Las Wiączyński jest położony na linii wododziałowej, zachodnia i południowa część odwadniana jest przez Miazgę, należącą do dorzecza Pilicy, wschodnia przez Mrogę należącą do zlewni Bzury, a terenie uroczyska, w jego północno-wschodnim skraju, znajduje się, utworzony w 1958 r., rezerwat bukowy "Wiączyń", gdzie zachowały się 300 letnie okazy buków. Rezerwat położony w pobliżu wsi Ksawerów i Lipiny, obejmuje powierzchnię 8,74 ha. Najistotniejszy walor rezerwatu stanowi różnowiekowy las bukowo-jodłowo-grabowy z domieszką dębu szypułkowego, świerka i jawora.

Położona w sąsiedztwie Lasu Wiączyńskiego wieś - Wiączyń Dolny - założona została najprawdopodobniej w XVI w. i była początkowo osadą leśną. W XIX w. istniał tu tartak

parowy należący do łódzkiego przedsiębiorcy Karola Scheiblera. W lesie, niedaleko Wiączynia Dolnego znajduje się cmentarz z I wojny światowej. Znajduje się tam wiele mogił żołnierzy rosyjskich i niemieckich. Ponadto, w lesie tym, niedaleko wsi Teolin, znajduje się mogiła zbiorowa Polaków pomordowanych przez hitlerowców w czasie II wojny światowej, uznana jako miejsce pamięci narodowej.

Uroczysko Kraszew (Wiśniowa Góra) w gminie Andrespol stanowi ważny element systemu przyrodniczego okolic Łodzi. Las ten, ze względu na stan zachowania oraz genezę posiada istotne walory przyrodnicze i pełni ważną rolę tradycyjnego miejsca rekreacji dla aglomeracji łódzkiej. Przez las ten przebiega dział wodny I rzędu i w związku z tym towarzyszą tej strefie obszary źródłowe. Najokazalszym, godnym ochrony szczególnie winien być obszar źródłowy z licznymi oczkami wodnymi oraz wartościową zielenią łągową w południowo - wschodniej części lasu. Wypływa tu ciek (bez nazwy) w rejonie wsi Wygoda stanowiący istotny dopływ prawobrzeżny Miazgi. W obszarze leśnym o przewadze siedlisk boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego i olsu (w rejonie źródeł) spotyka się większe skupienia jodły. W centralnej części lasu występują także cenne stanowiska dębu.

II.1.2.9. Zieleni urządzona

Na terenie partnerstwa znajduje się kilka zespołów urządzonej zieleni o charakterze parkowym. Obiektem tego typu jest park w Giemzowie. Jest to zabytkowy park z dworem o łącznej powierzchni terenu 5,6 ha, pod nr A-205, natomiast obiekt dworu pod nr A-135. Drugim obiektem jest park podworski w Woli Rakowej, który pełni rolę parku wiejskiego i nie jest objęty ochroną. W gminie Nowosolna cennym zespołem jest park podworski w Byszewach, z kolekcją okazałych drzew, w tym dębem szypułkowym o prawie sześciometrowym obwodzie. Parki w Giemzowie i Byszewach wpisane są do Rejestru Zabytków województwa łódzkiego

Gmina Andrespol należy do stosunkowo ubogich w zasoby zieleni urządzonej. Znajdują się tu: dwa niewielkie zespoły zieleni parkowej ogólnie dostępnej w Bedoniu Nowym - park przypałacowy Kochanowskich (obecnie własność Skarbu Państwa) oraz w Andrespolu (nie objęte ochroną jako parki wiejskie).

II.1.2.10. Walory krajobrazowe

Na obszarze gminy Andrespol i Brójce przeważa rzeźba płasko-równinna a teren jest stosunkowo mało urozmaicony konfiguracyjnie i wysokościowo. Najwyższe wysokości ok. 230 m n.p.m. występują w rejonie Justynowa-Janówki, najniższe w dolinie Miazgi w rejonie Kotlin (ok. 190 m n.p.m.). Osiągane tu wysokości względne na obszarze obu gmin gminy pozwalają na stwierdzenie, że jest to obszar prawie płaski. Jedyne urozmaicenie rzeźby i podstawowy walor krajobrazowy stanowi dolina rzeki Miazgi płynącej przez obszar obu gmin z północnego-zachodu w kierunku południowo-wschodnim. Wcięcie doliny dość znaczne w części północno-zachodniej (rzędu 7 m) wyraźnie się wypłyca w części południowo-wschodniej. W rejonie Kraszewa i Nowego Bedonia różnica między dnem doliny a jej górnymi fragmentami stoków wynosi zaledwie ok. 2 m.

Podstawowymi walorami krajobrazowymi południowej części obszaru, z uwagi na słabe zróżnicowanie jej rzeźby, są doliny rzeczne, którym malowniczości dodaje towarzysząca im

zieleni wysoka. Pod tym względem najatrakcyjniej przedstawia się dolina rzeki Miazgi. Wyniesione na wysokość 10-15 m pagórki kemowe w ok. Pałczewa i Romanowa, częściowo zalesione, podnoszą walory krajobrazowe południowo-zachodniej części gminy Brójce. Najcenniejsze elementy krajobrazu kulturowego w części południowej to: park wiejski w Giemzowie oraz niezwykle malownicze tradycyjne zabudowania wiejskie np. w Woli Rakowej.

Największy i najcenniejszy przyrodniczo na terenie gminy Andrespol kompleks Wiśniowa Góra ma historyczną tradycję atrakcyjnego lasu o funkcji głównie rekreacyjnej.

Najbardziej atrakcyjne pod względem krajobrazowym są tereny położone w północnej części gminy Nowosolna, szczególnie na terenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich. Z licznych punktów widokowych roztaczają się tu malownicze panoramy na strefę krawędziową Wzniesień Łódzkich. Najwyższe wzniesienie we wsi Dąbrowa Gm. Nowosolna 284 m. n.p.m. Krajobraz jest bardzo zróżnicowany – szachownice pól przetykane są zadrzewieniami, ponad którymi górują wieże kościołów.

Istotnym elementem w krajobrazie, szczególnie północnej części partnerstwa są także liczne głązy narzutowe. Zostały one przywleczone na obszar środkowej Polski przez lądolód skandynawski 180-150 tysięcy lat temu w plejstoceniejszej epoce lodowcowej. Głązy narzutowe spotkać można prawie wszędzie. Upiększają krajobraz w postaci malowniczych głązowisk ułożonych przez rolników wzdłuż miedz oraz poboczy dróg, stanowią budulec często wykorzystywany w budownictwie wiejskim, są wreszcie niezmiernie powszechne jako element architektury ogrodowej.

II.1.2.11. Ochrona przyrody

II.1.2.11.A. Istniejące obiekty i obszary chronione

Najbardziej znaczącym elementem z zakresu ochrony przyrody na terenie partnerstwa Nowosolna-Andrespol- Brójce jest Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich (PKWŁ). Obejmuje swym zasięgiem północny fragment obszaru partnerstwa na terenie gminy Nowosolna. Powierzchnia Parku na terenie partnerstwa wynosi ok. 2.900 ha (co stanowi ok. 20% całego obszaru LAG i 54% powierzchni gminy Nowosolna).

PKWŁ powołany został 31 grudnia 1996 r. rozporządzeniem Wojewody Łódzkiego i Skierniewickiego Rozporządzenie Wojewody Łódzkiego i Wojewody Skierniewickiego z dnia 31 grudnia 1996, w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich (Dz.Urz.Województwa Łódzkiego z 1996 r. Nr 27, poz. 163 i Dz. Urz. Województwa Skierniewickiego z 1996 r. Nr 33, poz. 238)

Teren położony pomiędzy Łodzią, Brzezunami i Strykowem o powierzchni 13767 ha, z czego na otulinę przypada 3020 ha, objęty został ochroną krajobrazową. PKWŁ posiada unikatowy w Polsce Środkowej wyżynny krajobraz strefy krawędziowej Wzniesień Łódzkich, a także wyróżniające ten obszar walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne.

Na atrakcyjność krajobrazu duży wpływ ma ukształtowanie terenu charakteryzujące się tutaj znacznymi wysokościami względnymi, dużymi spadkami powierzchni stokowych, obecnością interesujących form dolinnych oraz wielu zjawisk współczesnej erozji. Bogata przeszłość geologiczna tego terenu wpłynęła na ukształtowanie się takich form geomorfologicznych jak: parowy, wąwozy, jary, ostańce denudacyjne.

Szczególną atrakcją stanowią występujące powszechnie głazy narzutowe, czasem o kilkumetrowym obwodzie, przywleczone przez łądolód ze Skandynawii. Z licznych punktów widokowych położonych w tzw. paśmie najwyższych kulminacji, m.in. w okolicach Dąbrowy, Janowa, Borchówki czy Plichtowa, podziwiać można malownicze panoramy na rozciągające się u podstawy wzniesień pola i lasy.

Strefa krawędziowa Wzniesień Łódzkich, to także miejsce skąd biorą swój początek liczne rzeki i strumienie, m.in. i Moszczenica. Cieki te w swych górnych odcinkach wykazują duży stopień naturalności. Meandrując wśród pól i lasów tworzą przepiękne i malownicze doliny, często ze stromymi, niedostępnymi brzegami, bagnami i rozlewiskami. Dodatkową atrakcją w dolinach stanowią liczne stawy, budowane dawniej przy młynach lub wykorzystywane do hodowli ryb.

Na terenie Parku dominują krajobrazy otwarte, ok. 65% stanowią grunty rolne, a blisko 30% zajmują lasy. Zbiorowiska leśne reprezentowane są w Parku przez różne typy grądów, dąbrów, borów, a także rzadko występującą w Polsce Środkowej kwaśną buczynę niżową. W obrębie strefy krawędziowej Wzniesień Łódzkich przebiegają granice geograficznych zasięgów występowania ważnych gatunków drzew lasotwórczych, takich jak: jodła pospolita, klon jawor, buk zwyczajny i świerk pospolity.

Flora Parku jest stosunkowo bogata i zróżnicowana. Stwierdzono tu obecność ok. 735 gatunków roślin naczyniowych, w tym także gatunków chronionych, takich jak: gnieźnik leśny, lilia złotogłów, listera jajowata, pełnik europejski, podkolan biały, rosiczka okrągłolistna, wawrzynek wilczełko, paprotka zwyczajna, widłak wroniec.

Największe bogactwo i zróżnicowanie fauny PKWŁ związane jest z kompleksami leśnymi, zwłaszcza tymi najmniej przekształconymi przez człowieka. Z kręgowców stwierdzonych w Parku, za najcenniejsze dla Środkowej Polski można uznać: traszkę grzebieniastą i kumaka nizinny spośród płazów oraz muchołówkę małą, jarzębatkę, pójdzkę, trzmielojada, siniaka i zniczka spośród ptaków. Z gatunków ssaków warte odnotowania jest występowanie 13 gatunków nietoperzy (w tym borowiaczka, który należy do jednego z najrzadziej reprezentowanych gatunków w Polsce), borsuka, kuny domowej, rzęsorka rzeczka.

W granicach PKWŁ znajdują się również licznie zabytki architektury, kultury i historii. Do najstarszych należy powstałe w VI wieku, będące najprawdopodobniej ważnym ośrodkiem władzy lokalnej i wojskowej, grodzisko w Skoszewach. Często odwiedzanym przez turystów, a także miłośników polskiej literatury, jest klasycystyczny dwór w Byszewach, w którym wielokrotnie przebywał pisarz Jarosław Iwaszkiewicz.

Na terenie chronionym dzisiaj w randze parku krajobrazowego miały miejsce ważne wydarzenia historyczne. W okresie Powstania Styczniowego doszło pod Dobrą do nierównego boju oddziału powstańczego z wojskiem carskim. Pamiątką tego wydarzenia jest m.in. głaz ze stalowym krzyżem nawale grodziska w Skoszewach, upamiętniający powstańcą mogiłę. W roku 1914 przez obszar Parku przetoczył się front ciężkich walk Niemców z Rosjanami. O tamtych krwawych wydarzeniach przypominają liczne cmentarze rozsiane w regionie łódzkim.

Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich ma zatwierdzony plan ochrony (Rozporządzenie nr 5/2003 Wojewody Łódzkiego, z dnia 31 lipca 2003 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich Dz. Urz. Wojewody. Łódzkiego z 2003 r., Nr 231, poz. 2162), w którym zdefiniowano m.in. zasadnicze cele ochrony:

- zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego, pełni różnorodności biologicznej oraz trwałości i równowagi procesów przyrodniczych;
- ochronę najcenniejszych fragmentów przyrody naturalnej, wybitnych walorów krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego;
- przywracanie walorów naturalnych przekształconym siedliskom, zwłaszcza dolinom rzecznych, lasom i innym składnikom przyrody;
- stwarzanie korzystnych warunków do prawidłowego funkcjonowania systemów przyrodniczych, ich trwałości i zdolności odtwarzania;
- harmonizowanie z uwarunkowaniami przyrodniczymi dotychczasowych form użytkowania terenu i działalności społeczno-gospodarczej;
- dążenie do sukcesywnej poprawy stanu wszystkich komponentów środowiska, dzięki podejmowanym działaniom infrastrukturalnym i egzekucji obowiązującego prawa;
- zwiększanie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności, w tym organów władzy, dotyczącej konieczności zachowania całego bogactwa przyrodniczego jako dziedzictwa i dobra wspólnego;
- uwzględnienie w rozwoju społeczno-gospodarczym uwarunkowań wynikających z potrzeb ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, zasobów kulturowych i cech krajobrazu.

W obszarze partnerstwa Nowosolna-Andrespol-Brójce położony jest 1 rezerwat przyrody – „Wiączyń”. Utworzony w latach 60. rezerwat o powierzchni 8,29 ha chroni cenny starodrzew bukowo-jodłowy (na granicy zasięgu tych gatunków). Najstarsze buki osiągnęły tu wiek około 300 lat.

Na terenie partnerstwa występuje kilkadziesiąt pomników przyrody. W gminie Andrespol występuje 18 okazałych drzew uznanych jako pomniki przyrody. Największym ich skupieniem jest park przypałacowy rodziny Kochanowskich w Nowym Bedoniu (8 drzew pomnikowych). Inne występują w rozproszeniu (4 w Wiśniowej Górze oraz pojedynczo wśród zabudowy Andrespola i Justynowa). W gminie Brójce jest 16 pomników m.in. grupa okazałych lip Kurowicach (największa o obwodzie 513 cm raz grupa lip w parku wiejskim w Giemzowie).

II.1.2.11.B. Projektowane obszary i obiekty chronione

Na terenie partnerstwa projektuje się utworzenie różnorodnych form ochrony przyrody przewidzianych przepisami ustawy o ochronie przyrody – obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne stanowiska dokumentacyjne i pomniki przyrody.

W zawansowanej fazie jest powołanie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Koluszkowsko-Lubochniańskiego”, który obejmie m.in. dolinę rzeki Miazgi oraz fragment łąk na południe od Pałczewa na terenie gminy Brójce. Trwają końcowe prace nad powołaniem OCHK „Dolina Miazgi pod Andrespołem” o pow. ok. 100 ha, chroniącego naturalne fragmenty doliny Miazgi w obrębie gminy Andrespol.

Planowane jest powołanie kilku zespołów przyrodniczo-krajobrazowych:

- w gminie Nowosolna: „Wylot parowu Kalonka”, „Kulminacja Wzniesień Łódzkich”, „Stawy w dolinie Borchówki”, „Skoszewy Stare – dolina Moszczenicy”, „Byszewy Iwaszkiewiczowskie nad Moszczenicą”
- w gminie Brójce: „Dolina Neru-Dobrzyńki”, „Źródła w Wardzynie”

- w gminie Andrespol: „Las Jodłowy i torfowisko w Kraszewie”, oraz projektowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Miazgi pod Andrespołem”

Projektowane użytki ekologiczne:

- w gminie Nowosolna: „Łęgi w dolinie Borchówki”, „Dolina Źródłana w Skoszewach Nowych”, „Staw młyński w Bogini”
- w gminie Brójce: „Łąki i stawy w Woli Romanowskiej”

Projektowane stanowiska dokumentacyjne:

- w gminie Nowosolna: „Pagórek Janów”, „Żwirownia Moskwa”

II.1.2.12. Ochrona środowiska

Główne istniejące i przewidywane zagrożenia antropogeniczne i konflikty wiążą się z rozwiniętym tu istniejącym i projektowanym układem komunikacyjnym:

- autostrada A-1 –będzie przecinała tereny gminy Nowosolna i Brójce stanowić będzie bezpośrednie zagrożenia środowiskowe i akustyczne.
- droga krajowa nr 72 relacji Rawa Mazowiecka-Konin – przecinająca na kierunku wschód zachód gminę Nowosolna
- droga wojewódzka 713 - najważniejsze połączenie drogowe Łodzi z Tomaszowem Mazowieckim, przecinająca teren gmin Andrespol Brójce.
- droga wojewódzka 714 łącząca Pabianice z Kurowicami
- linia kolejowa – Łódź-Koluszki, w jej 100 metrowej, normatywnej strefie ochrony akustycznej (100 m po obu stronach torów) znajduje się zabudowa mieszkaniowa i lotniskowa Andrespola, Bedonia Nowego i Justynowa.

Duże natężenie ruchu powoduje przede wszystkim wzrost zanieczyszczenia powietrza w terenach sąsiadujących. Problemem jest również hałas generowany przez drogę.

Istotny wpływ na jakość środowiska mają także różnorodne instalacje związane z działalnością gospodarczą – zakłady produkcyjne i usługowe, szczególnie związane z naprawą maszyn i urządzeń. Zanieczyszczenia powietrza w szczególności w obszarach zwartej zabudowy są generowane także przez domowe instalacje grzewcze, zwłaszcza oparte o tradycyjną technologię (piece węglowe).

Priorytetowym zadaniem z zakresu ochrony środowiska jest uporządkowanie gospodarki ściekowej w najbliższych latach. Dobrze zaopatrzenie obszaru w wodę związane z nieomal pełnym zwodociągowaniem rodzi zwiększoną produkcję ścieków bytowo - gospodarczych. Można wykazać, że dla całego obszaru istnieje zasadnicza dysproporcja pomiędzy zaopatrzeniem w wodę a zorganizowanym system zagospodarowania ścieków. Zbiorcze systemy kanalizacyjne występują na obszarze LAG tylko w kilku niewielkich fragmentach (rejon Justynowa, Kraszewa, Teolina, Byszew). Zdecydowana większość nieruchomości wyposażona jest w bezodpływowe zbiorniki typu „szambo” z okresowym wywożeniem ścieków przez samochody asenizacyjne do oczyszczalni. Istnieje potrzeba budowy oczyszczalni indywidualnych przydomowych oraz oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej dla zabudowy zwartej. Zagrożenia zasobów wód podziemnych stanowią również częste przypadki „dzikiego” składowania odpadów komunalnych. Na stan czystości gleb mają wpływ procesy chemicznej degradacji poprzez niewłaściwą gospodarkę ściekową, odpadową, emisje zanieczyszczeń do powietrza, a także stosowanie środków ochrony roślin i nawożenie pól nawozami sztucznymi.

Degradacja środowiska przyrodniczego wywołana powyższymi czynnikami doprowadziła do znaczącego zanieczyszczenia rzeki Moszczenicy i Miazgi.

Duży wpływ na estetykę krajobrazu mają linie przesyłowe wysokiego napięcia. Teren partnerstwa przecinają liczne linie wysokiego napięcia 110, 220 i 400 kV.

W części południowej obszaru (na terenie gminy Brójce) zlokalizowane są dwa składowiska odpadów (obecnie nieczynne). Wymagają one pełnej rekultywacji.

II.1.3. Uwarunkowania kulturowe

II.1.3.1 Ważniejsze dobra kultury

Na terenie partnerstwa istnieje wiele obiektów kultury materialnej o randze regionalnej. Szczególne nagromadzenie cennych kulturowo twórców znajduje się na terenie gminy Nowosolna. Do najbardziej interesujących elementów dziedzictwa kulturowego należą:

- Grodzisko w Starych Skoszewach – najstarszy odkryty w Polsce środkowej wczesnośredniowieczny ośrodek administracji terenowej i wojskowej, wybudowany pod koniec VI wieku. Obiekt jest przedmiotem badań wykopaliskowych przeprowadzanych przez Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi. Gród, którego wały i majdan są bardzo dobrze wyodrębnione i widoczne w terenie, funkcjonował, jak się ocenia, od VI do XVII wieku i był ważnym ośrodkiem administracyjnym w regionie, któremu podlegała niegdyś także Łódź.

- Neogotycki kościół – Sanktuarium pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Świętej Barbary w Skoszewach (wybudowany w latach 1934-1936, konsekrowany w 1936r.) oraz kopia późnośredniowiecznego obrazu cudownego, łaskami słynącego obrazu, Matki Boskiej Skoszewskiej z Dzieciątkiem – namalowana w Rzymie i poświęcona w Watykanie w 1934r. a także obraz Św. Franciszka z sygnaturą A.B. 1832 i rzeźba Chrystusa Zmartwychwstałego z przełomu XVII i XVIII wieku. Obecne mury kościoła (z początku lat trzydziestych ubiegłego wieku) zostały postawione w miejscu drewnianego kościoła parafialnego (z XVII wieku), zniszczonego w czasie działań zbrojnych I wojny światowej.

- Dwa zabytkowe cmentarze (niewidoczne na powierzchni) usytuowane pod i obok kościoła w Skoszewach. Pierwszy z nich posiada pogańskie urny z V w. przed Chrystusem, drugi z XVI-XVIII w. zawarty jest w obrębie murów otaczających kościół. W odległości 100m na północ od kościoła znajduje się trzeci współczesny cmentarz grzebalny, na którym odnaleźć można m.in. groby powstańców styczniowych.

- Dwór rodziny Plichtów w Byszewach, zbudowany pod koniec XVIII w., klasycystyczny, murowany o konstrukcji na planie wydłużonego prostokąta z gankiem wspartym na czterech kolumnach, dach kryty gontem na deskowaniu. Z Byszewami i dworem związana jest postać Jarosława Iwaszkiewicza, który był tu wielokrotnie i był urzeczony pięknem okolicy, czemu dał wyraz w wielu swych książkach i wspomnieniach. Integralną część dworu stanowi park dworski z 200 –letnimi dębami, bukami, lipami i modrzewiami, pomnikowy dąb szypułkowy o 6-cio metrowym obwodzie.

- Kilka cmentarzy ewangelickich, we wsiach Głąbie, Grabina, Boginia, Teolin, Bukowiec) niemiecki we wschodniej części wsi Głąbie. Najlepiej zachowany jest cmentarz ewangelicki z przełomu XIX i XX wieku we wsi Głogowiec. Założony na planie prostokąta. Obecnie jest to niewielki zabytkowy cmentarzyk, z mogiłami porośniętymi trawą i wokół widniejącymi śladami ogrodzenia

z kamieni polnych, położony na lekkim wzniesieniu wśród pól, z drogi widoczny jako niewielki zagajnik.

- Cmentarz wojenny z okresu I Wojny Światowej (założony w latach 1914-1918), położony na południowym skraju lasu wiączyńskiego, na planie prostokąta o powierzchni 1,03 ha. Miejsce spoczynku żołnierzy armii niemieckiej i rosyjskiej walczących i poległych w tzw. „bitwie o Brzeziny”.

- Miejsce straceń z okresu II Wojny Światowej w Lesie Wiączyńskim: piwnica gazowa tzw. „Cela śmierci” oraz zbiorowa mogiła.

Na terenie gminy Andrespol do najważniejszych dóbr kultury należą:

- zespół dworski przy ul. Sienkiewicza w Nowym Bedoniu :
- kościół parafialny p.w. M. B. Królowej Polski w Bedoniu Przykościelnym, murowany, wzniesiony w latach 1921 - 1937 wg projektu Kaban - Korskiego.
- 15 budynków mieszkalnych drewnianych z przełomu XIX i XX w. lub z pierwszego ćwierćwiecza XX wieku, położonych w Andrespolu (3 szt.), Kraszewie (9 szt.), Wiśniowej Górze (3 szt.).
- cztery stanowiska archeologiczne:

Jak się powszechnie ocenia istnienie tych interesujących obiektów nie jest wystarczająco rozpropagowane, a infrastruktura służąca ich obsłudze oraz obsłudze turystów i zwiedzających praktycznie nie istnieje.

Na terenie gminy Brójce znajduje się kilkanaście wartościowych obiektów kulturowych. Znanym zabytkiem w tej okolicy jest neogotycki kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Jezusowego w Kurowicach. Zbudowany on został w latach 1902-1913 na miejscu dwóch drewnianych. Podczas drugiej wojny światowej została zburzona część jednej wieży kościelnej. W głównym, dębowym ołtarzu znajduje się obraz Serca Pana Jezusa. Na uwagę zasługuje tu również późnorenesansowy ołtarz z pierwszej połowy osiemnastego wieku z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem oraz dwoma innymi obrazami: Matki Boskiej i św. Franciszka.

Ponadto kościół posiada wiele zabytkowych mebli i przedmiotów, min. dwa konfesjonały, kilka ławek oraz cztery lichtarze i krzyż procesyjny.. Dwa z trzech cielnych dzwonów: „Stanisław” i „Andrzej” zostały odlane z dzwonów pochodzących z 1641 roku, a uszkodzonych w 1914 roku. Naprzeciwko kościoła po drugiej stronie ulicy znajduje się parafialny cmentarz rzymskokatolicki założony w drugiej połowie dziewiętnastego wieku. Najstarsze groby pochodzą z 1876 roku. Na cmentarzu znajduje się mogiła Polaków rozstrzelanych w 1941 roku w Wiskitnie. Jest tam również grób nieznanego żołnierza poległego 8 września 1939 roku.

Znaczącymi zabytkami są również organistówka w Kurowicach a także dworek w Giemzowie pochodzące z dziewiętnastego wieku. Dwór ten został w niedalekiej przeszłości gruntownie odnowiony.

Na terenie gminy jest wiele starych, domów; większość z nich jest nadal zamieszkała. Jednym z najstarszych jest dom z przełomu dziewiętnastego i dwudziestego wieku w Woli Rakowej.

Cennym zabytkiem jest też ponad stuletni drewniany młyn wodny w Kotlinach nad zalewem na Miazdze.

Istotnym elementem kulturowym związanym z tradycyjną obrzędowością są także kapliczki przydrożne, których kilkadziesiąt zlokalizowanych jest na całym obszarze partnerstwa.

II.1.3.2 Kultura ludowa i tradycje regionalne

Położenie obszaru na terenach przenikania tradycyjnych kultur regionalnych – łowickiej, opoczyńskiej i sieradzkiej, sprawiło, że nie wykształcił się tu autonomiczny, odrębny od innych wzorzec kulturowy. Istotny wpływ na kształtowanie się tradycji kulturowych miały też zapewne przekształcenia społeczne w dwu poprzednich stuleciach. Tereny partnerstwa to obszar intensywnego osadnictwa przybyszów z Europy zachodniej (głównie Niemców) w początkach XIX stulecia. W drugiej połowie XIX wieku nastąpił silny odpływ mieszkańców z terenów wiejskich do rozwijającej się przemysłowej Łodzi. Istotne zmiany nastąpiły też po drugiej wojnie światowej, kiedy to miejsce po osadnikach niemieckich (którzy w większości opuścili tereny Polski) zajęli przesiedleńcy z kresów wschodnich. W ostatnim okresie dokonuje się kolejna przemiana społeczna związana z falą nowego osadnictwa dotychczasowych mieszkańców Łodzi budujących tu swoje domy, ale zawodowo związanych nadal z miastem.

Tradycje kulturowe wyrażają się m.in. w sposobie zagospodarowania obejść wiejskich. Istotnym ich elementem, o dużej atrakcyjności estetycznej i znaczących walorach przyrodniczych są tradycyjne sady przydomowe.

W życiu mieszkańców ważną rolę odgrywają głazy narzutowe. Stanowią one tradycyjny materiał budowlany do konstrukcji ścian budynków gospodarczych i ogrodzeń. Jako stały element w krajobrazie, towarzyszą rolnikom ich codziennym życiu, głazy stały się źródłem miejscowych podań i legend. Jedną z nich tłumaczy mnogość gładów różnej wielkości na tym terenie niezwykłą zdolnością ziemi do "rodzenia kamieni". W rzeczywistości to proces wymarzania gładów z gruntu odpowiedzialny jest za coroczne pojawianie się nowych gładów, niewielkich rozmiarów na powierzchni ziemi. Rzeczywiście może to nasuwać pewne skojarzenia dotyczące narodzin. Na całym obszarze partnerstwa działa kilkanaście kół gospodyń wiejskich, prowadzących aktywną działalność, która - między innymi – sprzyja zachowaniu miejscowych tradycji i zwyczajów. Nie całkiem zanikła również tradycja własnoręcznego ozdabiania domów zrobionymi kwiatami i pająkami. Na tym terenie wciąż działa kilku zajmujących się zdobnictwem czy tradycyjnym kowalstwem.

II. 1.4. Uwarunkowania historyczne

Ziemie tworzące obecnie obszar partnerstwa były w niedalekiej przeszłości pokryte lasami, poprzecinane siecią strumyków i rzek. Wśród tych lasów zwanych Puszcza Łódzką istniały od późnego średniowiecza niewielkie osady.

Do zasadniczej zmiany krajobrazu w kierunku rolniczo-leśnego doprowadziła w XIV i XV wieku nowa fala osadnicza związana z tzw. kolonizacją na prawie niemieckim.

W czasie II wojny światowej przez tereny gminy przechodziła granica III Rzeszy. Ważnym historycznym wydarzeniem które rozegrało się na podłódzkich terenach była tzw. „bitwa Brzeziny”, która rozegrała się w listopadzie i grudniu 1914 roku. W wyniku dwumiesięcznej batalii, w czasie której Brzeziny kilkakrotnie przechodziły „z rąk do rąk”, zniszczonych zostało wiele wsi. Wówczas to spłonął, ostrzelany przez rosyjską artylerię,

modrzewiowy kościół w Skoszewach Starych. W bitwie straciło życie tysiące żołnierzy obu armii. Pamiątką tych tragicznych wydarzeń są cmentarze wojenne rozsiane po okolicy. Duży cmentarz wojenny żołnierzy rosyjskich i niemieckich znajduje się np. na południowym skraju Uroczyska Wiączyń. Dwa okazałe pomniki na tym cmentarzu zostały ufundowane w okresie międzywojennym przez jednego z łódzkich przemysłowców

II.2. Potencjał demograficzny i gospodarczy

II.2.1. Charakterystyka ludności zamieszkującej obszar objęty ZSROW

II.2.1.1. Ludność zamieszkująca obszar partnerstwa

Ludność zamieszkująca obszar objęty ZSROW jest ludnością wiejską i liczy (według danych GUS na 31.XII.2004r) **20117** osób. Gęstość zaludnienia tego obszaru wynosi 136,85 osób na km².

Charakterystyka aktualnego stanu zasobów demograficznych obszarów wiejskich a także dalsze ich prognozy wskazują, że potencjał ten będzie zyskiwał na znaczeniu w procesie rozwoju ludności Polski w perspektywie do 2030 roku i nabierał znaczenia dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Należy nadmienić, że Polska należy do czołówki krajów europejskich pod względem zasobów demograficznych skupionych na wsi, wyprzedzając kraje o większej liczbie ludności jak Hiszpania, Niemcy, Ukraina i Wielka Brytania. Liczba i struktura ludności jest wynikiem oddziaływania strumienia urodzeń i zgonów oraz ruchów migracyjnych, na które znaczny wpływ wywiera industrializacja i urbanizacja. Wzrost przepływów ludności z miasta na wieś (nasilający się w Polsce w końcu lat 90.XX wieku) oraz przewidywane trendy w ruchu naturalnym zapowiadają wzrost ludności zamieszkującej obszary wiejskie do 15 192 mln osób w 2030 r. i wzrost udziału tej grupy ludności (z 38,2%) do 42,5% ogółu mieszkańców Polski. W tym czasie liczba mieszkańców miast będzie zmniejszać się z 23,5 mln do 20,5 mln. Prognozowane tendencje, przedstawiane przez M. Okólskiego w publikacji: *Demografia zmiany społecznej* (Warszawa 2004) są efektem różnic w ruchu naturalnym ludności miast i wsi, które utrzymywały się w minionym okresie (wyższa dzietność mieszkanek wsi niż mieszkanek miasta powodowała dodatni przyrost naturalny na wsi, podczas gdy miasta od 1998r. mają ujemny przyrost naturalny – prognozy przewidują od 2020 r. również ujemny przyrost naturalny na wsiach). Na tę tendencję nakłada się zmiana kierunku migracji – przewidywane jest dodatnie saldo migracji wewnętrznych na obszarach wiejskich. Wzrost przepływów ludności z miasta na wieś wiąże się zarówno z ograniczeniem popytu na pracę w miastach co stało się czynnikiem zatrzymującym (lub skłaniającym do powrotu) ludność na obszarach wiejskich., jak i z celami rezydencjalnymi (mieszkańcy dużych miast, zgodnie z tendencją europejską przeprowadzają się na obszary wiejskie funkcjonalnie związane z miastem w poszukiwaniu zdrowszych warunków życia). Wzrost liczby ludności na wsi łączy się z dynamicznym wzrostem liczby gospodarstw domowych, wzrostem udziału obszarów wiejskich w rozmieszczeniu zasobów pracy oraz zwiększaniem liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Obszar LGD, obejmujący trzy gminy: Andrespol, Brójce i Nowosolną wpisuje się w ogólne tendencje demograficzne i prognozy dla Polski, chociaż nie pozbawiony jest własnej specyfiki. Saldo migracji na obszarze partnerstwa – który ma charakter wiejskiego, już teraz jest dodatnie, chociaż średnio dla województwa wskaźnik ten jest ujemny. Z kolei przyrost naturalny zmniejsza się – jest ujemny, co jest cechą raczej terenów bardziej zurbanizowanych. Obecne są zatem na obszarze partnerstwa już teraz trendy, które przewidywane są w prognozach dla obszarów wiejskich po 2010 czy 2020 roku. Od kilku lat ujemny przyrost naturalny a jednocześnie zwiększająca się liczba mieszkańców obszaru jest tego świadectwem. Syntetyczny obraz sytuacji demograficznej prezentują zamieszczone dane. Strukturę demograficzną mieszkańców obszaru, z podziałem na gminy oraz płeć (według danych GUS na koniec 2004 r.) obrazuje poniższa tabela 1.

Tabela 1. Ludność obszaru LGD wg miejsca zameldowania, z podziałem na gminy i wg płci

Ludność	Jednostka miary	Obszar LGD	ANDRESPOL	BRÓJCE	NOWOSOLNA
wg miejsca zameldowania: ogółem	Osoba	20117	11270	528 7	3560
mężczyźni	Osoba	9726	5383	261 3	1730
kobiety	Osoba	10391	5887	267 4	1830

Źródło: dane GUS dla jednostki podziału terytorialnego, stan na dzień 31.XII.2004 r.

Ludność obszaru partnerstwa stanowi ok. 0,8% ogółu mieszkańców województwa łódzkiego (2,2% ludności wiejskiej województwa) i 31,6% mieszkańców powiatu łódzkiego wschodniego (47% ludności wiejskiej powiatu). Na obszarze partnerstwa wśród ogółu ludności przeważają kobiety i ich udział nieznacznie rośnie. Na 100 mężczyzn przypada 107 kobiet, największa przewaga kobiet nad mężczyznami występuje na terenie gminy Andrespol (109 K na 100 M), najmniejsza w Brójcach (102 K na 100 M). Ogólnie w województwie przypada 109,6 kobiet na 100 mężczyzn (na obszarach wiejskich województwa 101,4 kobiet na 100 mężczyzn), a w powiecie łódzkim wschodnim 107,5 kobiet na 100 mężczyzn (103,5 kobiet na 100 mężczyzn na terenach wiejskich, a więc jest to wskaźnik niższy niż dla obszaru LGD).

II.2.1.2 Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku jest zbliżona do struktury w skali województwa i powiatu. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 21,2% ogółu mieszkańców obszaru LGD (w powiecie 20,3%), w wieku produkcyjnym 63,7% (w powiecie 64%), w wieku poprodukcyjnym 15,1% (w powiecie 15,6%).

Istnieją pewne różnice pomiędzy tymi strukturami w poszczególnych gminach. Najmniejszy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym jest w Andrespolu (19,9%) – w Nowosolnej 22,4%, Brójcach 23,3%; nieco podobne wielkości przyjmują kategorie wieku poprodukcyjnego: Andrespol 14,3%, Nowosolna 15,4%, Brójce 15,2%.

Najwięcej osób w wieku produkcyjnym jest w Andrespolu – 65,8%. W Nowosolnej jest 62,2% i w Brójcach 61,5%

Tabela 2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (na dzień 31.XII.2004)

Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku	Jednostka miary	Powiat łódzki wschodni	Obszar LGD	Andrespol	Brójce	Nowosolna
Ludność ogółem	osoba	63859	20357	11477	5301	3579
Mężczyźni	osoba	30772	9847	5486	2624	1737
Kobiety	osoba	33087	9510	5991	2677	1842
W wieku przedprodukcyjnym – ogółem	osoba	13026	4319	2284	1235	800
Mężczyźni	osoba	6697	2163	1157	606	400
Kobiety	osoba	6329	2156	1127	629	400
W wieku produkcyjnym-ogółem	osoba	40899	12945	7418	3260	2267
Mężczyźni	osoba	20900	6676	3774	1740	1162
Kobiety	osoba	19999	6269	3644	1520	1105
W wieku poprodukcyjnym ogółem	osoba	9934	3093	1775	806	512
Mężczyźni	osoba	3175	1008	555	278	175
Kobiety	osoba	6759	2085	1220	528	337

Źródło: dane GUS dla jednostek podziału administracyjnego –www.stat.gov.pl

Ludność obszaru LGD jest nieco młodsza niż w całym województwie, nieco wyższy jest udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a niższy w wieku poprodukcyjnym. Obserwuje się pomniejszanie się odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym w całej populacji obszaru, co jest pozytywną cechą, rzadko spotykaną na obszarach wiejskich.

II.2.1.3 Struktura wykształcenia ludności zamieszkującej obszar partnerstwa

Na obszarze Polski obserwuje się niższy poziom wykształcenia mieszkańców wsi w porównaniu z mieszkańcami miast. W latach 90. XX wieku co drugi absolwent szkoły podstawowej w mieście zostawał studentem wyższej uczelni, podczas gdy wśród absolwentów szkół wiejskich rzadziej niż co dwudziesty. Według prognoz (Okólski, dzieło cytowane) na wsi będzie mieszkać relatywnie coraz większa część ludności (49% w 2030 r.) w wieku przedprodukcyjnym (0-17), która stanowić będzie zaplecze dla rynku pracy.

Konieczna jest zatem (z punktu widzenia długofalowego rozwoju całej gospodarki polskiej, nie tylko obszarów wiejskich) jak najszybsza poprawa jakości kształcenia młodzieży wiejskiej i większej dostępności dla niej nauki w szkołach wyższych.

Struktura wykształcenia ludności zamieszkującej obszar partnerstwa nie odbiega od średniej wojewódzkiej. Łącznie wykształcenie wyższe, policealne i średnie posiada ok. 38% mieszkańców obszaru w wieku od 13 lat tzn. wyższy odsetek niż przeciętnie na obszarach wiejskich województwa (w województwie 40,9%, w tym dla terenów wiejskich 24,1%). Wynik ten wiązać należy z dostępnością dla młodzieży obszaru szkolnictwa ponadpodstawowego w pobliskiej Łodzi, jak i z migracją do gminy ludności z Łodzi, legitymującej się wyższym poziomem wykształcenia.

II.2.1.4. Przyrost naturalny na obszarze partnerstwa oraz saldo migracji

Na obszarze LGD zaznacza się ujemny przyrost naturalny, aktualnie wynosi -19.

Tabela 3. Przyrost naturalny - strumień urodzeń i zgonów ; migracje na pobyt stały gminne

Ludność	Jednostka miary	Obszar LGD	ANDRESPOL	BRÓJCE	NOWOSOLNA
Urodzenia żywe ogółem	Osoba	195	113	50	32
Zgony ogółem	Osoba	214	125	56	33
Przyrost naturalny ogółem	Osoba	-19	-12	-6	-1
zameldowania	Osoba	642	362	99	181
wymeldowania	Osoba	220	120	65	35
Saldo migracji w ruchu wewnętrznym	Osoba	422	242	34	146

Źródło: dane GUS dla jednostki podziału terytorialnego, stan na dzień 31.XII.2004 r.

Pomimo ujemnego przyrostu naturalnego notuje się od kilkunastu lat stały wzrost liczby mieszkańców obszaru. Obserwuje się dodatnie saldo migracji, podczas gdy w województwie zaznacza się ujemne saldo migracji. Stały wzrost liczby mieszkańców jest spowodowany napływem ludności z miasta na wieś. Saldo migracji gminnych (w ruchu wewnętrznym) na pobyt stały wynosi na obszarze partnerstwa 422 osób, tj. ponad 59% migracji dokonanych w skali powiatu (712 osób). Specyfika tego wiejskiego obszaru partnerstwa łączy się z jego położeniem w bliskim sąsiedztwie aglomeracji łódzkiej. W ostatnich latach nastąpił znaczny wzrost ludności o ok. 25%. Wiąże się to zarówno z powrotem na wieś osób, które wskutek zmian transformacyjnych znalazły się poza miejskim rynkiem pracy. Zdecydowanie większe znaczenie dla powiększenia się liczby mieszkańców tego obszaru miał napływ ludności z terenu metropolii łódzkiej wraz ze wzrostem w latach 90. ubiegłego stulecia ruchu budowlanego. Jak wynika ze spisu mniej niż połowa ludności mieszka na tym obszarze od urodzenia (w gminie Andrespol 48%, Nowosolna 46%, Brójce 49%).

Wśród ludności napływowej ponad 50% zamieszkała tu w latach 1989-2005. Większość spośród mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym, aktywnych zawodowo (ok. 70%) pracuje w Łodzi. Obserwuje się zatem na obszarze działania LGD dwa kryteria różnicujące jego mieszkańców, które mogą ograniczać procesy integracji społecznej: okres zamieszkania na tym terenie (ludność rdzenna i napływowa), oraz przynależność do jednej z trzech gmin. Aby wytworzyło się poczucie tożsamości lokalnej potrzebna jest identyfikacja z szerszym obszarem wszystkich jego mieszkańców.

II.2.1.5. Poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia na obszarze partnerstwa

Na przestrzeni lat poziom bezrobocia na obszarze partnerstwa nieznacznie spada. Jest on większy wśród mężczyzn niż kobiet. Takie zmiany mogą wiązać się z powstawaniem małych, rodzinnych firm, samozatrudniających członków rodzin. Źródłem dochodu mieszkańców jest również praca w pobliskim mieście Łodzi, które oferuje mieszkańcom okolicznych wsi coraz więcej miejsc pracy w rozwijającym się sektorze usług.

Tabela 3: Liczba bezrobotnych na obszarze partnerstwa

Liczba bezrobotnych	Jednostka miary	Obszar partnerstwa	Andrespol	Nowosolna	Brójce
ogółem	osoba	1522	918	245	359
mężczyźni	osoba	832	511	135	186
kobiety	osoba	690	407	110	173

Dane na podstawie statystyk PUP na dzień 30 IX 2004

Tabela 4: Bezrobocie na obszarze gmin wchodzących w skład partnerstwa w 2006r.

Wyszczególnienie		ogółem	% udział do ogółu	w tym kobiety	z prawem do zasiłku (z ogółem)	bez prawa do zasiłku (z ogółem)
1.	Gmina Andrespol	866	16,5	389	121	745
2.	Gmina Brójce	311	6,0	133	51	260
3.	Gmina Nowosolna	241	4,6	108	33	208

Dane opracowane przez PUP, z dnia 31.03.2006r.

Tabela 5: Bezrobotni na obszarze partnerstwa wg wykształcenia- stan na 2006r. (źródło PUP)

Wykształcenie		Andrespol	Brójce	Nowosolna
- wyższe		34	9	14
	w tym kobiety	19	7	10
- policealne i średnie zawodowe		171	57	41
	w tym kobiety	96	31	27
- średnie ogólnokształcące		55	18	20
	w tym kobiety	40	11	11
- zawodowe		251	101	58
	w tym kobiety	101	45	22
- gimnazjalne i poniżej		355	126	108
	w tym kobiety	133	39	38
Razem		866	311	241
	w tym kobiety	389	133	108

Tabela 6: Bezrobotni na obszarze partnerstwa wg struktury wieku- stan na 2006r. (źródło PUP)

Wiek	Andrespol	Brójce	Nowosolna
- 15 - 17 lat	0	0	0
w tym kobiety	0	0	0
- 18 - 24 lata	116	77	52
w tym kobiety	53	36	22
- 25 - 34 lata	220	94	50
w tym kobiety	115	44	27
- 35 - 44 lata	202	57	67
w tym kobiety	107	27	33
- 45 - 54 lata	241	60	57
w tym kobiety	103	24	24
- 55 - 59 lat	67	15	12
w tym kobiety	11	2	2
- 60 - 64 lata	20	8	3
w tym kobiety	-	-	-
Razem	866	311	241
w tym kobiety	389	133	108

II.2.1.6. Liczba gospodarstw rolnych oraz warunki do rozwoju rolnictwa

Na obszarze Polski w latach 1988-2002 spadła blisko o połowę liczba osób utrzymujących się z pracy w rolnictwie, głównie dotyczy to rodzinnych gospodarstw rolnych. Wśród ludności wiejskiej wzrasta liczba osób łączących pracę w gospodarstwie rolnym z dodatkowym źródłem, utrzymania, często w innym sektorze gospodarki. Sytuacja różni się nasileniem tego procesu w przekroju regionalnym. W odniesieniu do makroregionu centralnego Polski uważa się, że dwuzawodowość stała się specyficzną cechą jego obszarów wiejskich. Dywersyfikacja źródeł utrzymania ludności stanowi przesłankę zmiany charakteru obszarów wiejskich, gdzie rolnictwo (zwłaszcza „socjalne”) tracić będzie dominującą pozycję. Coraz powszechniej uznaje się jako podstawę rozwoju obszarów wiejskich koncepcję ich wielofunkcyjnego rozwoju (PROW 2004-2006, NPR na lata 2004-2006). W nurcie wielofunkcyjnego rozwoju wsi mieści się (stosownie do możliwości regionu) zarówno rozwój nowoczesnych form gospodarowania w ramach działalności rolniczej oraz gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych, jak i rozwijanie różnych funkcji pozarolniczych: rekreacyjno- wypoczynkowej na terenach turystyczno-krajobrazowych czy rezydencjalnej wokół silnych ośrodków metropolitalnych, co widoczne jest w krajach europejskich „piętnastki”. W Polsce proces ten dopiero zaczyna się.

Jakość gleb na terenie partnerstwa jest niska, nie sprzyjająca intensywnej produkcji rolniczej. Na ponad połowie użytków rolnych występują gleby V i VI klasy rolniczej przydatności.

W centralnej i południowej części obszaru dominują gleby płowe (pseudobielicowe) i brunatne wylugowane wytworzone z piasków słabogliniastych i gliniastych. Dominują tu kompleksy żytne dobre (kl. 5). Najlepsze gleby III i IV klasa występują przede wszystkim w rejonie Kurowic, Brójce i Wardzyna. Część północna obszaru, na terenie gminy Nowosolna,

charakteryzuje się słabą jakością gleb (przeważają gleby V i VI klasy). Są to głównie gleby bielcowe i brunatne, wytworzone na bazie piasków i żwirów, z niedoborem składników pokarmowych. Fragmentami w samej dolinie Miazgi, w gminie Andrespol i Brójce a także w dolinach Moszczenicy i Borchówki w gminie Nowosolna występują żyzne gleby hydrogeniczne (aluwialne) mułowo-torfowe i murszowo-torfowe, murszowo-mineralne. Udział gleb organicznych w ogólnej powierzchni jest jednak stosunkowo niewielki np. w gminie Brójce wynosi zaledwie ok. 2,5%.

Struktura użytkowania ziemi jest typowa dla obszarów silnie przekształconych przez człowieka, podlegających presji urbanizacyjnej związanej z bliskością dużego ośrodka miejskiego. Na terenie całego partnerstwa dominują użytki rolne (72,4%), udział lasów wynosi zaledwie 16,8% natomiast prawie 11% stanowią tereny zabudowane i zainwestowane. Struktura użytkowania gruntów jest jednak w obrębie obszaru bardzo silnie zróżnicowana i istotnie odmienna w każdej z gmin wchodzących w jego skład. W południowej części obszaru (gmina Brójce) udział użytków rolnych wynosi aż 86%, podczas gdy udział lasów to tylko 6,4%. Nieco mniejszy jest udział użytków rolnych w północnej części obszaru. Na terenach gminy Nowosolna użytki rolne stanowią ok. 69%, lasy zaś około 24%. Najbardziej odmienna pod względem struktury użytkowania gruntów jest część środkowa obszaru partnerstwa (tereny gminy Andrespol). Tu udział użytków rolnych jest bardzo niski – zaledwie 39%, natomiast aż 33% gruntów stanowią tereny zurbanizowane (zabudowane). Stosunkowo wysoki jest tu też udział lasów – 29%.

Tabela 7: Struktura gospodarstw rolnych obszaru partnerstwa (wg siedziby użytkownika) z podziałem na gminy

Gospodarstwa w przedziałach ha	Obszar partnerstwa		Andrespol		Nowosolna		Brójce	
	Liczba gosp.	%	Liczba gosp.	%	Liczba gosp.	%	Liczba gosp.	%
ogółem	1554	100%	279	100%	473	100%	802	100%
do 1 ha	279	18%	87	31%	93	20%	99	12%
1-5 ha	630	41%	137	49%	225	48%	268	33%
5-10 ha	425	27%	36	13%	111	23%	278	35%
10-15 ha	137	9%	16	6%	21	4%	100	12%
15 ha i więcej	83	5%	3	1%	23	5%	57	7%

II.2.1.7. Liczba podmiotów gospodarczych, branże mające kluczowe znaczenie dla obszaru partnerstwa

Na obszarze partnerstwa dominują małe, rodzinne firmy prowadzące działalność usługowo-produkcyjną z zakresy transportu, mechaniki pojazdowej, dziewiarstwa, krawiectwa, usług remontowo- budowlanych.

Tabela 8: PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH, stan na 2004r.

	Jednostki gospodarcze	Andrespol	Nowosolna	Brójce
ogółem	jed. Gosp.	1174	308	432
Sektor prywatny				
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	1028	244	361
spółki handlowe	jed.gosp.	24	13	16
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	7	2	2
spółdzielnie	jed.gosp.	3	0	1
fundacje	jed.gosp.	1	2	0
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	16	11	13

Do największych pracodawców należą:

- P.P.H.U. Piekarz, Lipiny
- „Topic”, produkcja zabawek, Natolin
- P.H.U. „Pol- Bada”, usługi magazynowe, Natolin
- P.P.H.U., „Heros- Van”, transpotr , Boginia
- P.P.H.U, „Rotej”, Handel oponami
- Stone Master, budownictwo
- Zbyszko, przetwórstwo spożywcze
- Oraż duże zakłady nie zarejestrowane w Urzędzie gminy Nowosolna, ale prowadzące działalność na terenie gminy : Pozbruk, Onninen, Rekabet, Ridi Polska.

II.2.2. Stan rozwoju infrastruktury wiejskiej

II.2.2.1. Infrastruktura społeczna

II.2.2.1.1. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

W zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej można stwierdzić, iż gminy wchodzące w skład partnerstwa różnią się między sobą.

Na terenie Nowosolnej nie funkcjonuje żaden zakład opieki zdrowotnej. Mieszkańcy są zmuszeni do korzystania z placówek służby zdrowia usytuowanych na terenie miasta Łodzi. Działa jednak Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje działania na rzecz ochrony mieszkańców gminy przed uzależnieniem alkoholowym oraz zażywaniem narkotyków. Szczególny nacisk w jej działalności został położony na profilaktykę wśród dzieci i młodzieży. Wiąże się to z faktem bliskości dużego miasta, które oprócz efektów pozytywnych niesie również negatywne. Nasiloną migracją ludności miejskiej sprzyja procesom dezorganizacji więzi społecznej,

co można traktować jako jedną z przyczyn nasilenia się wielu patologii. Jak wykazały badania przeprowadzone w ramach realizacji schematu I PPL+ mieszkańcy gminy Nowosolna wykazywali mniejsze zainteresowanie partycypacją w rozwoju swoich miejscowości niż mieszkańcy Gminy Andrespol. Można to wiązać z faktem, iż występuje tam nasilona tendencja migracyjna, skutkująca dezorganizacją społeczności lokalnej. Osłabienie więzi społecznej, będącej również czynnikiem nieformalnej kontroli społecznej sprzyja powstawaniu patologii, które dawniej nie były obecne na obszarach wiejskich jak narkomania.

W 2004r. powstała również grupa wsparcia dla kobiet z rodzin zagrożonych chorobą alkoholową. Również w gminie Andrespol działa Ośrodek Pomocy Społecznej, ale także Ośrodek Zdrowia, Stacja Pogotowia Ratunkowego, Dom Pomocy Społecznej oraz Środowiskowy Dom Samopomocy. Powstaje jednocześnie coraz więcej aptek, w związku z czym stan opieki zdrowotnej można uznać za zadowalający. W gorszej sytuacji znajduje się Gmina Brójce, która podobnie jak Nowosolna nie posiada własnej placówki służby zdrowia. Taki stan rzeczy można powiązać z bliską odległością miasta Łodzi oraz placówkami służby zdrowia, które są położone na jego terenie.

II.2.2.1.2. Edukacja i wychowanie

Gminy różnią się między sobą również pod względem ilości i wyposażenia szkół, tak ważnych ze względu na kształtowanie kapitału ludzkiego i społecznego. Na terenie gminy Nowosolna działają 2 Szkoły Podstawowe i 1 gimnazjum (ogółem 3 szkoły w tym 2 z salami gimnastycznymi), jednak ich mankamentem jest niedostateczne wyposażenie sal gimnastycznych. Ma to swoje odzwierciedlenia chociażby w warunkach w jakich muszą działać Uczniowskie Kluby Sportowe. Na terenie Nowosolnej działają 4 UKS-y (+2 LKS-y) ich aż 6. Wsparcia finansowego na ich działalność udziela Urząd Gminy Nowosolna oraz sponsorzy. Sytuacja wygląda lepiej na terenie Gminy Andrespol, gdzie funkcjonują 3 Szkoły Podstawowe oraz 1 Gimnazjum finansowane z budżetu gminy. Z dochodów własnych gmina zapewnia utrzymanie 4 przedszkoli, dowóz dzieci do Gimnazjum oraz do Szkoły Specjalnej w Łodzi. Szkoła w Wiśniowej Górze uchodzi za jedną z najlepszych szkół podstawowych w województwie. Jest również bardzo dobrze wyposażona. W 2004 rozpoczęto budowę sali gimnastycznej w Justynowie. Wszystkie szkoły posiadają dobrze wyposażone biblioteki. Szkoły posiadają odpowiednio wyposażone biblioteki.

Na terenie Brójce funkcjonuje 1 Gimnazjum oraz 4 szkoły podstawowe, przy czym 2 ze szkół posiadają zaledwie 4 sale lekcyjne.

II.2.2.1.3 Kultura, sport i rekreacja

Na obszarze partnerstwa organizowane są liczne imprezy kulturalne, ukierunkowane na zachowanie tożsamości wiejskiej oraz integrację mieszkańców. Oprócz festynów, majówek, odbywają się również konkursy dla dzieci, występy zespołów folklorystycznych. Na terenie gminy Nowosolna działają 2 zespoły śpiewacze- Wiączynianka i Byszewianie. Na terenie Andrespola działa Zespół Ludowy Krakus, obchodzący w czerwcu 2006r. 50-lecie. W ramach realizacji schematu I PPL+ na terenie partnerskich gmin odbyły się również imprezy integracyjne dla mieszkańców o charakterze sportowym, a także konkurs dla dzieci pt. Jak wyobrażam sobie życie w mojej miejscowości za 10 lat.

Organizacji imprez plenerowych sprzyjają walory środowiskowe. Na terenie partnerstwa istnieją duże połacie lasów, zbiorniki wodne. Na obszarze gminy Nowosolna mieści się Krajobrazowy Park Wzniesień Łódzkich. W związku z czym partnerstwo stawia na rozwój turystyki podmiejskiej i weekendowej. Należy jednak podkreślić, iż mimo dogodnych warunków naturalnych na jego obszarze nie ma dostatecznie rozwiniętej infrastruktury turystycznej. Brakuje m.in. oznakowanych ścieżek rowerowych czy bazy noclegowej. Turyści mogą podziwiać pomniki przyrody czy obiekty dziedzictwa kulturowego usytuowane głównie na terenie Gminy Andrespol i Nowosolna takie jak.:

- zespół dworski w Nowym Bedoniu
- 15 budynków mieszkalnych drewnianych z przełomu XIX i XX w.
- 4 stanowiska archeologiczne
- wczesnośredniowieczne grodzisko w Starych Skoszewach
- liczne obiekty będące świadectwem historii narodu żydowskiego, rosyjskiego oraz niemieckiego

Problemem jest jednak niewystarczająca baza noclegowa, która istnieje praktycznie tylko na terenie Andrespola w postaci Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji, ośrodka kolonijnego w Justynowie oraz Zajazdu Handes.

II.2.2.1.4. Stan bezpieczeństwa publicznego

Stan bezpieczeństwa na terenie partnerstwa kształtuje się na średnim poziomie, biorąc pod uwagę ilość wykroczeń w ruchu drogowym, stan sanitarno-porządkowy, a przede wszystkim opinie samych mieszkańców. Mieszkańcy gmin Nowosolna i Andrespol, mieli okazję wypowiedzieć się na temat bezpieczeństwa wypełniając ankietę, której celem było zdiagnozowanie poziomu kapitału społecznego, określenie wizji rozwoju partnerstwa za jaką opowiadają się jego mieszkańcy. Za wskaźnik poziomu bezpieczeństwa w badaniu uznano zaufanie jakim mieszkańcy darzą siebie nawzajem oraz innych ludzi. Okazało się, że aż 50% mieszkańców przebadanych gmin (Gmina Brójce przystąpiła do partnerstwa znacznie później i jej mieszkańcy nie zostali objęci badaniem) nie ufa innym ludziom. Aż 73% mieszkańców Gminy Andrespol uznało, iż w relacjach z innymi ludźmi należy być ostrożnym. Podobnego zdania było 58% mieszkańców Gminy Nowosolna.

Na podstawie statystyk policyjnych można stwierdzić, że największe zagrożenia dla poczucia bezpieczeństwa na obszarze partnerstwa wynikają ze: zwiększenia się liczby wypadków drogowych, kradzieży rowerów, włamań do domków letniskowych, dewastacji urządzeń publicznych i znaków drogowych, braku schroniska dla zwierząt, istnienia dzikich wysypisk śmieci, braku kanalizacji i wylewania nieczystości płynnych w lasach i niezagospodarowanych działkach, wypalaniu traw. Mieszkańcy uznali, iż jednym z priorytetowych tematów oprócz rozwoju turystyki powinno być działanie na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego.

II.2.2.1.5. Organizacje pozarządowe działające na obszarze objętym ZSRROW

Organizacje pozarządowe działające na obszarze partnerstwa można podzielić na te „starego typu” do których można zaliczyć **Koła Gospodyń Wiejskich** funkcjonujące na terenie praktycznie wszystkich sołectw, **Ochotnicze Straże Pożarne** oraz na „nowego typu”, czyli stowarzyszenia i fundacje. Oczywiście organizacje można również podzielić na te bardziej i mniej aktywne. Niniejsze opracowanie traktować będzie o tych organizacjach,

które wyraziły zainteresowanie działalnością w ramach LGD i służyły pomocą w czasie realizacji Schematu I PPL+.

Stowarzyszenia ONJATY, jego misją jest wspieranie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, z wykorzystaniem różnorodnych dziedzin sztuki i starego rzemiosła, w oparciu o edukację i terapię w naturze, a także propagowanie idei zrównoważonego rozwoju oraz wyrównywanie szans dzieci i młodzieży wiejskiej. Organizacja prowadzi zgodnie z celami statutowymi szeroko pojętą edukację ekologiczną przez sztukę, propagującą idee zrównoważonego rozwoju. Adresatami stowarzyszenia są wszystkie grupy wiekowe dzieci i młodzieży. Siedziba ONJATY jest przykładem modelowych rozwiązań technologicznych przyjaznych środowisku. Dotyczy to nie tylko termomodernizacji, ale także wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz planowanych ekologicznych rozwiązań w zakresie naszej małej gospodarki wodno-ściekowej (instalacja oczyszczalni hydrobotanicznej i wykorzystanie deszczówki do celów gospodarczych) zapewniających całościowe i konkretne działania na rzecz poprawy stanu środowiska. prowadzenie działalności edukacyjnej, profilaktycznej i wychowawczej na rzecz dzieci i młodzieży w szczególności tej mieszkającej na wsi. Stowarzyszenie świadczy również pomoc na rzecz kobiet, a zwłaszcza bezrobotnych matek i ofiar przemocy w rodzinie. Działa także w zakresie:

- propagowania integracji i rozwoju wiejskich społeczności lokalnych
- szerzenia kultury ekologicznej wśród dzieci i młodzieży wiejskiej
- prowadzenia i rozszerzanie kontaktów i dialogu pomiędzy dziećmi i młodzieżą ze środowisk wiejskich i miejskich
- popularyzowania edukacji plastycznej oraz zachowania umiejętności starych rzemieślników

Do największych osiągnięć Stowarzyszenia ONJATY należą:

- Dotacja z Fundacji im. Stefana Batorego na Ośrodek pomocy dla kobiet i dzieci ofiar przemocy w rodzinie (2000r.)
- Prowadzenie Ośrodka Ekoedukacji i Terapii przez Sztukę dla Dzieci – zajęcia teatralno - terapeutyczne dwa razy w tygodniu. Dotacja z Fundacji im. Stefana Batorego na prowadzenie dla dzieci zajęć teatralno-terapeutycznych w roku 2002
- Prowadzenie Ośrodka Ekoedukacji i Terapii przez Sztukę dla Dzieci – zajęcia z gier i zabaw tradycyjnych nagrodzone dotacją Fundacji Wspomagania Wsi w programie „Kultura Bliska” (2003r.)
- Dotacja Polsko – Amerykańskiej Fundacji Wolności na projekt ENGLISH & ARTS DURING HOLIDAY. W ramach projektu podczas wakacji odbywały się zajęcia dla dzieci i młodziej młodzieży z języka angielskiego i sztuki (2004)
- Dotacja POLSKIEJ AGENCJI PROGRAMU MŁODZIEŻ Unii Europejskiej na projekt Artystyczny Klub Młodzieżowy w Bukowcu. Zajęcia odbywają się dla grup dzieci młodzieży z rysunku, malarstwa, ceramiki, fotografii.

Fundacja na Rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego „Jaskółka” z gminy Brójce.
Realizowane przez Fundację projekty miały na celu :

1. Zwiększenie wiedzy wśród młodzieży z gminy Brójce i gminy Bartnicza nt. pracy w trzecim sektorze, możliwości zdobywania środków na realizację własnych pomysłów, zdobywania doświadczenia zawodowego poprzez wolontariat, aktywizowanie społeczności lokalnej, nauka korzystania z Internetu do zdobywania wiedzy o skuteczności działań lokalnych i o II sektorze oraz nauka praktycznego wykorzystywania komputera do przygotowywania prezentacji swoich badań i projektów. (Tytuł projektu: „Młodzieżowe laboratorium Edukacji Obywatelskiej
2. Poznanie przez najmłodszych mieszkańców bogatego dziedzictwa kulturowego Łodzi, a w konsekwencji pomocy w przezwyciężeniu postaw nietolerancji braku poczucia więzi ze wspólnotą lokalną. Zaznajomienie dzieci z kulturowym i materialnym dziedzictwem ich małej ojczyzny. Wsparcie dzieci w poszukiwaniu „swojego miejsca w świecie” i perspektyw na przyszłość. Pomoc w kształtowaniu sylwetek potencjalnych liderów młodzieżowych.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci ze środowisk wiejskich poprzez udostępnienie im możliwości terapii, którą posiadają dzieci z aglomeracji miejskich. Cykliczne zajęcia terapeutyczne pod okiem pedagogów terapeutów zajmujących się problemem dzieci ze specyficznymi trudnościami w nauce.
4. Poszerzenie wiedzy nt.; poruszania się w terenie i rozwój fizyczny młodych ludzi. Przygotowanie dzieci i młodzieży do brania udziału w biegu na orientację. Poznawanie technik biegu na orientację, posługiwanie się mapą, kompasem. Zapoznanie z taktyką biegów, sposobami pokonywania terenu między punktami kontrolnymi. (Temat projektu: „Poznawanie okolicy poprzez sport”
5. Podtrzymanie integracji między pokoleniowej lokalnej społeczności. Propagowanie i ochrona tradycji. Wyrównywanie szans życiowych mieszkańców gminy poprzez stworzenie możliwości rozwoju ich talentów i zainteresowań. Doskonalenie wśród dzieci postaw twórczych wobec siebie i środowiska.(„Młodzieżowa Akademia Filmowa” Fundacja im. L.Kronenberga)
6. Pobudzenie wyobraźni uczniów w samodoskonaleniu. Odwołanie się do twórczej inicjatywy w przypominaniu znaczenia tradycji polskiej zawartej w obchodach Świąt Wielkanocnych.(Kurczak wielkanocny – symbolem życia”- konkurs plastyczny)

Przy realizacji schematu I i tworzeniu ZSRÓW pomocą służyło również **Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Justynowa i Janówki**, którego cele działalności są bardzo szerokie i obejmują m.in. wsparcie edukacji dzieci i młodzieży na obszarach wiejskich, ochronę i popularyzowanie dziedzictwa kulturowego. Stowarzyszenie organizuje konkursy recytatorskie dla dzieci i młodzieży, a także odczyty poezji dla dorosłych. Głośnym echem w społeczności lokalnej odbiła się wystawa fotograficzna pokazująca najpiękniejsze miejsca gminy. Obecnie Stowarzyszenie stara się o dofinansowanie remontu starej szopy, w której planowane jest utworzenie muzeum rolnictwa i gospodarki wiejskiej, będące szansą na propagowanie dziedzictwa kulturowego i wartości budujących lokalną tożsamość.

Aktywną organizacją pozarządową z terenu gminy Andrespol jest również **Stowarzyszenie Dobra Nowina** pomagające poszczególnym osobom, a także rodzinom znajdującym się w ciężkiej sytuacji. Współpracuje ono z Urzędem Gminy a także Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Swoim wsparciem służy około 200 rodzinom na terenie

Gminy Nowosolna działa wiele organizacji pozarządowych. Wśród nich można wymienić następujące

Gminny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Nowosolnej	Działalność mająca na celu niesienie pomocy rolnikom
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Nowosolna	Podjęcie przedsięwzięć zamierzających do objęcia ochroną walorów przyrodniczych i kulturowych terenu. Rozwój Gminy
Uczniowski Parafialny Klub Sportowy 'Bula'	Wszechstronne krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych
Ludowy Klub Sportowy 'Byszewy'	wszechstronne krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych
Ludowy Klub Sportowy 'Kalonka-Kopanka'	wszechstronne krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych
Uczniowski Klub Sportowy 'Lipiniacy'	jw
Uczniowski Klub Sportowy 'Skosz'	jw
Uczniowski Klub Sportowy przy Gimnazjum w Wiączyniu Dolnym	jw
OSP Lipiny	Zapobieganie pożarom, udział w akcjach ratowniczych, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych, rozwijanie wśród członków OSP kultury fizycznej
OSP Stare Skoszewy	Zapobieganie pożarom, udział w akcjach ratowniczych, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych, rozwijanie wśród członków OSP kultury fizycznej
Koło Gospodyń Wiejskich w Kalonce	Kultywowanie tradycji i obyczajów, czynny udział i pomoc w uroczystościach kościelnych
Koło Gospodyń Wiejskich w Starych Skoszewach	Kultywowanie tradycji i obyczajów, czynny udział i pomoc w uroczystościach kościelnych
Koło Gospodyń Wiejskich w Borchówce	Kultywowanie tradycji i obyczajów, czynny udział i pomoc w uroczystościach kościelnych
Koło Gospodyń Wiejskich w Moskwie	Kultywowanie tradycji i obyczajów, czynny udział i pomoc w uroczystościach kościelnych
Koło Gospodyń Wiejskich w Lipinach (przy OSP)	Kultywowanie tradycji i obyczajów, czynny udział i pomoc w uroczystościach kościelnych
Koło Gospodyń Wiejskich w Wiączyniu Dolnym	Kultywowanie tradycji i obyczajów, czynny udział i pomoc w uroczystościach kościelnych
Koło Gospodyń Wiejskich w Ksawerowie	Kultywowanie tradycji i obyczajów, czynny udział i pomoc w uroczystościach kościelnych
Świetlica środowiskowa 'Kotwica'	Profilaktyka uzależnień, organizowanie zajęć plastycznych, wycieczki rowerowych, zbiórek śmieci, rozmowy nt. zagrożeń we współczesnym świecie, gry zabawy
Świetlica środowiskowa 'Tratwa'	Profilaktyka uzależnień, zajęcia socjoterapeutyczne, prelekcje, dyskusje, organizowanie: biwaków, obozów

Przy realizacji Schematu I PPL+ aktywnością wykazało się także Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Gminy Nowosolna, które podejmuje wiele działań na rzecz budowy społeczeństwa informacyjnego oraz propagowania ochrony środowiska, w tym segregacji i utylizacji nieczystości stałych i płynnych z indywidualnych gospodarstw domowych oraz estetycznego zagospodarowania terenów sołectw. Do realizacji projektu w ramach Schematu I zaproszono możliwie największą ilość organizacji i aktywnych społecznie grup mieszkańców.

II.2.2.2. Infrastruktura techniczna

II.2.2.2.1. Sieć komunikacyjna

Sieć komunikacyjna na obszarze partnerstwa oparta jest o drogi o znaczeniu lokalnym oraz ponadlokalnym. W gminie Andrespol układ drogowy jest oparty o 4 zasadnicze trasy drogowe:

- Drogę wojewódzką nr 713: Łódź- Kurowice- Tomaszów Mazowiecki- Opoczno
- Drogę powiatową nr 24156 Brzeziny- Andrespol- Wola Rakowa
- Drogę powiatową nr 24252: Andrespol- Gałkówek –Koluszki
- Drogę powiatową nr 24155: Wiśniowa Góra- Wiskitno

Ponadto przez teren gminy przebiegają 3 drogi powiatowe o znaczeniu lokalnym. Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy Andrespol wynosi około 17 km.

Przez gminę Brójce biegnie:

- Droga powiatowa nr 713
- Droga powiatowa 714 łącząca Pabianice i Rzgów – Brójce- Tomaszów Mazowiecki.

Natomiast przez gminę Nowosolną:

- Droga krajowa 72: Łódź-Natolin- Lipiny-Brzeziny-Warszawa
- Drogi powiatowe 1186 Ewilanów- Kalonka- Janów
  - 1150 E Nowosolna- Skoszewy- Niesułów
  - 1148 E Łódź- Kalonka
  - 1198E Łódź- Dąbrowa
  - 1151 E Nowosolna- Wiączyń –Jordanów

Na obszarze całego partnerstwa większość dróg wymaga remontów. Duży wpływ na niszczenie nawierzchni ma brak odwodnienia dróg, co wiąże się z problemem kanalizacji.

II.2.2.2.2. Zaopatrzenie w energię

W wielu wsiach partnerstwa sieć energetyczna jest przeciążona , zwłaszcza w Wiśniowej Górze, Justynowie i Janówkce, w związku z czym niezbędna jest modernizacja sieci i budowa bardziej wydajnych stacji transformatorowych, w celu podniesienia bezpieczeństwa energetycznego np. poprzez ograniczenia wyłączeń prądu. Większość terenów przeznaczonych w planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę w gminach Andrespol i Brójce nie posiada uzbrojenia w sieć energetyczną., co zniechęca inwestorów.

Źródłem energii są również gazociągi, ocenia się, że stopień gazyfikacji obszaru partnerstwa wynosi 80%. Mieszkańcy używają również palenisk, wykorzystując paliwa stałe, ciekłe i gazowych. Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego w gminie Nowosolna funkcjonuje zakaz stosowania kotłowni innych niż zasilane paliwem ekologicznym.

II.2.2.2.3. Gospodarka wodno- ściekowa i gospodarka odpadami

Wszystkie gminy wchodzące w skład partnerstwa są niemal całkowicie zwodociągowane. Jakość wody w gminach Andrespol i Nowosolna jest bardzo dobra. W gminie Brójce z uwagi na podwyższoną zawartość żelaza i manganu w stosunku do wartości dopuszczalnych w wodzie surowej przewidziano uzdatnianie wody.

Stan techniczny sieci wodociągowej w gminie Brójce jest zadowalający. Wodociągi wykonane są z rur AC, żeliwnych i PCV. Rury azbestocementowe znajdują się w Woli Rakowej, Pałczewie i Wardzynie, Stefanowie i Brójcach. Wszystkie te odcinki wymagają wymiany. Sieć wodociągowa wymaga pilnie modernizacji w gminie Nowosolna, szczególnie w zakresie wymiany starych wodociągów wykonanych z rur azbestowo- cementowych, które stanowią około 20% długości całej sieci.

W sumie długość sieci wodociągowej na obszarze partnerstwa wynosi 388,1 km (87,5km w gminie Brójce, 105,1 km w gminie Nowosolna oraz 108 km w gminie Andrespol)

Na terenie partnerstwa utylizacja ścieków sanitarnych oparta jest o zbiorniki do gromadzenia nieczystości z wywozem do najbliższych oczyszczalni lub o utylizację w obrębie własnych areałów rolnych. Wiele ścieków przedostaje się do gruntów, gdyż są usuwane w sposób niekontrolowany. Ścieki z tych terenów odprowadzane są do osadników lub bezpośrednio do wód otwartych. Zbiorczy system kanalizacji na terenie gminy Nowosolna istnieje w byłym osiedlu PGR. (oczyszczalnia 30 m³ oraz 1000m sieci kanalizacyjnej) i obejmuje 7 budynków, które zamieszkuje około 100 osób. Gmina Brójce nie jest w ogóle skanalizowana, natomiast na terenie gminy Andrespol pierwsze prace związane z budową sieci kanalizacji rozpoczęto w 1994r. Od tego momentu powstało 9 km sieci, do której podłączone są 97 budynków. Zdecydowana większość budynków wyposażona jest w bezodpływowe zbiorniki typu szambo z okresowym wywożeniem ścieków.

Na terenie gminy Brójce istnieją indywidualne rozwiązania przyobiektove, oparte o zbiorniki bezodpływowe, z których ścieki usuwane są okresowo przez użytkowników na własne pole lub przez tabor asenizacyjny do punktów zlewnych. Istniejąca we wsi Bukowiec (przy masarni GS) mini oczyszczalnia-bioblok została zamknięta. Ścieki prowadzone wybudowanym systemem kanałów ściekowych z zabudowy jednorodzinnej i szkoły w Bukowcu są gromadzone na terenie oczyszczalni i wywożone na oczyszczalnię w Kraszewie. Po wybudowaniu systemu zbiorczego „BUKOWIEC” poszczególne elementy tego układu mogą być adaptowane. Nie przewiduje się w studium zagospodarowania przestrzennego reaktywowania tej oczyszczalni.

Gmina Brójce posiada opracowaną w 2001 r. koncepcję kanalizacji dla wsi Bukowiec opracowaną przez „ESO” S.C. Ekonomiczne Systemy Ogrzewania z Łodzi. Koncepcja uwzględnia dwa warianty:

- podłączenie do oczyszczalni ścieków w gminie Andrespol lub
- budowę własnej oczyszczalni ścieków.

W gminie Brójce ponad 80% nieruchomości objętych jest zorganizowanym wywozem odpadów. Do zbiórki odpadów stosowane są pojemniki metalowe o pojemności 110 dm³ i plastikowe o pojemności 120 dm³. Przeważnie na jedną nieruchomość przypada jeden pojemnik na odpady. Na terenie gminy Nowosolna ze względu na położenie na terenie Krajobrazowanego Paku Wzniesień Łódzkich nie jest możliwe istnienie składowiska odpadów komunalnych. Każdy z mieszkańców ma obowiązek gromadzenia odpadów w pojemnikach i przekazywania ich uprawnionym przedsiębiorstwom. Natomiast w gminie Andrespol, w sołectwie Kraszew znajduje się oczyszczalnia ścieków, której docelowa wydajność ma osiągnąć 2700 m³/dobę. Jest to oczyszczalnia biologiczna, która nie przyjmuje ścieków przemysłowych, lecz tylko i wyłącznie ścieki komunalne z terenu gminy Andrespol. Istnieją również oczyszczalnie przyzakładowe- oczyszczalnia mechaniczna przy mleczarni w Kraszewie.

Na terenie partnerstwa brak jest dokładnych danych dotyczących ilości wytwarzanych odpadów komunalnych i gospodarowania nimi. Część odpadów komunalnych jest z pewnością wywożona w sposób niekontrolowany do lasów, zagłębień terenów oraz w inne miejsca do tego celu nie przeznaczone. Powoduje to tworzenie „dzikich wysypisk”, które obniżają walory krajobrazowe oraz zanieczyszczają środowisko. Gospodarka odpadami w gminach nie jest prowadzona w sposób racjonalny i bezpieczny dla środowiska.

II.2.2.2.4. Telekomunikacja

Na terenie obszaru partnerstwa istnieją problemy z dostępem do Internetu. Usługodawcą w przeważającej części jest TP S.A. jednak ze względu na stare łącza typu analogowego nie wszyscy mieszkańcy mają możliwość skorzystania z usług oferowanych przez tą firmę. Dodatkowo w wielu przypadkach dostęp do Internetu drogą radiową jest niemożliwy ze względu na zalesienie terenu. Większość szkół jest wyposażona w pracownie komputerowe i często są one jedynymi placówkami, gdzie dzieci i młodzież mają dostęp do Internetu, ponieważ obserwuje się niewystarczającą liczbę kawiarenek internetowych, które jako nierentowne często ulegają likwidacji. Młodzież wiejską często nie stać na korzystanie z nich. Poza tym znaczącym wydaje się problem dostępu osób dorosłych do Internetu, zwłaszcza biorąc pod uwagę fakt, iż dostęp do informacji jest niezbędny do kształtowania i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz społeczeństwa opartego na wiedzy. We wszystkich gminach istnieje system e-administration. Poza tym na terenie gminy Andrespol mieszkańcy posiadają własne forum internetowe poświęcone sprawom gminy. Efektem wdrożenia schematu I PPL+ jest również powstanie na stronach internetowych partnerskich gmin specjalnych podstron poświęconych wdrażaniu programu, na której mieszkańcy mogli znaleźć informacje o projekcie, a także ogólne zasady Programu Leader wraz z danymi do kontaktu osób zaangażowanych w realizację projektu.

II.3. Uzasadnienie spójności obszaru ZSROW

Obszar partnerstwa, który obejmuje gminy Andrespol, Nowosolna i Brójce jest spójny pod względem przyrodniczym, gospodarczym i społeczno-kulturowym. Walory przyrodnicze Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, lasów Wiączyńskich i Spalsko-Rogowskich, stawy i zbiorniki wodne są elementem przestrzeni każdej z gmin. Jest to jeden z atutów tego obszaru ważny nie tylko dla mieszkańców ale dla całej aglomeracji łódzkiej. Zdania tego byli uczestnicy warsztatów, zorganizowanych celem budowania Lokalnej Grupy Działania, reprezentujący wszystkie sektory i gminy wchodzące w skład obszaru partnerstwa. Są oni przekonani, że dla realizacji tematu wiodącego, związanego z poprawą jakości życia można wykorzystać walory przyrodnicze, położenie geograficzne w sąsiedztwie Łodzi. Także według opinii mieszkańców gmin, wypowiedzanych się w badaniach socjologicznych (zorganizowanych na przełomie roku 2005/2006 przez pracowników i studentów Instytutu Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego) najmocniejszymi stronami obszaru są: „korzystne położenie w pobliżu dużego miasta, krajobraz, nieskażone środowisko, cisza i spokój”. Mieszkańcy partnerstwa uważają, że w przyszłości „warto inwestować w ochronę środowiska oraz turystykę, dbając jednocześnie o czystość środowiska i bezpieczeństwo”. W celach zawartych w strategiach rozwoju gmin obszaru partnerstwa zakłada się wykorzystanie walorów krajobrazowych i zasobów naturalnych oraz lokalizacji w bezpośrednim sąsiedztwie Łodzi do planowanego rozwoju lokalnego. Mieszkańcy i władze gmin obszaru zgodnie podkreślają, że trzeba zintensyfikować działania na rzecz czystości środowiska przyrodniczego obszaru, rozwoju infrastruktury służącej funkcjom rekreacyjno-turystycznym, wprowadzić system edukacji ekologicznej dla różnych kategorii mieszkańców. Wszystkie te deklaracje i opinie mają odzwierciedlenie w oddolnie formułowanej wizji przyszłości obszaru partnerstwa.

Każda z gmin posiada tereny zurbanizowane, na których zlokalizowana jest drobna przedsiębiorczość. Opracowanie i stosowanie systemu wsparcia dla firm zwiększający zatrudnienie i dla firm nowopowstających może sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości, wzmocnieniu sektora gospodarczego, ważnego partnera w LGD.

Gminy wchodzące w skład obszaru partnerstwa są gminami wiejskimi, ale rolnictwo indywidualne najlepiej prosperuje w gminie Brójce, co odzwierciedla przedstawiona tabela. Gospodarstwa o powierzchni 10 i więcej ha stanowią w jej strukturze 19%, podczas gdy w gminie Nowosolna -9% a Andrespol 7%. Małe gospodarstwa do 1 ha stanowią w gminie Andrespol ok. 1/3 wszystkich gospodarstw, a w Brójcach 12%

Rolnictwo indywidualne nie odgrywa większej roli w gminie Andrespol i Nowosolna. Są tu w większości „socjalne” gospodarstwa rolne, cechujące się dwuzawodowością. Ich właściciele lub członkowie rodzin łączą pracę czy pomoc w gospodarstwie, produkującym głównie na użytek rodziny, z działalnością pozarolniczą. Część z nich pracuje w Łodzi. Rozbudowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i wypracowanie produktu lokalnego pozwoli na ograniczenie bezrobocia ukrytego w rolnictwie i znalezienie miejsca pracy na lokalnym rynku.

Obszar LGD położony jest w strefie oddziaływania wielkiego miasta Łódź, co ma wiele pozytywnych ale także negatywnych konsekwencji dla życia mieszkańców. Bliskość miasta stwarza szansę zarówno osobom fizycznym jak i przedsiębiorcom i innym podmiotom prawnym korzystania z nowych technologii i innych nowości cywilizacyjnych bogatej oferty edukacyjnej, szeroko rozumianej- kulturalnej, rozrywkowej, usługowej. Dogodnie skomunikowane sąsiedztwo Łodzi daje też większe możliwości dla aktywizacji zawodowej mieszkańców okolicznych obszarów wiejskich. Obiektywizuje się ona zarówno w potencjalnie większej ilości miejsc pracy na terenie zurbanizowanym. Ponadto wielu przedsiębiorców wielkiego miasta znajduje dla swojej produkcji czy działalności usługowej „nisze” na wiejskim rynku pracy (obszarze LGD), co zwiększa nie tylko podaż artykułów czy usług, ale daje nowe miejsca pracy dla mieszkańców tego obszaru.

Lokalizacja obszaru wokół dużego miasta stwarza też zagrożenia dla jego ludności. Ruchliwe trasy komunikacyjne łączące gminy z miastem zwiększają prawdopodobieństwo wypadków drogowych. Naturalne środowisko przyrodnicze obszaru, z którego korzystają różne kategorie i grupy społeczne spoza mieszkańców terenu w okresie nasilonego ruchu turystycznego, weekendowego ulegają zaśmieceni i dewastacji. Bliskość dużej aglomeracji jest potencjalnym zagrożeniem narastania na obszarze wiejskim zjawisk patologicznych (drobnej przestępczości - kradzieży, rozbojów, rozpowszechniania narkotyków). Sąsiedztwo wielkomiejskiego środowiska, w którym częściej niż na obszarach mniej zurbanizowanych występują zjawiska patologiczne wpływa na przenikanie złych wzorców, przejmowanych m.in. przez wiejską młodzież.

Z perspektywy spójności społeczno-kulturowej obszaru bliskość dużego miasta może stać się nośnikiem zachwiania tożsamości lokalnej i dezintegracji wewnątrzobszarowej. To zagrożenie związane jest z pojawianiem się coraz większej liczby ludności napływowej, którą atrakcyjne środowisko przyrodnicze skłania do osiedlania się na tym terenie. Ludność ta postrzegana jest przez rdzennych mieszkańców jako „obcy”, nie tylko z racji tego, że są „nowymi”, przybyszami, ale są to ludzie lepiej wykształceni, z innego środowiska społeczno-kulturowego, reprezentują inny styl życia, często inne postawy i preferencje niż rdzenni mieszkańcy obszarów wiejskich.

Jak wykazują wyniki przeprowadzonych na terenie partnerstwa badań socjologicznych, pomimo wysokiego wskaźnika identyfikacji ludności z miejscem zamieszkania (mierzonego stopniem zadowolenia), wśród respondentów, zamieszkujących tereny (miejscowości), gdzie napływ ludności jest największy zaznacza się nieco mniejszy odsetek bardzo zadowolonych z mieszkania „właśnie w tej gminie”. Tam mniejsza jest identyfikacja z gminą jako wspólną samorządową. Podobne, mniej interesują się sprawami swojej gminy i uczestnictwem w działaniach na rzecz jej rozwoju. Proces integracji mieszkańców obszaru LGD musi wygenerować zarówno formy współdziałania i współpracy pomiędzy ludnością trzech gmin, ale równoległe dobrą komunikację społeczną pomiędzy „napływowymi” i rdzennymi mieszkańcami każdej z gmin. Dlatego w grupie działania znajdują się przedstawiciele nie tylko trzech sektorów (publicznego, społecznego i gospodarczego) ale jednocześnie reprezentanci każdej z w wymienionych kategorii społecznych.

III. Aktualnie wdrażane inicjatywy/ projekty na obszarze ZSRÓW

Aktualnie wdrażane inicjatywy, na obszarze partnerstwa, to w znaczącej większości zadania wynikające z realizacji zadań inwestycyjnych przewidzianych w budżecie samorządów gminnych Andrespola, Brójce i Nowosolnej.

Ich wykaz stanowią załączone tabele:

1. Wykaz aktualnie podejmowanych inicjatyw w Gminie Brójce (załącznik inwestycyjny do Uchwały Budżetowej Rady Gminy Brójce)
2. Wykaz aktualnie podejmowanych inicjatyw w Gminie Andrespol (załącznik inwestycyjny do Uchwały Budżetowej Rady Gminy Andrespol)
3. Wykaz aktualnie podejmowanych inicjatyw w Gminie Nowosolna

Załącznik Nr 11 do uchwały
Rady Gminy Brójce
z dnia 24 lutego 2006r

Plan nakładów na inwestycyjne i zakupy inwestycyjne na 2006r (Gmina Brójce)									
L.p.	Nazwa zadania	klasyfikacja budżetowa dz. rozdz. §	Nakłady inwestycyjne ogółem	Nakłady inwestycyjne poniesione w latach poprzednich	Planowane nakłady inwestycyjne w 2006r.	Finansowanie nakładów inwestycyjnych			
						budżet gminy	dotacje	kredyty pożyczki	Inne
1.	Budowa linii głównej wodociągu w Bukowcu	010, 01010, 6050	351 500	155 200	196 300	196 300	-	-	-
2.	Budowa hydroforni w Pałczewie oraz przebudowa sieci wodociągowej Pałczew, Wardzyn i Wola Rakowa	010, 01010, 6050	650 000	-	650 000	300 000	-	350 000	-
3.	Rozbudowa I nadbudowa budynku Szkoły Podstawowej I Gimnazjum w Kurowicach wraz z dobudową obiektu konferencyjno-edukacyjnego dla gminy Bróce	801, 80101, 6050	3 794 801	1 700 000	2 094 801	1 494 801	-	600 000	-
4.	Wykorzystanie energii słonecznej w systemach fotowoltaicznych na terenie gminy Brójce	900, 90015, 6050	3 000 000	-	3 000 000	600 000	2 400 000	-	-
5.	Oświetlenie uliczne w Kotlinach	900, 90015, 6050	22 000	1 600	20 400	20 400	-	-	-
6.	Projekty na drogi osiedlowe - osiedle "A", "B", "F"	600, 60016, 6050	100 000	19 000	81 000	81 000	-	-	-

L.p.	Nazwa zadania	klasyfikacja budżetowa dz. rozdz. §	Nakłady inwestycyjne ogółem	Nakłady inwestycyjne poniesione w latach poprzednich	Planowane nakłady inwestycyjne w 2006r.	Finansowanie nakładów inwestycyjnych			
7.	Budowa dróg gminnych ogółem:	600, 60016, 6050	351 000	0	351 000	351 000	-	-	-
	z tego na:						-	-	-
	3. Rewitalizacja dróg		148 000	0	148 000	148 000	-	-	-
	- Kotliny		80 000	-	80 000	80 000	-	-	-
	- Bukowiec ul. Jałowcowa		68 000	-	68 000	68 000	-	-	-
	2. Ekologiczne utwardzenie		203 000	0	203 000	203 000	-	-	-
	- Wygoda		60 000	-	60 000	60 000	-	-	-
	- Wola Rakowa ul. Kręta		73 000	-	73 000	73 000	-	-	-
	- Budy Wandalińskie		40 000	-	40 000	40 000	-	-	-
	- Wardzyn		30 000	-	30 000	30 000	-	-	-
8.	Projekty na drogi gminne	600, 60016, 6050	50 000	30 000	20 000	20 000	-	-	-
9.	Przebudowa drogi powiatowej Łódź-Wiskitno-Wola Rakowa	600, 60014, 6050	34 500	-	34 500	34 500	-	-	-
10.	Budowa basenu w Bukowcu	801, 80101, 6050	8 951 979	111 628	0	0	-	-	-
11.	Zagospodarowanie terenu przy Szkole Podstawowej w Woli Rakowej od ul. Kościelnej - ścieżki zdrowia z torem przeszkód	801, 80101, 6050	45 000	-	45 000	45 000	-	-	-
12.	Zakup sprzętu komputerowego oraz oprogramowania dla UG	750, 75023, 6060	55 000	-	55 000	55 000	-	-	-
13.	Zakup kserokopiarki -Szkoła Podstawowa w Kurowicach	801, 80101, 6060	4 200	-	4 200	4 200	-	-	-

L.p.	Nazwa zadania	klasyfikacja budżetowa dz. rozdz. §	Nakłady inwestycyjne ogółem	Nakłady inwestycyjne poniesione w latach poprzednich	Planowane nakłady inwestycyjne w 2006r.	Finansowanie nakładów inwestycyjnych			
14.	Zagospodarowanie terenu przy Szkole Podstawowej w Bukowcu	801, 80101, 6050	40 000	-	40 000	40 000	-	-	-
15.	Zakup kserokopiarki do Gimnazjum w Kurowicach	801, 80110, 6060	5 000	-	5 000	5 000	-	-	-
16.	Zakup komputerów dla gospodarstwa pomocniczego	010, 01097, 6060	10 000	-	10 000	10 000	-	-	-
17.	Zakupy inwestycyjne - utworzenie gminnego zespołu reagowania	754, 75414, 6060	10 000	-	10 000	10 000	-	-	-
18.	Projekt III etapu gazyfikacji	400, 40004, 6050	60 000	-	60 000	60 000	-	-	-
19.	Karosacja samochodu pożarniczego OSP Wola Rakowa	754, 75412, 6050	110 000	-	50 000	50 000	-	-	-
20.	Budowa parkingu i chodników przy UG Brójce - II etap	750, 75023, 6050	30.000	-	30 000	30 000	-	-	-
21.	Modernizacja części budynku Szkoły Podstawowej w Woli Rakowej	801, 80101,6050	150 000	-	150 000	150 000	-	-	-
22.	Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Bukowcu	801, 80101,6050	100 000	-	100 000	100 000	-	-	-
23.	Zagospodarowanie terenu przy Szkole Podstawowej w Wardzynie	801, 80101,6050	20 000	-	20 000	20 000	-	-	-
24.	Instalacja solarna ciepłej wody użytkowej i podgrzewania c.o. w szkołach w Kurowicach i Bukowcu	801, 80101,6050	210 000	-	210 000	210 000	-	-	-

L.p.	Nazwa zadania	klasyfikacja budżetowa dz. rozdz. §	Nakłady inwestycyjne ogółem	Nakłady inwestycyjne poniesione w latach poprzednich	Planowane nakłady inwestycyjne w 2006r.	Finansowanie nakładów inwestycyjnych			
25.	Budowa budynku garażowego w Brójcach	600, 60095, 6050	70 000	-	70 000	70 000	-	-	-
26.	Zadaszenie przy gimnazjum	801, 80101, 6050	50 000	-	50 000	50 000	-	-	-
27.	Oświetlenie uliczne w Bukowcu ul. Dolna	900, 90015, 6050	13 000	-	13 000	13 000	-	-	-
28.	Budowa strażnicy OSP Wardzyn	754, 75412, 6230	15 000	-	15 000	15 000	-	-	-
29.	Wykonanie ogrzewania garaży w budynku OSP Stefanów	754, 75412, 6050	12 000	-	12 000	12 000	-	-	-
30.	Docieplenie stropu nad garażem w budynku OSP Bukowiec	754, 75412, 6050	3 000	-	3 000	3 000	-	-	-
31.	Wymiana okien w strażnicach - OSP Brójce - 4 000 - OSP Pałczew - 3 000	754, 75412, 6050	7 000	-	7 000	7 000	-	-	-
32.	Wymiana drzwi garażowych w OSP Pałczew	754, 75412, 6050	15 000	-	15 000	15 000	-	-	-
33.	Odbudowa dwóch przystanków autobusowych w Karpinie i w Bukowcu	600, 60016, 6050	5 000	-	5 000	5 000	-	-	-
34.	Założenie przepustów drogowych na drodze gminnej w Giemzówku	600, 60016, 6050	5 000	-	5 000	5 000	-	-	-
		Razem	18 319 980	2 017 428	7 432 201	4 082 201	2 400 000	950 000	-

Załącznik Nr 2
Do uchwały Nr XLIII/412/05
Rady Gminy Andrespol
z dnia 16 grudnia 2005r.

WYKAZ ZADAŃ INWESTYCYJNYCH W ROKU 2006

Lp	Rodzaj zadania inwestycyjnego	Klasyfikacja budżetowa	Plan wydatków na rok 2006	Źródła finansowania				
				środki z budżetu gminy	dotacje	kredyty/pożyczki z tego: pożyczki na prefinansowanie z Budżetu Państwa	Fundusze celowe	GFOŚiGW
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Rozbudowa wodociągów	Dz. 010 rozdział 01010 § 6050	134 000	38 000		96 000		
2.	Budowa chodnika z przejściem przez most w ciągu drogi powiatowej - ul. Brzezińskiej w gminie Andrespol	Dz. 600 rozdział 60014 § 6050	150 000	150 000				
3.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2912 E- ul. Głównej w Janówce w gminie Andrespol	Dz. 600 rozdział 60014 § 6300	130 000	130 000				
4.	Modernizacja dróg w gminie	Dz. 600 rozdział 60016 § 6050	509 335	481 335			28 000	
5.	Wykup gruntów	Dz. 700 rozdział 70005 § 6060	190 000	190 000				
6.	Termomodernizacja budynków komunalnych na terenie byłej Jednostki Wojskowej w Wisniowej Górze	Dz. 700 rozdział 70095 § 6050	1 009 003	187 000			822 003	
7.	Modernizacja budynków komunalnych na terenie byłej Jednostki Wojskowej w Wiśniowej Górze	Dz. 700 rozdział 70095 § 6050	495 000	195 000		300 000		
8.	Zakupy inwestycyjne - Urząd Gminy	Dz. 750 rozdział 75023 § 6060	30 000	30 000				

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9.	Modernizacja budynków strażnic w Justynowie i w Bedoniu Wsi	Dz. 754 rozdział 75412 § 6050	306 000	61 200		244 800		
10.	Zakupy inwestycyjne związane z utworzeniem gminnego zespołu reagowania	Dz. 754 rozdział 75414 § 6060	10 000		10 000			
11.	Projekt na rozbudowę budynku Przedszkola w Andrespolu	Dz. 801 rozdział 80104 § 6050	16 000	16 000				
12.	Kanalizacja sanitarna Andrespol - II etap	Dz. 900 rozdział 90001	280 000	70 000		210 000		
13.	Kanalizacja sanitarna w ulicy Ceramicznej	Dz.900 rozdział 90001 § 6050	335 000	285 000		50 000		
14.	Projekt na kanalizację ul. Tuszyńska i ulice sąsiednie	Dz.900 rozdział 90001 § 6050	35 000	35 000				
15.	Oświetlenie dróg	Dz. 900 rozdział 90015 § 6050	85 000	85 000				
16.	Modernizacja budynku GOK w Wiśniowej Górze	Dz. 921 rozdział 92109 § 6050 Dz. 900 rozdział 90017 § 6210	240 000	48 000		192 000		
18.	Wydatki inwestycyjne GOSiR.	Dz. 926 rozdział 92695 § 6210	53 500	53 500				
19.	Modernizacja hali w GOSIR	Dz. 926 rozdział 92695 § 6050	721 000	321 000			400 000	
20.	Budowa studni - boisko Andrespoli	Dz. 926 rozdział 92695 § 6050	8 000	8 000				
RAZEM			4 806 838	2 454 035	10 000	1 092 800	1 250 003	

Wykaz aktualnie podejmowanych inicjatyw w Gminie Nowosolna

Lp.	Tytuł programu	Data złożenia wniosku	Instytucja przyjmująca	Całkowita wartość projektu	Całkowita kwota dofinansowania	Ocena merytoryczna
1.	„Budowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych we wsi (wsiach) Byszewy – Moskwa	Termin realizacji od 06.07.2006 do 15.10.2006	Urząd Marszałkowski w Łodzi – Departament Rolnictwa i Ochrony Środowiska	185.000,00zł	70.000,00zł dotacja	Przyznane
2.	„Wykonanie przestrzennej mapy sozologicznej (makiety) fragmentu strefy krawędziowej Wzniesień Łódzkich obejmujących teren gminy Nowosolna i okolic”	26.06.2006	WFOŚiGW w Łodzi	16.000,00zł	11.500,00zł	Projekt zatwierdzony
3.	„Likwidacja barier w placówce edukacyjnej – Szkole Podstawowej w Starych Skoszewach w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania (obszar B programu)	23.03.2006	PEFRON – projekt w ramach programu □N. „Program wyrównywania różnic między regionami”	92.000,00zł		Wniosek nie spełniał warunków programu
4.	Remont SP Stare Skoszewy – zakup rampy dla osób niepełnosprawnych	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	5.000		
5.	„Zagospodarowanie i uporządkowanie boiska sportowego i placu zabaw we wsi Lipiny”	23.01.2006	Urząd Marszałkowski w Łodzi – „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”	48.000,00zł	31.475,00zł	Wniosek przeszedł przez ocenę merytoryczną, obecnie jest na etapie rozpatrywania przez Regionalny Komitet Sterujący

6.	„Zagospodarowanie i uporządkowanie boiska sportowego i placu zabaw we wsi Lipiny”	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	8.000		
7.	„Budowa boiska sportowego przy Gimnazjum w Wiączyńiu Dolnym”	23.01.2006	Urząd Marszałkowski w Łodzi – „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”	50.000,00zł	32.786,00zł	Wniosek przeszedł przez ocenę merytoryczną, obecnie jest na etapie rozpatrywania przez Regionalny Komitet Sterujący
8.	„Przebudowa i adaptacja dawnego budynku podworskiego „Gorzelnia” na świetlicę środowiskową we wsi Byszewy”	23.01.2006	Urząd Marszałkowski w Łodzi – „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”	280,000,00zł	183.606,00zł	Wniosek przeszedł przez ocenę merytoryczną, obecnie jest na etapie rozpatrywania przez Regionalny Komitet Sterujący
9.	„Przebudowa i adaptacja dawnego budynku podworskiego „Gorzelnia” na świetlicę środowiskową we wsi Byszewy”	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	139.600		
10.	„Zagospodarowanie terenu na cele rekreacyjno-sportowe w Starych Skoszewach”	23.01.2006	Urząd Marszałkowski w Łodzi – „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”	24.000,00zł	15.737,00zł	Wniosek przeszedł przez ocenę merytoryczną, obecnie jest na etapie rozpatrywania przez Regionalny Komitet Sterujący
11.	Zagospodarowanie terenu na cele rekreacyjno-sportowe w Starych Skoszewach	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	4.000		
12.	„Zagospodarowanie, uporządkowanie i oznakowanie placu w centrum wsi Moskwa”	23.01.2006	Urząd Marszałkowski w Łodzi – „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”	15.600,00zł	10.228,00zł	Wniosek przeszedł przez ocenę merytoryczną, obecnie jest na etapie rozpatrywania przez Regionalny Komitet Sterujący

13.	„Zagospodarowanie, uporządkowanie i oznakowanie placu w centrum wsi Ksawerów”	23.01.2006	Urząd Marszałkowski w Łodzi – „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”	15.600,00zł	10.228,00zł	Wniosek przeszedł przez ocenę merytoryczną, obecnie jest na etapie rozpatrywania przez Regionalny Komitet Sterujący
14.	Komputeryzacja Urzędu Gminy Nowosolna , Elektroniczny Obieg Dokumentów.	26.07.2004	Ministerstwo Gospodarki i Pracy – Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	285.000,00zł		Projekt w trakcie realizacji .
15.	Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej przebudowy drogi gminnej w m. Boginia dł.1700 mb.	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	17.000		Projekt w trakcie realizacji .
16.	Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej przebudowy drogi gminnej w m. Dobieszków dł.2300 mb.	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	19400		Projekt w trakcie realizacji .
17.	Rozbudowa stacji wodociągowej w miejscowości Dąbrowa	2006	ZPORR	400.000		Wniosek nie przyjęty.
18.	Rozbudowa stacji wodociągowej w miejscowości Dąbrowa	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	400.000		Projekt w trakcie realizacji . Wykonawca: Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Nowosolna
19.	Budowa chodników przy drogach powiatowych w Wiączyniu Dolnym, Starych Skoszewach, Kopance		Ze środków własnych gminy Nowosolna	447.000		Projekt w trakcie realizacji .
20.	Projekt Szkoła Marzeń	2005	Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu 75% środki społeczne EFS 25% Krajowy Wkład publiczny	88.000	88.000	Projekt w trakcie realizacji .

21.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1186E – ul. Głównej w Bukowcu w gminie Nowosolna w powiecie łódzkim wschodnim na odcinku około 1200 m.	2006	Zadanie wykonywane przez Starostwo Powiatowe w Łodzi oraz Gminę Nowosolna	120.000		Projekt w trakcie realizacji .
22.	Droga Ksawerów	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	656.665		Projekt zrealizowany
23.	Utworzenie Gminnego Zespołu Reagowania	2006	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	22.000	20.000	Projekt w trakcie realizacji .
24.	Budowa nowych punktów świetlnych oraz wymiana opraw	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	155.100		Projekt w trakcie realizacji .
25.	Zmiana planu zagospodarowania przestrzennego	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	10.000		
26.	Remont lokalu na potrzeby ośrodka pracy twórczej i rękodzieła ludowego w Starych Skoszewach	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	14.400		
27.	Remont lokalu na potrzeby miejsca spotkań młodzieży i grup społeczno-zawodowych we wsi Lipiny	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	19.200		
28.	Zagospodarowanie terenów zielonych przy przystanku MPK we wsi Stare Skoszewy	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	15.600		
29.	Kanalizacja Natolin - projekt	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	23.900		

30.	Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie	2006	Ze środków własnych gminy Nowosolna	230.000		
31.	Budowa 1860 m. odcinka drogi w starych Skoszewach	2006	Zespół Elektrociepłowni w Łodzi			W trakcie realizacji

IV. Analiza SWOT obszaru objętego ZSRROW „Andrespol-Nowosolna-Brójce”

Analiza SWOT obszaru partnerstwa, jako element uspołecznionej diagnozy została przygotowana w trakcie czterodniowych warsztatów, zorganizowanych dla konstytuującej się grupy działania w końcu marca 2006 r. Trzeba jednak stwierdzić, że cały wielomiesięczny proces decyzyjny przystąpienia do programu Leader+ stanowił podstawę do wypracowania w trakcie spotkań dyskusyjnych w różnych gremiach i zaprezentowania (w oparciu o diagnozę) poniższego stanowiska co do mocnych i słabych stron obszaru partnerstwa oraz szans i zagrożeń jakie mogą wspomóc lub utrudniać osiągnięcie określonego wizją kierunku działania.

Po zapoznaniu się z diagnozą wielopłaszczyznową sytuacji obszaru, uczestnicy warsztatów postanowili podzielić się na trzy grupy robocze, z których każda otrzymała zadanie dokonania analizy jednej z trzech płaszczyzn obszaru, „nie gubiąc” całościowego podejścia terytorialnego. Wszystkie bowiem trzy płaszczyzny wzajemnie się warunkują i są wyodrębnione analitycznie, głównie ze względów operacyjnych. W odniesieniu do łącznego obszaru obejmującego trzy gminy: Andrespol, Nowosolną i Brójce uwzględniono trzy płaszczyzny: środowisko przyrodniczo – krajobrazowe, społeczność lokalna, jej kultura i tradycja oraz gospodarka, szeroko rozumiana obszaru.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe i środowisko

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich • duże lasy Spalsko-Rogowskie • stawy, rzeczka Miazga • unikalna roślinność, jodły i buki • stadniny koni • wyśmienita woda głębinowa • czyste środowisko, brak przemysłu • gaz ziemny • korytarz ekologiczny	<ul style="list-style-type: none"> • problem ze ściekami, braki w kanalizacji • zła gospodarka odpadami • braki w planowaniu przestrzennym, • chaotyczna zabudowa • przerwany korytarz ekologiczny i niedostatecznie chroniona przyroda • duże wylesione obszary • zły stan lub brak chodników i dróg • niezawalający rozwój infrastruktury • mała świadomość ekologiczna • niedostateczna promocja walorów regionu
• Szanse	• Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie i poprawienie czystości i jakości środowiska • bliskość dużych ośrodków naukowych • możliwość korzystania z technologii wielkiego miasta • możliwość powiększenia obszaru Lokalnej Grupy Działania	<ul style="list-style-type: none"> • presja bliskiego dużego miasta, zanieczyszczenia, dezorganizacja więzi lokalnych • autostrada, duże natężenie ruchu na drogach • zła gospodarka gruntami i złe planowanie przestrzenne (walory krajobrazowe i przyroda) • lokalizacja przemysłu pogarszającego krajobraz i środowisko • zanieczyszczenie środowiska

Spolecznosc lokalna, kultura i tradycja

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> dobrze wykształcona ludność napływowa (potencjał intelektualny) i młodzież prężnie działające parafie szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne na wysokim poziomie koła gospodyń, kluby sportowe, Ochotnicza Straż Pożarna i stowarzyszenia lokalni liderzy istniejące obiekty sportowo-rekreacyjne – Ośrodek Sportu i Rekreacji (Relax) korty, basen, boisko ślady piękna w starych pensjonatach (witraże)	<ul style="list-style-type: none"> słabe wykształcenie części mieszkańców słabe kształcenie ustawiczne mała integracja ludności rdzennej i napływowej patologie, w tym alkoholizm skromna oferta spędzania wolnego czasu niedobrze przygotowane miejsca do aktywności kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej mała aktywność społeczeństwa zaniedbane obiekty zabytkowe trudny dojazd z gminy do gminy zła lokalizacja ośrodków administracyjnych niska świadomość części społeczeństwa
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wykorzystanie potencjału ludzkiego zawłaszcza intelektualnego możliwość współpracy z ośrodkami naukowo- badawczymi wielkiego miasta wykorzystanie pomocy z zewnątrz na rozwój obszaru partnerstwo i współpraca, w tym z organizacjami pozarządowymi dobra promocja obszaru	<ul style="list-style-type: none"> migracja zarobkowa powiększanie się zjawisk patologicznych, przestępczości, ubóstwa, itp. nieutożsamianie się części mieszkańców z obszarem (sypialnia)

Gospodarka obszaru partnerstwa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> bliskość Łodzi duża liczba małych przedsiębiorców potencjał do rozwoju turystyki tradycje sportu i rekreacji oraz wczasów rozwój budownictwa + nowi mieszkańcy dogodne położenie w pobliżu tras komunikacyjnych (drogowych i kolejowych)	<ul style="list-style-type: none"> mali przedsiębiorcy nie współpracują ze sobą rozdrobione i nierentowne rolnictwo niedostatek infrastruktury społecznej i technicznej bezrobocie i brak miejsc pracy, ubóstwo braki w szlakach turystycznych i infrastrukturze braki w ofercie i rozwoju bazy sportowo-rekreacyjnej, turystycznej, hotelowo-gastronomicznej, brak centrum brak rozpoznania i diagnozy, określenia produktu lokalnego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> bliskość Łodzi i powrót zwyczaju wypoczynku w regionie rozwój rekreacji i wypoczynku budowa autostrady powstanie nowych miejsc pracy pozyskanie funduszy na rozwój małej przedsiębiorczości i produktów lokalnych, agroturystyki (konie)	<ul style="list-style-type: none"> konkurencja niski poziom kapitału społecznego

V. ZSROW – CELE I PALNOWANY BUDŻET

V.1. TEMATY WIODĄCE I CELE STRATEGICZNE

Temat wiodący został wybrany jako: **Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich.**

CELE STRATEGICZNE

Walory przyrodniczo-krajobrazowe i środowisko

Cel strategiczny 1. Podniesienie poziomu czystości środowiska i harmonii krajobrazu

Cele operacyjne:

- 1.1. Wypracowanie i wdrożenie efektywnego systemu gospodarki odpadami.
- 1.2. Podniesienie wiedzy o walorach obszaru partnerstwa
- 1.3. Skuteczna ochrona przyrody i krajobrazu obszaru
- 1.4. Opracowanie i wdrażanie systemu gospodarki ściekami nie skażającego środowisko.
- 1.5. Dobra gospodarka przestrzenią regionu i ład w zabudowie

Spółeczność lokalna, kultura i tradycja

Cel strategiczny 2. Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze partnerstwa

Cele operacyjne:

- 2.1. Wzrost wykształcenia mieszkańców (kapitału ludzkiego)
- 2.2. Wzrost prolokalnej świadomości społecznej (kapitału społecznego)
- 2.3. Rewitalizacja obiektów zabytkowych i wspieranie lokalnej kultury (wzmocnienie kapitału kulturowego)
- 2.4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na obszarze partnerstwa (wzrost komunikacji społecznej –wewnętrznej i zewnętrznej)
- 2.5. Rozwój infrastruktury społecznej
- 2.6. Poszerzenie i wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu
- 2.7. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach i usprawnienie systemu dróg

Gospodarka obszaru partnerstwa

Cel strategiczny 3. Rozwój wielofunkcyjny obszaru partnerstwa

Cele operacyjne:

- 3.1. Rozwój funkcji rekreacyjno-sportowo-turystycznej, hotelowo -gastronomicznej, rehabilitacyjno-zdrowotnej obszaru
- 3.2. Rozwoju przedsiębiorczości
- 3.3. Efektywne społecznie i ekonomicznie rolnictwo
- 3.4. Rozwój i wypromowanie produktów lokalnych

V.2. Uzasadnienie wyboru tematu wiodącego i celów strategicznych Metoda i zasady opracowania

Prace nad Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich przebiegały zgodnie z wymogami dotyczącymi planowania strategicznego, obejmowały etap diagnozy z analizą mocnych i słabych stron (SWOT), określenie i uzgodnienie wizji i celów rozwoju, wybór działań i oczekiwanych rezultatów, określenie zasad zarządzania i monitoringu.

W pracy ze społecznością lokalną przy budowie ZSRROW przyjęto założenia:

- Tworzenie strategii pozwala zaplanować przyszłość danego obszaru w perspektywie kilkunastu lat. Pozwala spojrzeć na region całościowo, rozpatrując poszczególne obszary działalności w powiązaniu ze sobą.
- Strategia to nie tylko dokument opisujący drogi dojścia do założonych celów, ale także proces, zainicjowany oddolnie, w którym uczestniczą przedstawiciele samorządów, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy zainteresowani przyszłością swojego regionu.
- Zapisanie tego procesu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich członków społeczności lokalnej.
- Budowanie strategii umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji często wymaga konsensusu. Osiągnięty na drodze otwartej dyskusji pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie identyfikowała się społeczność lokalna.
- Tworzenie strategii sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron obszarów wiejskich regionu a przez to przyjrzenie się możliwościom, potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości. Przewidując je władze lokalne i mieszkańcy mogą uniknąć wielu trudności.

Przystępując do pracy nad ZSRROW uczestnicy kolejnych warsztatów ustosunkowali się do fundamentalnych zasad pracy nad ZSRROW, do których zaliczono:

1. Realizację zasad zrównoważonego rozwoju, przez co rozumie się:

- Równość szans w dostępie do zasobów - filozofia sprawiedliwości międzypokoleniowej.
- Równość szans pomiędzy człowiekiem i przyrodą. Funkcjonowanie cywilizacji ludzkiej z zachowaniem trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz z ochroną różnorodności biologicznej.
- Równość szans między tym, co lokalne a ponadlokalne. Potrzeby ogólnospołeczne są zaspokajane na równi z potrzebami lokalnych społeczności.

2. Pracę zespołową zgodną z zasadami Agendy 21, oznaczającą uspołeczniony, partnerski i dynamiczny proces planowania, zmierzający do osiągnięcia celu, jakim jest trwały i zrównoważony rozwój obszaru

Proces tworzenia Strategii prowadzony był metodą uspołecznioną przy udziale przedstawicieli samorządów, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz instytucji i mediów. Nad dokumentem pracowali lokalni liderzy. Zadbano również o uczestnictwo w procesie aktorów ze wszystkich trzech sektorów – społecznego, gospodarczego i publicznego. Prace rozpoczęły się w zasadzie już w październiku 2005r., kiedy to grupa aktywistów miała okazję spotkać się podczas pierwszych warsztatów wyjazdowych, których celem było zapoznanie uczestników z dorobkiem innego partnerstwa, ale też zainicjowanie debaty na temat wizji rozwoju partnerskich gmin.

W listopadzie i grudniu 2005 r. na terenie dwóch gmin Andrespol i Nowosolna zostały przeprowadzone badanie socjologiczne (Brójce przystąpiły do partnerstwa w późniejszym okresie) celem którego było zebranie opinii mieszkańców na temat jakości życia na tym obszarze, słabych i mocnych stron miejscowości, najpilniejszych problemów, a także określenie wizji rozwoju partnerskich miejscowości. Badanie zostało zatytułowane „Marzenia mieszkańców gmin Andrespol i Nowosolna”. Przebadana próba liczyła prawie 600 osób. Ankietę samowrotną mieli okazję wypełnić nie tylko pełnoletni mieszkańcy gmin, ale również młodzież. Ze względu na rolę młodzieży w rozwoju obszarów wiejskich, a zwłaszcza zachowaniu ich dziedzictwa kulturowego starano się uchwycić również ich punkt widzenia. Wnioski z badań były punktem wyjścia do prac nad ZSROW. Najważniejsze wnioski płynące z badań, a mające istotne znaczenie dla przebiegu kolejnych warsztatów na których tworzone ZSROW były następujące: Poziom zadowolenia z zamieszkiwania w gminie:

- mieszkańcy gminy Andrespol częściej (83,5%) niż mieszkańcy gminy Nowosolna (74,1%) odpowiadali, iż są z zamieszkiwania na terenie gminy zdecydowanie zadowoleni lub raczej zadowoleni.
- W gminie Nowosolna odsetek mieszkańców, dla których miejsce zamieszkania jest im obojętne wyniósł 15,4, natomiast wśród mieszkańców Gminy Andrespol był on mniejszy i wyniósł 9,2.

Opinia o innych mieszkańcach

- Mieszkańcy Gminy Andrespol są częściej niż mieszkańcy Gminy Nowosolna przekonani o zyczliwym nastawieniu ludzi. Natomiast mieszkańcy Gminy Nowosolna częściej niż mieszkańcy Gminy Andrespol są przekonani, iż ludzie z ich miejsca zamieszkania nie interesują sprawami innych.

Instytucje zaufania społecznego

- Wśród instytucji, do których mieszkańcy by się zwrócili w trudnej sytuacji bardzo często badani wybierali Wójta i Opiekę Społeczną. Następnymi w kolejności są Kościół oraz Sołtys. Najrzadziej wskazywaną instytucją są Radni Gminy.

Źródła informacji o życiu gminy

- Mieszkańcy Gminy Andrespol jako najważniejsze źródła informacji o wydarzeniach lokalnych wskazują: sąsiadów i znajomych (57,1%), ogłoszenia zamieszczane na słupach i tablicach (34,7%), gminna gazetka (32,3%) oraz ogłoszenia parafialne w Kościele (25,7%).
- Wśród przebadanych mieszkańców Gminy Nowosolna najważniejsze źródła informacji układają się nieco inaczej. Najczęściej wskazywana jest kategoria gminna gazetka (45,8%), następnie ogłoszenia zamieszczane na słupach i tablicach (25,9%), sąsiedzi i znajomi (23,5%), urzędnicy pracujący w gminie (14,5%), członkowie Rady Gminy i Wójt (13,9%).

Mocne strony gmin

- Za najmocniejsze strony swojego miejsca zamieszkania respondenci gminy Andrespol wskazują: korzystne położenie obok miasta (68,0%), ciszę i spokój (29,7%), ładny krajobraz, nieskażone środowisko (22,5%), aktywnie działające: dom kultury, świetlice

środowiskowe i parafie (20,2%), rozwiniętą infrastrukturę techniczną (17,0%) oraz aktywne władze gminy (12,7%).

Wśród mieszkańców gminy Nowosolna kolejność wskazań najmocniejszych aspektów swojego miejsca zamieszkania jest nieco inna. Najczęściej wskazywane są dwie kategorie: korzystne położenie obok miasta (53,50%) oraz ładny krajobraz, nieskażone środowisko (48,5%). W następnej kolejności: cisza i spokój (23,0%), aktywne władze gminy (12,0%) oraz rozwinięta infrastruktura techniczna (17,0%).

Słabe strony gmin

- Za najsłabsze strony swojego miejsca zamieszkania respondenci gminy Andrespol wskazują przede wszystkim: brak miejsc pracy na terenie Gminy (40,5%), słabo rozwiniętą infrastrukturę społeczną (35,7%), słabo rozwiniętą infrastrukturę techniczną (35,7%), brak poczucia bezpieczeństwa (22,3%), mały wpływ mieszkańców na postanowienia władz lokalnych (13,7%), mało aktywne władze Gminy (13,1%), mało skuteczni urzędnicy (12,5%).
- Zdaniem mieszkańców gminy Nowosolna najsłabsze strony gminy to: brak miejsc pracy na terenie Gminy (36,9%), słabo rozwinięta infrastruktura społeczna (28,2%), słabo rozwinięta infrastruktura techniczna (22,6%), brak poczucia bezpieczeństwa (16,9%), mało aktywne władze Gminy (15,9%), mało skuteczni urzędnicy (13,3%), mały wpływ mieszkańców na postanowienia władz lokalnych (11,8%).

Wnioski

- mieszkańcy obu gmin przede wszystkim chcieliby na terenie gminy więcej miejsc pracy. Ponadto, ankietowani mieszkańcy gminy Andrespol są bardziej aktywni niż mieszkańcy gminy Nowosolna we wskazywaniu oczekiwanych przez nich kierunków zmian.
- mieszkańcy gminy Andrespol chcą więcej miejsc pracy na terenie gminy (46,0%), w następnej kolejności (wg częstotliwości wskazań) poprawy poziomu bezpieczeństwa (36,4%) i czystości (36,1%) oraz liczby szkoleń dla bezrobotnych (25,7%), więcej ogłoszeń dotyczących planowanych przedsięwzięć, imprez (25,1%), a także aby władze gminy bardziej konsultowały swoje decyzje. Mieszkańcy gminy Nowosolna przede wszystkim chcą więcej miejsc pracy w ich najbliższym otoczeniu (37,6%), następnie (wg częstotliwości wskazań) podwyższenia poziomu czystości (32,5%) oraz żeby władze gminy bardziej konsultowały swoje decyzje (32,5%) a także zwiększenia poziomu bezpieczeństwa
- mieszkańcy obu gmin są tego samego zdania, iż bardzo ważnym kierunkiem rozwoju jest inwestowanie w ochronę środowiska (92%).

Na podstawie badań okazało się, iż ścieżka rozwoju partnerskich gmin powinna uwzględniać przede wszystkim walory krajobrazowe, będące podstawą do rozwoju turystyki weekendowej.

Jako że środowisko, jego czystość i inne walory są podstawą rozwoju partnerskich gmin jako cel strategiczny i określono: Podniesienie poziomu czystości środowiska i harmonii krajobrazu, przy czym wyodrębniono również cele operacyjne:

- 1.1. Wypracowanie i wdrożenie efektywnego systemu gospodarki odpadami.
- 1.2. Podniesienie wiedzy o walorach obszaru partnerstwa
- 1.3. Skuteczna ochrona przyrody i krajobrazu obszaru

- 1.4. Opracowanie i wdrażanie systemu gospodarki ściekami nie skażającego środowisko.
- 1.5. Dobra gospodarka przestrzenią regionu i ład w zabudowie

W badaniu okazało się również, że mieszkańcy gminy Nowosolna są w mniejszym stopniu zadowoleni z zamieszkiwania na terenie swojej gminy niż mieszkańcy gminy Andrespol. Jednocześnie w gminie Nowosolna więcej osób niż w gminie Andrespol uznało, iż w stosunku do innych ludzi należy być ostrożnym oraz, że mieszkańcy gminy nie interesują się sprawami innych ludzi. Zwróciło to uwagę uczestników warsztatów, którzy pracowali nad ZSROW na problem lokalnej tożsamości oraz fakt jej zanikania w miejscowościach, gdzie wysoki jest odsetek osób migrujących z miasta. W związku z tym cel strategiczny 2 określono jako: Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze partnerstwa, a w jego ramach jako cel

operacyjny 2.2 przewidziano: Wzrost prolokalnej świadomości społecznej (kapitału społecznego), a także cel operacyjny 2.4.- Rozwój społeczeństwa informacyjnego na obszarze partnerstwa rozumiany jako wzrost komunikacji społecznej –wewnętrznej i zewnętrznej.

Odpowiedzią na głosy mieszkańców dotyczące powstawania nowych miejsc pracy jest cel strategiczny 3. Rozwój wielofunkcyjny obszaru partnerstwa, w którym do realizacji przewidziano cele operacyjne:

- 3.1. Rozwój funkcji rekreacyjno-sportowo-turystycznej, hotelowo -gastronomicznej, rehabilitacyjno-zdrowotnej obszaru
- 3.2. Rozwoju przedsiębiorczości
- 3.3. Efektywne społecznie i ekonomicznie rolnictwo

3.4. Rozwój i wypromowanie produktów lokalnych

Podstawową metodą wykorzystaną do tworzenia Strategii były szkolenie i warsztaty prowadzone w marcu 2006 r. Uczestnicy pracowali na sesjach plenerowych oraz w grupach roboczych na każdym etapie opracowania Strategii.

Warsztaty prowadzone były metodami interaktywnymi, które wymagały aktywnego uczestnictwa i sprzyjały wymianie poglądów i wiedzy pomiędzy uczestnikami procesu. Dzięki wypracowanym podczas warsztatów zapiskom, uzgodnieniom uczestników i konsultacji ze społecznością lokalną powstała ostateczna wersja strategii dla Lokalnej Grupy Działania. Warsztaty w całości poświęcone tworzeniu ZSROW były przeprowadzone w dniach 28-31 marzec 2006r. Ich uczestnicy w oparciu o materiały z badania socjologicznego oraz zebraną dokumentację pracowali w zespołach tematycznych tworząc wizję partnerstwa, misję, analizę SWOT, działania do realizacji. Wizję określono jako pożądany obraz przyszłości obszaru funkcjonującego według reguł gwarantujących zrównoważony rozwój. Obraz tego, co chcielibyśmy aby zostało stworzone, lub aby się zdarzyło, a czego realizacja wymaga zwykle upływu dłuższego okresu czasu.

Wizja rozwoju obszarów wiejskich partnerstwa „Andrespol-Nowosolna-Brójce” sięga trzech podstawowych sfer obszaru, których przyszłość warunkuje rozwój obszaru jako całości. Wyodrębnione płaszczyzny były przedmiotem dyskusji w grupach. Każda z grup starała się określić jak widzi sytuację obszaru partnerstwa w perspektywie kilkunastu lat z perspektywy zmian w analizowanej przez siebie płaszczyźnie.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe i środowisko

- Chroniona, cenna przyroda, zagospodarowane stawy i zachowane korytarze ekologiczne stanowią wizytówkę obszaru
- krajobraz sprzyja odpoczynkowi dzięki ładowi przestrzennemu i czystym lasom
- rozwinięta infrastruktura oparta w większości o najlepsze z dostępnych technologie przyjazne środowisku
- działające na obszarze firmy stosują technologie chroniące środowisko, cechują się wysoką odpowiedzialnością za przyrodę i jakość środowiska
- obszar LGD jest dobrze znany, prowadzona jest sprawna kampania promocyjna
- świetne i bezpieczne drogi i dobra komunikacja wewnętrzna pozwalają na swobodne poruszanie się po obszarze LGD
- dobrze zorganizowany system szlaków i ścieżek rowerowych, pieszych, narciarskich (w tym stoków zjazdowych) i konnych z infrastrukturą i ośrodkami służy turystyce i rekreacji

Spoleczność lokalna, kultura i tradycja

- społeczność lokalna jest zintegrowana i dobrze ze sobą współpracuje
- patologie społeczne nie są problemem dla rozwoju regionu i nie zagrażają bezpieczeństwu, obszar ma opinię spokojnego i bezpiecznego miejsca
- większość mieszkaniowców ma pracę i może utrzymać w dostatku swoje rodziny
- świadomość obywatelska i ekologiczna jest wysoka, mieszkańcy stworzyli społeczeństwo obywatelskie
- obudzona świadomość regionalna, kulturowa oraz historyczna zintegrowała i pobudziła do aktywności mieszkańców
- obszar ma atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu w tym ogólnodostępne miejsca z urządzeniami do rekreacji
- zabytki kultury i obiekty i inne elementy kultury lokalnej, świadczące o tradycji obszaru są znane, dobrze utrzymane i wspierane
- goście mają dobrą informację o obszarze, jego atrakcjach, zabytkach i tradycji
- społeczeństwo jest stosunkowo młode, na obszarze mieszkają rodziny wielopokoleniowe, dzieci opiekują się rodzicami i kontynuują tradycje rodzinne i lokalne
- dobra komunikacja społeczna, wymiana informacji pomiędzy różnymi grupami i instytucjami sprzyja partnerstwu i współpracy
- obszar dobrze współpracuje z ośrodkami badawczo- naukowymi i uczelniami, są dobre warunki do podnoszenia kwalifikacji, wspierane jest kształcenie się młodzieży uzdolnionej
- tereny wiejskie rozwijają się wielofunkcyjnie, odchodzący z rolnictwa mają możliwość przekwalifikowania i znalezienia nowego zajęcia
- społeczeństwo cieszy się dobrym zdrowiem i ma zapewnioną optymalną opiekę zdrowotną.
- dobrze funkcjonująca oświata zapewniająca należyte wykształcenie dostosowane do potrzeb rynku pracy
- na obszarze LGD nie ma problemu z dostępem do internetu, stworzone są podwaliny społeczeństwa informacyjnego
- LGD współpracuje, wymienia doświadczenia z LGD innych regionów oraz partnerstwami ponadregionalnymi i międzynarodowymi

Gospodarka obszaru partnerstwa

- dzięki bliskiemu położeniu dużej aglomeracji rozwinęły się małe i średnie przedsiębiorstwa
- są przygotowane tereny pod inwestycje i rozwój przedsiębiorczości, powstały firmy z nowoczesnymi technologiami
- działa rozbudowana sieć współpracujących z sobą gospodarstw agroturystycznych, rozwinęła się turystyka, rękodzieło, produkty lokalne w tym żywność ekologiczna, o wyjątkowych cechach smakowych i żywieniowych, hipodromy, mini zoo, prezentacja ginących i ciekawych zawodów (np. zdun, kowal, pieczenie chleba, garncarstwo, produkcja “wiśniówko-lipiniówki”, mody pitne), wszystko można spróbować – degustacje
- powstał wyróżniający się w regionie i poza nim ośrodek rekreacyjno-wypoczynkowy, edukacyjny, rehabilitacyjno-zdrowotny (np.: w Justynowie) oparty o lokalne walory przyrodniczo-krajobrazowe (np.: stawy),
- odnowione pensjonaty oferują spokojny, bezpieczny i wyjątkowy wypoczynek
- bogata oferta spędzania wolnego czasu w tym zorganizowany wypoczynek przez firmy turystyczne (np.: paleniska pod wiatami, bryczki, korzystanie ze stadnin, wycieczki piesze, wycieczki śladami historii) ściąga do regionu wielu turystów
- dobrze zagospodarowane ośrodki sportowe, wypoczynkowo-rekreacyjne z hotelami, miejscami do pobytu i gastronomią, kortami, basenami, stokami narciarskimi z wyciągami oraz innymi atrakcjami są między innymi miejscami spotkań młodzieży i wydarzeń sportowo-szkoleniowych
- młodzież i dzieci spędzają czas w przygotowanych dla nich miejscach do zabawy i rekreacji, a z okolicy przyjeżdżają na “zielone szkoły”
- optymalne osadnictwo powoduje powstawanie nowych firm i miejsc pracy w tym budownictwie mieszkaniowym, w infrastrukturze społecznej (żłobki, przedszkola, szkoły)
- działają dochodowe gospodarstwa rolne i przetwórnictwo produkujące dobrą żywność na potrzeby regionu między innymi ekologiczną, w których pracują młodzi i wykształceni rolnicy, część dochodów rolnicy czerpią z rolnictwa pro środowiskowego (program rolnośrodowiskowy)

Nakreślenie wizji rozwoju obszaru partnerstwa było podstawą do przeprowadzenia w grupach analizy SWOT, a następnie dyskusji wszystkich uczestników, wymiany zdań, nad propozycjami każdej z grup.

Uczestnicy warsztatów określili również misję swojego partnerstwa „Andrespol-Nowosolna- Brójce” jako: „Mieszkamy pod Łodzią i dlatego chcemy być miejscem, do którego mieszkańcy tego miasta z chęcią przyjadą na wypoczynek i rekreację. Działamy razem, aby pomnożyć nasze siły i możliwości w tym celu tworzymy partnerską grupę, w której swoje miejsce znajdują samorządy, organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy. Nasze działania opieramy o bogatą i ciekawą historię i tradycje regionu a naszą troską jest wysoka jakość życia mieszkańców w czystym środowisku.”

Zwieńczeniem pracy uczestników warsztatów było wyodrębnienie działań związanych w celami strategicznymi i operacyjnymi, które jednak mają formułę otwartą, to znaczy przewiduje się możliwość realizacji działań, które w niniejszym opracowaniu nie znalazły zamieszczone. Powstawanie ZSRROW oraz funkcjonowanie samej LGD jest bowiem procesem, w związku z czym mogą pojawić się nowe pomysły, zgodne jednak z nakreślonym kierunkiem rozwoju.

DZIAŁANIA I ZADANIA ZMIERZAJĄCE DO REALIZACJI CELÓW OPERACYJNYCH

Walory przyrodniczo-krajobrazowe i środowisko

Cel strategiczny 1. Podniesienie poziomu czystości środowiska i harmonia krajobrazu .

Cel operacyjny 1.1. Wypracowanie i wdrożenie efektywnego systemu gospodarki odpadami.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Edukacja i informowanie mieszkańców, turystów i przedsiębiorców		PPL+ Samorządy WFOŚiGW	LGD	Samorządy gminne i powiat
Wypracowanie dla obszaru systemu efektywnej gospodarki odpadami		PPL+ Samorządy	LGD + starostwo	Samorządy gminne i powiat
Wspieranie samorządów w egzekwowania obowiązków mieszkańców w gospodarce odpadami		PPL+ Samorządy	LGD + gminy	Samorządy gminne
Dostosowanie miejsc odbioru odpadów do lokalnych potrzeb, segregacji, recyklingu		PPL+ Samorządy WFOŚiGW	LGD	Samorządy Urząd Marszałkowski
Organizacja akcji sprzątania regionu w tym społeczna akcja sprzątania lasów		PPL+ Samorządy nadleśnictwa	LGD + nadleśnictwa	Samorządy organizacje pozarządowe, sołectwa, szkoły, leśnicy
Współpraca przy likwidacji dzikich wysypisk śmieci		PPL+ Samorządy WFOŚiGW	LGD	Samorządy organizacje pozarządowe, sołectwa

Cel operacyjny 1.2. Podniesienie wiedzy o walorach obszaru LGD

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordynacja	Partnerzy
Opracowanie programu i planu promocji obszaru oraz jego realizacja		PPL+	LGD	Samorządy i przedsiębiorcy
Inwentaryzacja zasobów obszaru LGD (np. przyrody, dziedzictwa kulturowego, obiektów historycznych i zabytkowych, produktów lokalnych)		PPL+ Samorządy WFOŚiGW	LGD	Samorządy Park Krajobrazowy
Opracowanie i realizacja zasad i metod wymiany informacji na obszarze LGD. Powstanie ośrodka promocji obszaru		PPL+ Samorządy	LGD	Samorządy organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy
		PPL+	LGD	Samorządy organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy

Cel operacyjny 1.3. Skuteczna ochrona przyrody i krajobrazu i obszaru

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordynacja	Partnerzy
Wsparcie dla dobrej egzekucji i przestrzeganie prawa w tym zakresie		PPL+	LGD	Samorządy Park Krajobrazowy
Udział w planowaniu przestrzennym z uwzględnieniem ochrony przyrody		PPL+	LGD	Samorządy Park Krajobrazowy
Wpływ na poprawę jakości lasów poprzez współpracę ze służbami leśnymi i prywatnymi właścicielami		PPL+ nadleśnictwa	LGD	Samorządy Park Krajobrazowy, nadleśnictwa
Dążenie do zachowania enklaw przyrody naturalnej poprzez obejmowanie formami konserwatorskiej ochrony przyrody		PPL+ WFOŚiGW	LGD	Samorządy Park Krajobrazowy, nadleśnictwa
Edukacja ekologiczna		PPL+ WFOŚiGW	LGD	Samorządy Park Krajobrazowy, nadleśnictwa

Cel operacyjny 1.4. Opracowanie i wdrażanie systemu gospodarki ściekami nie skażającego środowisko.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Rozwijanie systemu oczyszczania ścieków (np.: kanalizacja, przydomowe oczyszczalnie ścieków)		PPL+ WFOŚiGW inne źródła	Samorządy +LGD	Samorządy właściciele nieruchomości
Wsparcie dla dobrej egzekucji i przestrzeganie prawa w tym zakresie		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy

Cel operacyjny 1.5. Dobra gospodarka przestrzenią obszaru i ład w zabudowie.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Opracowanie zasad gospodarki przestrzennej i zabudowy tworzącej spójną całość na obszarze LGD		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy
Wypracowanie wzorców architektonicznych z uwzględnieniem form tradycyjnych		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy gminne i starostwo
Działanie na rzecz budowania podziemnych linii przesyłowych (likwidacja linii napowietrznych)		PPL+	LGD	Energetyka, telekomunikacja
Nowe zapisy prawne dotyczące budowy ogrodzeń i eliminacja betonowych		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy
Współpraca z samorządami w opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy

Spolecność lokalna, kultura i tradycja

Cel strategiczny 2. Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze LGD

Cel operacyjny 2.1. Wspieranie wzrostu wykształcenia mieszkańców.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Opracowanie i wdrożenie systemu stypendialnego		PPL+	LGD	Samorządy
Opracowanie i realizacja systemu kształcenia ustawicznego		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, szkoły
Organizacja różnych form edukacji i kształcenia (np.: kursy, szkolenia, warsztaty, uniwersytet III wieku, ludowy)		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, szkoły
Propagowanie zachowań proekologicznych		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, szkoły, Park Krajobrazowy
		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, szkoły

Cel operacyjny 2.2. Wspieranie wzrostu prolokalnej świadomości społecznej.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Aktywacja społeczna i tworzenie warunków do integracji i partnerskiego działania mieszkańców (np.: powołanie straży obywatelskiej)		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, szkoły, samorządy
Organizacja imprez środowiskowych		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, szkoły, samorządy
Zdobywanie środków pozabudżetowych na inicjatywy i działalność społeczną		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, samorządy

Cel operacyjny 2.3. Rewitalizacja obiektów zabytkowych i wspieranie lokalnej kultury.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Opracowanie katalogu zabytków		PPL+	LGD	Samorządy, Park Krajobrazowy
Utworzenie systemu prezentacji zabytków, udostępnienia i informacji oraz obsługi turystycznej		PPL+	LGD	Samorządy, organizacje turystyczne
Rewitalizacja obiektów i stworzenie bazy wokół „Grodziska”		PPL+	LGD	Samorządy, organizacje turystyczne
Identyfikacja i wspieranie lokalnych twórców ludowych		PPL+	LGD	Samorządy, organizacje pozarządowe
Kultywacja lokalnych obyczajów, tradycji, rzemiosła ludowego		PPL+	LGD	Samorządy, organizacje pozarządowe

Cel operacyjny 2.4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na obszarze LGD

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
wprowadzenie systemu e-administracji na obszarze LGD		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy i instytucje
Podnoszenie umiejętności i wiedzy urzędników, Opracowanie systemu naboru nowych urzędników		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy i instytucje
Rozszerzenie ADSL – dostępu szerokopasmowego do Internetu na obszarze LGD		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy
Zwiększenie dostępności urzędów i instytucji dla mieszkańców obszaru LGD		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy i instytucje

Wprowadzanie WLAN – bezprzewodowej sieci lokalnej na obszarze LGD	PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy
Upowszechniania systemu e-business	PPL+	LGD przedsiębiorcy	Przedsiębiorcy
Nawiązanie współpracy z łódzkimi ośrodkami naukowo-badawczymi (nauczanie na odległość)	PPL+	LGD Uniwersytet Łódzki, Politechnika	Szkoły, samorządy Uniwersytet Łódzki, Politechnika
Nawiązanie współpracy i wymiana doświadczeń LGD i innymi LGD na poziomie regionalnym, ponadregionalnym i międzynarodowym.	PPL+	LGD	samorządy

Cel operacyjny 2.5. Rozwój infrastruktury społecznej

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Zbudowanie Centrum Kultury Sportu i Edukacji		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, samorządy
Modernizacja istniejących ośrodków kultury, sportu oraz świetlic wiejskich		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, samorządy
Tworzenie centrów wsi		PPL+	LGD	Samorządy, sołectwa
Zbudowanie małych basenów przy szkołach, nowoczesnych sal gimnastycznych		PPL+	LGD	Samorządy
Organizacja Klubów wsparcia dla osób wymagających pomocy		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, samorządy, szkoły
Poprawa infrastruktury zdrowotnej (np. szlak terapii naturalnej)		PPL+	LGD	Samorządy

Cel operacyjny 2.6. Poszerzenie i wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Organizacja zajęć w szkołach, świetlicach środowiskowych, ośrodkach kultury, parafiach		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, samorządy, parafie
Utworzenie i działalność ośrodka twórczości ludowej		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, samorządy
Tworzenie szlaków rowerowych, konnych, pieszych, ścieżek dydaktycznych		PPL+	LGD	Organizacje pozarządowe, samorządy
Organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych		PPL+	LGD	Samorządy, ośrodki sportowe

Cel operacyjny 2.7. Zwiększenia bezpieczeństwa na drogach i usprawnienie systemu dróg.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Modernizacja i tworzenie sieci utwardzonych dróg, dostosowany do potrzeb lokalnych		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy gminne i powiatowe
<i>Autostrada?</i>				
Edukacja w zakresie bezpieczeństwa na drogach		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy gminne i powiatowe, policja
Budowa i modernizacja poboczy, chodników, oświetlenie (np.: "śpiący policjant")		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy gminne i powiatowe

Gospodarka obszaru partnerstwa

Cel strategiczny 3. Rozwój wielofunkcyjnego obszaru LGD

Cel operacyjny 3.1. Rozwój funkcji rekreacyjno-sportowo-turystycznej, hotelowo – gastronomicznej i rehabilitacyjno-zdrowotnej obszaru.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Opracowanie koncepcji i planów oraz realizacja funkcji rekreacyjno-sportowej i turystycznej obszaru		PPL+	LGD	Samorządy, organizacje pozarządowe
Projekty i dokumentacja niezbędnych do realizacji inwestycji bazy turystyczno – hotelowo – gastronomicznej		PPL+	LGD	Samorządy, organizacje pozarządowe
Promocja (foldery, banery, tablice informacyjne, naklejki, torby papierowe, imprezy sportowe, festyny), współpraca z mediami lokalnymi		PPL+	LGD	Samorządy, organizacje pozarządowe
Wsparcie dla rozwoju bazy małej gastronomii całorocznej i sezonowej		PPL+	LGD	Samorządy, przedsiębiorcy

Cel operacyjny 3.2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Opracowanie i stosowanie systemu wsparcia dla firm zwiększających zatrudnienie i nowo powstających		PPL+	Samorządy +LGD	Samorządy gminne
Rozwój infrastruktury technicznej		PPL+ WFOŚiGW inne	Samorządy +LGD	Samorządy gminne
Utworzenie centrum wspierania przedsiębiorczości		PPL+	+LGD	Samorządy gminne

Dostosowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego do potrzeb prowadzenie działalności gospodarczej, przeznaczenie gruntów pod inwestycje		PPL+	+LGD	Samorządy gminne
Pozyskanie środków finansowych dla zmniejszenie – refundowania kosztów utworzenia nowych miejsc pracy		PPL+	+LGD	PUP

Cel operacyjny 3.3. Wspieranie efektywnego społecznie i ekonomicznie rolnictwa.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Utworzenie systemu wsparcia gospodarstw rolnych (np.: pomoc w usprzętowieniu, dobytec nowych technologii produkcji i rynków zbytu)		PPL+ inne źródła	LGD + ODR	ODR, rolnicy
Współpraca z ośrodkami doradztwa rolniczego – program rolnośrodowiskowy i rolnictwo zrównoważone		PPL+ inne źródła	LGD + ODR	ODR, rolnicy
Tworzenie ośrodki szkolenia dla osób odchodzących z rolnictwa w celu zdobycia nowych umiejętności zawodowych		PPL+ inne źródła	LGD + ODR	ODR, rolnicy
Uniwersytet Ludowy i “III wieku”		PPL+ inne źródła	LGD + ODR	ODR, rolnicy

Cel operacyjny 3.4. Rozwój i wypromowanie produktów lokalnych.

DZIAŁANIA w okresie 2007-2013	Zadania na okres 2007-2008	Źródło finansowania	Koordinacja	Partnerzy
Wykreowanie wspólnej koncepcji czym ma być produkt lokalny i wdrożenie jego produkcji i dystrybucji, promocja		PPL+ przedsiębiorcy	LGD + organizacje biznesowe	przedsiębiorcy
Powstanie i działanie izby branżowej przedsiębiorców		PPL+ przedsiębiorcy	LGD + organizacje biznesowe	przedsiębiorcy
Współpraca w celu powstania wspólnej bazy logistycznej		PPL+ przedsiębiorcy	LGD + organizacje biznesowe	przedsiębiorcy
Spotkania integracyjne		PPL+ przedsiębiorcy	LGD + organizacje biznesowe	przedsiębiorcy
Podnoszenie standardów i jakości produkcji		PPL+ przedsiębiorcy	LGD + organizacje biznesowe	przedsiębiorcy
Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk		PPL+ przedsiębiorcy	LGD + organizacje biznesowe	przedsiębiorcy
Wspólna reklama i szukanie rynków zbytu		PPL+ przedsiębiorcy	LGD + organizacje biznesowe	przedsiębiorcy
Wspólny udział w targach (stoisko, oznakowanie)		PPL+ przedsiębiorcy	LGD + organizacje biznesowe	przedsiębiorcy

Tak sformułowane cele strategiczne były przedmiotem konsultacji i organizowanych szkoleń dla mieszkańców w związku z realizacją projektu w ramach Schematu I, Pilotażowego Programu Leader+ na obszarze gmin objętych projektem. Szczegółowym analizom poddany był również wybór celów operacyjnych, które podlegały weryfikacji i wspólnym uzgodnieniom podczas warsztatów i pracy w grupach liderów społecznych przy wsparciu merytorycznym animatora z Fundacji Zielona Akcja. Kserokopie list obecności z organizowanych spotkań stanowią załącznik do niniejszej strategii.

V. 3. Partnerstwo

Dorobek Partnerstwa, jako grupy stanowiącej nową, wyższą jakość, niż suma działań podejmowanych przez poszczególne gminy, wynika z faktu, uczestnictwa we wspólnym projekcie pt: „Andrespol i Nowosolna czyli wspólna inicjatywa na rzecz integracji społecznej, rozwoju i promocji podmiejskiego stylu życia”, realizowanym w ramach Schematu I PPL+. Przystąpienie do tego Programu stało się pretekstem do rozmów o partnerstwie i do wspólnego podejmowania różnych inicjatyw, które wynikały z projektu i stanowiły początek budowania partnerstwa. Powyższy projekt był realizowany w II etapach i oto co dzięki niemu osiągnięto:

Gmina Andrespol, jako Beneficjent, była organizatorem następujących przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym:

1. Szkolenie ogólne dotyczące zasad realizacji Pilotażowego Programu Leader + dla środowiska opiniotwórczego: nauczycieli, oraz pracowników samorządowych połączone z wizytą szkoleniową na terenie działania innego partnerstwa (45 osób) z udziałem moderatora i animatorów lokalnych inicjatyw.
2. Wyjazdowe warsztaty informacyjno-szkoleniowe dla grupy lokalnych liderów (ok. 25 osób) z udziałem szkoleniowca i moderatora. Po powrocie, osoby przeszkolone zorganizowały na swoim terenie min. 12 spotkań wiejskich przekazując lokalnej społeczności zdobytą wiedzę i doświadczenie (w ramach udziału własnego beneficjenta); Rekrutacja na szkolenie wyjazdowe była otwarta dla wszystkich a wybór kandydatów odbył się wg. ustalonych i udokumentowanych kryteriów.
3. Szkolenie ogólne na temat idei Pilotażowego Programu Leader + dla mieszkańców i przedsiębiorców (dwa jednodniowe seminaria dla ok. 100 osób) z udziałem moderatora.
4. Szkolenia dotyczące programu Leader + , wraz z cyklem szkoleń tematycznych (warsztaty komputerowe 100 godzin kursu dla 15 osób z wykorzystaniem informatycznej pomocy eksperckiej) adresowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz do rolników (odbyły się 4 szkolenia ogólne dla ok. 200 osób) również z udziałem doradców zawodowych i specjalistów w zakresie doradztwa dla osób chcących założyć własną działalność gospodarczą. Realizacja zadania poprzedzona była szeroko zakrojona akcją informacyjną (ogłoszenia parafialne, indywidualne zaproszenia, ulotki informacyjne).

Podjęto następujące działania o charakterze informacyjnym:

Wydano ulotki reklamujące Program Leader na obszarze objętym projektem w ilości 1200 sztuk. Zgodnie z harmonogramem opracowano na stronach internetowych Urzędów Gminy w Andrespolu i Nowosolnej podstrony zawierające informacje o realizacji programu Leader na obszarze objętym projektem. Nagrano również dwie audycje radiowe, promujące obszar objęty projektem oraz idee Programu Leader +. Audycje zostały wyemitowane na antenie radia Łódź a główną ideą było: informacja o realizacji Pilotażowego Programu Leader + na terenie gmin Andrespol i Nowosolna oraz promocja obszaru LGD jako miejsca przyjaznego życiu i osiedlaniu się. Zorganizowano także integracyjną imprezę dla dzieci, wraz z rozstrzygnięciem konkursu plastycznego : „Jak wyobrażam sobie życie w mojej miejscowości za 10 lat? ” Poza tym przygotowano szyld reklamowy promujący Program Leader +, oraz pogadankę dla dzieci na temat liderowania w grupie, przygotowaną przez koordynatora projektu. W ramach promocji zlecono usługę wykonania koszulek polo z logo Pilotażowego Programu Leader +. O postępach w realizacji projektu i podejmowanych inicjatywach, na bieżąco informowała, staraniem beneficjenta, prasa lokalna (Ekspres ilustrowany- dodatek sobotnio- niedzielny dla mieszkańców powiatu Łódzkiego -

Wschodniego) Poza tym w prasie lokalnej („Na Wzniesieniach”) zamieszczono wkładkę informującą mieszkańców, o postępach związanych z tworzeniem LGD i ZSRÓW.

Partycypacja społeczna przy tworzeniu ZSRÓW wyrażała się między innymi w poprzez udział mieszkańców w ankiecie socjologicznej, diagnozująca poziom zadowolenia z życia na tym terenie wraz z zebraniem propozycji co do kierunków priorytetowych celów w nowo tworzącej się strategii społeczno – gospodarczego rozwoju dla gmin objętych projektem. Metodologiczne opracowanie wyników badań zostało wykonane przez eksperta socjologa a ich publikacja znalazła się w lokalnej prasie. W ramach promocji Programu Leader+ zorganizowano także imprezę sportowa dla mieszkańców gmin objętych projektem. Poza tym wydano biuletyn-przewodnik promujący dorobek kulturalny lokalnych grup i organizacji społecznych wraz z wydaniem płyty CD z występem lokalnego folklorystycznego zespołu muzycznego jako załącznik do biuletynu.

Zrealizowano dwa szkolenia dla członków LGD z udziałem moderatorów. Pierwsze z nich dotyczyło możliwości rozwoju turystyki w okolicach Łodzi, na tle walorów przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem obszaru LGD. Drugie szkolenie dotyczyło prawnych aspektów powołania LGD oraz pracy nad skonstruowaniem Statutu Stowarzyszenia przy wsparciu doradczym radcy prawnego.

Zrealizowano 4 warsztaty szkoleniowe poświęcone pracom nad tworzeniem ZSRÓW z udziałem szkoleniowca – moderatora z Fundacji Zielona Akcja. Realizacja projektu, przyczyniła się do podniesienia świadomości społecznej na temat możliwości wywierania realnego wpływu na kształtowanie polityki prorozwojowej swojego regionu wśród mieszkańców a w konsekwencji do wypracowania inicjatyw temu służących tj. zawiązania LGD i przyjęcia zatwierdzonej przez Beneficjenta ZSRÓW. W ramach pracy nad strategią posiłkowano się pomocą ekspercką w celu przygotowania niezbędnych analiz, diagnoz i ekspertyz niezbędnych dla ZSRÓW. Realizacji zadań w niej zawartych podjęło się nowoutworzone Stowarzyszenie nazwie „Porozumienie Andrespol – Nowosolna”, w ramach jego zadań statutowych. W ostatniej fazie realizacji projektu przyłączono do struktur LGD sąsiednią gminę Brójce, (w ramach jej udziału własnego). Rozszerzone o sąsiednią gminę Stowarzyszenie otrzymało nowa nazwę Stowarzyszenie Twórczej Edukacji i Rozwoju „Ster” i to ono będzie odpowiedzialne za realizację zadań wynikających z niniejszej strategii. Stowarzyszenie STER wystąpiło z wnioskiem o dofinansowanie projektu pt: „LGD STER-em rozwoju lokalnego dla gmin Andrespol, Brójce, Nowosolna”, w ramach Schematu II PPL+ . Zakres projektu został umieszczony we wniosku o dofinansowanie realizacji projektu i przedstawia się następująco:

Projekt będzie realizowany na obszarze Lokalnej Grupy Działania „STER” (nazwa utworzona została od pierwszych liter Stowarzyszenie Twórczej Edukacji Rozwoju) która, zawiązała się w efekcie realizacji Schematu I Pilotażowego Programu Leader +.

Działalność LGD „STER” obejmuje swym zasięgiem obszar trzech gmin wiejskich Andrespola, Nowosolnej i Brójce, o łącznej powierzchni 147 km², gdzie przy liczbie mieszkańców 20 321 osób, gęstość zaludnienia wynosi około 138 osób na km². Wszystkie trzy gminy znajdują się w obrębie łódzkiej aglomeracji w Powiecie Łódzkim Wschodnim. Takie usytuowanie stanowi zarówno szansę rozwojową dla mieszkańców tego obszaru jak i niesie wiele zagrożeń. Wszystkie gminy łączy bardzo wiele zarówno pod względem geograficznym, jak i społecznym ekonomicznym i kulturowym. Znalazło to odzwierciedlenie w Zintegrowanej Strategii Obszarów Wiejskich przygotowanej w efekcie przeprowadzonych konsultacji społecznych, cyklu warsztatów i szkoleń dla mieszkańców partnerskich gmin,

które w połączeniu z opracowaniem fachowych analiz i ekspertyz złożyły się na ostateczny kształt dokumentu. Jego zapisy stanowią wytyczne do działań jakie zamierza realizować LGD „STER” w perspektywie następnego roku 2007 jak i w następnym okresie programowania tj do 2013 roku. Niniejszy projekt stanowi zaledwie fragment tych przedsięwzięć, którym LGD zamierza sprostać, biorąc pod uwagę stosunkowo krótki czas realizacji Schematu II.

Wiele oddolnych pomysłów, często nie ma szansy realizacji ze względu na brak fachowej porady i eksperckich wskazówek. Potrzeba wsparcia doradczego dla lokalnych inicjatyw uzasadnia konieczność zabezpieczenia finansów na ten cel, w budżecie niniejszego projektu.

Planuje się również ułatwienie członkom społeczności lokalnej i aktywnym grupom mieszkańców dostępności do różnego typu szkoleń podnoszących ich wiedzę i umiejętności, Planuje się finansowanie udziału w szkoleniach zarówno dla aktywnych społecznie grup mieszkańców i jak i dla członków LGD, którzy jako organ doradczy zobligowani są do stałego podnoszenia swych kwalifikacji i kompetencji. Planuje się 10 bloków szkoleniowych w których udział będzie otwarty a informacja podana do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD „STER” stworzonej i aktualizowanej w trakcie realizacji projektu. Przykładowe tematy szkoleń dotyczyć będą między innymi: skutecznego sposobu aplikowania o fundusze unijne, obsługi nowoczesnych technologii informacyjnych, komunikacji w tym kursy językowe, specjalistyczny kurs dla pracowników trzeciego sektora, szkolenie animatorów lokalnych społeczności, zarządzanie organizacją i czasem.

Szkolenia w tym zakresie są potrzebne i wynika to z faktu, iż wszelka zmiana na lepsze, a w naszym przypadku chęć polepszenia jakości życia na obszarze LGD, przy wykorzystaniu zasobów naturalnych i kulturowych tego regionu, bierze się, w pierwszej kolejności ze zmiany sposobu myślenia o terenach wiejskich i z podniesieniem poziomu świadomości mieszkańców, odnośnie ich mocy sprawczej w kreowaniu nowych wartości i podejmowaniu przedsięwzięć, które w przyszłości będą służyć wszystkim członkom społeczności lokalnej. Budowanie kapitału społecznego, to świadomość wartości więzów międzyludzkich, troska o kulturę, tradycję i czyste środowisko; podzielana przez możliwe jak największą grupę członków swej „małej ojczyzny”. Potwierdza to wypracowana Wizja rozwoju obszarów wiejskich regionu gmin Andrespol, Nowosolna, Brójce oraz Misja Lokalnej Grupy działania na tym terenie, zawarte w ZSRW.

Dlatego LGD zamierza wspierać wszelkie inicjatywy służące powyższym ideom.

Jako nowo powstała organizacja zamierzamy na stałe wpisać się w kalendarz lokalnych imprez kulturalnych i aktywnie w nich uczestniczyć. Będzie to równocześnie okazją do informowania mieszkańców o LGD „STER” i podejmowanych przez nią przedsięwzięciach. Poprzez realizację tego projektu możliwe będzie ufundowanie nagród rzeczowych dla uczestników konkursów, warsztatów i loterii, w połączeniu z promocją Programu Leader +, które tematycznie wpisują się w założenia ZSRW i ją promują. Ogólnie zakłada się współorganizację 10 lokalnych imprez kulturalnych i sfinansowanie zakupu 60 nagród dla zwycięzców podczas każdego z przedsięwzięć.

W ramach działań informacyjno- promocyjnych planuje się między innymi konkurs na logo LGD i realizację pomysłu na radiowy spot reklamowy zachęcający mieszkańców Łodzi do „weekendowego” spędzania czasu wolnego w pobliskim rejonie, bardzo atrakcyjnym ze względu na walory środowiskowe. Zostanie wydana także ulotka informacyjna o działalności LGD „STER”, zawierająca dodatkowo wiadomości o imprezach w regionie w nakładzie 3 000 sztuk. Poza lokalną dystrybucją ulotki zostaną dostarczone do Biur Turystycznych w Łodzi. Na tym obszarze znajduje się między innymi Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich, obszar tzw. ciszy cyrkulacyjnej i chronionego krajobrazu.

Nadmienić należy że tereny te mają przedwojenną jeszcze tradycję (dziś nieco zapomnianą) częstego uczęszczania przez „letników” tego obszaru, który stanowił kiedyś rekreacyjne zaplecze dla mieszkańców Łodzi. Próba przywrócenia tej funkcji w świadomości Łodzian była jednym z celów realizacji Schematu I i nadal domaga się kontynuacji.

W sprawnym poruszaniu turystów się po tym terenie pomocne będą tablice w ilości 35 sztuk, zawierające informację turystyczną z zaznaczeniem najbardziej godnych uwagi miejsc o charakterze przyrodniczym i historyczno – kulturowym, co stanowi jedno z przedsięwzięć niniejszego projektu.

Przybliżeniem realizacji planu utworzenia na tym terenie odpowiedniego zaplecza rekreacyjno – wypoczynkowego z bazą noclegową, będzie zlecenie przygotowania odpowiednich analiz w ramach niniejszego projektu. Nakładów finansowych wymagają ponad to opracowania historyczne i inne zaplanowane ekspertyzy (łącznie 4 zlecenia), które będą bazą do realizacji późniejszych przedsięwzięć mających podnieść jakość życia mieszkańców, tworzyć nowe miejsca pracy i zwiększyć atrakcyjność turystyczną tego obszaru.

W ramach niniejszego projektu przewidziane jest także zapoznanie się przez członków miejscowego LGD z działalnością LGD na terenie innych Partnerstw. Planuje się sfinansowanie udziału przedstawicieli LGD „STER” i aktywnych społecznie przedstawicieli lokalnych organizacji w konferencjach, seminariach, zjazdach członków sieci LGD w kraju i za granicą w ramach wymiany doświadczeń na poziomie między regionalnym i międzynarodowym. Przewiduje się w budżecie do refundacji 30 delegacji krajowych oraz organizację jednej zagranicznej wizyty studyjnej dla 40 osób, jako wynik nawiązanego kontaktu z LGD na terenie innego kraju.

Realizacja zaplanowanych w niniejszym projekcie zadań ma dużą szansę powodzenia; zważywszy na wysoki poziom potencjału wiedzy i umiejętności członków LGD, ich zdolności organizacyjne i umiejętność inicjowania przedsięwzięć o charakterze społecznym, czego potwierdzeniem jest zaangażowanie w sukces projektu do Schematu I PPL+.

Posiadamy dodatkowo korzystne warunki otoczenia zewnętrznego – przyjazny lokalny Bank Spółdzielczy i jego Prezesa, będącego członkiem LGD, poza tym wspierające Samorządy Gminne i organizacje z życia publicznego (szkoły, gimnazja, domy kultury).

V.4. Sposób finansowania ZSROW wraz z budżetem projektu

Jako podstawę do finansowania realizacji zadań ujętych w ZSROW dla gmin Andrespol, Brójce, Nowosolna, przyjęto, ubieganie się o refundację kredytu bankowego, jakie zamierza zaciągnąć Stowarzyszenie na realizację, w pierwszej kolejności, projektu pt: „LGD STER-em rozwoju lokalnego dla gmin Andrespol, Brójce, Nowosolna” . Planowany budżet realizacji projektu przedstawia załączona tabela:

Budżet projektu pt: "LGD STER-em rozwoju lokalnego dla Gmin Andrespol, Brójce, Nowosolna"-- zestawienie rzeczowo-finansowe

Lp.	Wyszczególnienie zakresu rzeczowego	Mierniki rzeczowe		Koszty projektu (w zł)					
		Jednostki miary	Ilość (liczba)	Całkowite ogółem	VAT ogółem	Kwalifiko-walne ogółem	w tym:		
							Etap I		
1	2	3	4	5	6	7	Całkowite ogółem	Vat ogółem	Kwalifiko-walne ogółem
A. Koszty administracyjne (Ka)									
I.1.	Wynagrodzenie pracowników	osobogodzina	1200	25 500,00	0,00	25 500,00	25 500,00	0,00	25 500,00
I.2.	Koszty utrzymania pomieszczeń biurowych	m ²	25	5 500,00	991,00	5 500,00	5 500,00	991,00	5 500,00
I.3.	Zakup sprzętu biurowego	Szt.	2	800,00	144,00	800,00	800,00	144,00	800,00
I.4.	Konserwacja i naprawa sprzętu biurowego	usługa	3	800,00	144,00	800,00	800,00	144,00	800,00
I.5.	Oplaty związane z prowadzeniem biura			3 501,00	631,00	3 501,00	3 501,00	631,00	3 501,00
I.6.	inne	usługa	1	2 250,00	0,00	2 250,00	2 250,00	0,00	2 250,00
1.7	Zakup sprzętu IT	Szt.	5	6 100,00	1 100,00	6 100,00	6 100,00	1 100,00	6 100,00
Suma kosztów administracyjnych (Ka)				44 451,00	3 010,00	44 451,00	44 451,00	3 010,00	44 451,00
B. Koszty pozostałe (Kp)									
II.	Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich								
II.1.	Szkolenia								

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
II.1.1.	Udział w szkoleniach podnoszących kompetencje i umiejętności członków LGD i aktywnych grup mieszkańców, w następujących zakresach, aplikowanie o środki finansowe z funduszy europejskich, zarządzanie organizacją i czasem, szczególnie dotyczące pracowników „trzeciego sektora”, szkolenia animatorów lokalnych społeczności, obsługi nowoczesnych technologii informacyjnych, komunikacji w tym kursy językowe, mediacyjne, moderacyjne, i inne, bezpośrednio związane z podnoszeniem wiedzy i umiejętności w związku z pracą na rzecz Stowarzyszenia „STER”.	osobogodzina	3 000	46 600,00	6 600,00	46 600,00	46 600,00	869 10600,00	46 600,00
II.2.	Analizy, ekspertyzy								
II.2.1.	Zlecenie przygotowania analiz i ekspertyz, w tym między innymi dokumentacji na zagospodarowanie kompleksu rekreacyjno – wypoczynkowego i bazy wypoczynkowej w okolicy stawów w Justynowie, opracowań historycznych i innych dokumentacji, które posłużą w przyszłości jako baza do realizacji przedsięwzięć podnoszących jakość życia mieszkańców, tworząc dodatkowo nowe miejsca pracy.	usługa	4	97 600,00	17 600,00	97 600,00	97 600,00	17 600,00	97 600,00
II.3.	Przedsięwzięcia o charakterze informacyjnym								
II.3.1.	Wsparcie doradcze dla lokalnych inicjatyw w tym pomoc prawna.	osobogodzina	70	8 540,00	1 540,00	8 540,00	8 540,00	1 540,00	8 540,00
II.3.2.	Spot radiowy „weekendowego” spędzania czasu na obszarze LGD, ukazujący się cyklicznie, zwłaszcza w okresie sezonu letniego	usługa	1	3 050,00	550,00	3 050,00	3 050,00	550,00	3 050,00
II.3.3.	Strona internetowa o LGD „STER” stworzenie i utrzymanie	usługa	1	3 660,00	660,00	3 660,00	3 660,00	660,00	3 660,00
II.3.4.	Tablice w ilości 35 sztuk z informacją turystyczną o obszarze LGD montowane przy głównych szlakach komunikacyjnych i zwyczajowo przyjętych miejscach spotkań mieszkańców.	usługa	1	21 960,00	3 960,00	21 960,00	21 960,00	3 960,00	21 960,00
II.3.5.	Wydanie ulotki informacyjnej o LGD „STER” zawierającej dodatkowo kalendarz imprez w regionie i informacje o szkoleniach dla mieszkańców obszaru LGD	Szt.	3 000	7 320,00	1 320,00	7 320,00	7 320,00	1 320,00	7 320,00

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
II.4.	Działania na rzecz promocji regionu, w tym imprezy kulturalne									
II.4.1.	Konkursy z nagrodami, angażujące dzieci i młodzież szkolną w poszukiwanie najbardziej atrakcyjnych miejsc historycznych, kulturowych i przyrodniczych w połączeniu z konkursem na logo LGD.	Szt	300	21 960,00	3 960,00	21 960,00	21 960,00	3 960,00	21 960,00	
II.4.2	Promocja ZSROW i LGD poprzez sponsoring nagród podczas konkursów, warsztatów i loterii organizowanych z inicjatywy lokalnych środowisk, a wpisujących się tematycznie w główne założenia strategiczne ZSROW, zwłaszcza w obszarze ekologii i zrównoważonego rozwoju oraz promocji produktu lokalnego.	Szt.	300	18 300,00	3 330,00	18 300,00	18 300,00	3 330,00	18 300,00	
II.5.	Współpraca i wymiana doświadczeń między LGD									
II.5.1.	Wizyta studyjna na terenie innego Partnerstwa za granicą dla 40 osób w ramach wymiany doświadczeń na poziomie międzynarodowym	Usługa	1	43 310,00	7 810,00	43 310,00	43 310,00	7 810,00	43 310,00	
II.5.2	Udział przedstawicieli LGD i przedstawicieli lokalnych aktywnych społecznie grup mieszkańców w konferencjach, seminariach, zjazdach członków sieci LGD w kraju i za granicą (Koszty scalone pełnej delegacji, wraz z noclegiem i transportem)	Szt.	30	24 400,00	4 400,00	24 400,00	24 400,00	4 400,00	24 400,00	
Suma kosztów pozostałych (Kp)					296 700,00	51 730,00	296 700,00	296 700,00	51 730,00	296 700,00
C. Koszty administracyjne i pozostałe projektu (Ka + Kp)					341 151,00	54 740,00	341 151,00	341 151,00	54 740,00	341 151,00

VI. Wpływ realizacji ZSROW na rozwój regionu

Sformułowane w ZSROW cele obszaru LGD są kontynuacją wskazanych we wcześniejszych dokumentach strategicznych gmin Andrespol, Brójce i Nowosolna celów głównych:

1. Dla gminy Andrespol:

wzmocnienie otoczenia rolnictwa i stworzenia warunków do rozwoju przemysłu rolno-spożywczego i nowoczesnej produkcji rolnej. Niezbędnym środkiem do osiągnięcia tego celu jest stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości z wykorzystaniem kapitału lokalnego i zewnętrznego

2. Dla gminy Nowosolna:

Wspieranie wszechstronnego rozwoju gminy poprzez realizację zadań polegających na tworzeniu nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej w celu poprawy warunków życia mieszkańców Gminy Nowosolna

3. Dla gminy Brójce:

Zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu życia poprzez wpływ na rozwój przedsiębiorczości, przeciwdziałanie bezrobociu, tworzenie przyjaznych warunków zamieszkania, ochronę zdrowia i bezpieczeństwa oraz zwiększenie dostępu do kultury i sportu.

Sformułowane w ZSROW cele zarówno strategiczne jak i operacyjne w logiczny sposób powiązane są z tematem wiodącym Lokalnej Grupy Działania. Dążenie do osiągnięcia „Poprawy jakości życia na obszarach wiejskich” poprzez podejmowanie przez wszystkich mieszkańców i podmioty działające na terenie partnerstwa inicjatyw wpływać będzie także na osiągnięcie określonego w strategii rozwoju województwa łódzkiego celu głównego którym jest: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.

Podobnie jak Rozwój województwa łódzkiego widziany jest w 3 sferach strategicznych tj: Społecznej, Gospodarczej i Funkcjonalno – przestrzennej w ramach ZROW w wyniku prac lokalnych liderów wskazane zostały także 3 cele strategiczne w ramach 3 obszarów priorytetowych:

1. Obszar priorytetowy	2. Obszar priorytetowy	3. Obszar priorytetowy
Walory przyrodniczo-krajobrazowe i środowisko Cel strategiczny 1. Podniesienie poziomu czystości środowiska i harmonia krajobrazu	Społeczność lokalna, kultura i tradycja Cel strategiczny 2. Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze LGD	Obszar LGD – obszarem wielofunkcyjnym Cel strategiczny 3. Rozwój wielofunkcyjny obszaru LGD

Z porównania tych obszarów widać przenikanie się i spójność podejścia regionalnego jak i poziomu LGD.

W obszarze: Walory przyrodniczo-krajobrazowe i środowisko cel strategiczny określono dążenie do Podniesienia poziomu czystości środowiska i harmonii krajobrazu. Analizując wskazane tam główne działania widać, iż ich osiągnięcie przyczyni się do postawionego w SRWŁ celu strategicznego Poprawa warunków życia mieszkańców regionu poprzez poprawę jakości środowiska i określonych tam głównych działań w szczególności.: wdrożenie systemowej gospodarki wodno-ściekowej, Promocja edukacji ekologicznej, selektywnej zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów przede wszystkim komunalnych i niebezpiecznych. Oznacza to, iż działania podejmowane na terenie LGD wpłyną na atrakcyjność województwa łódzkiego i w tym kontekście stworzenie regionu sprzyjającego zamieszkanu. Bowiern teren 3 gmin graniczących z miastem Łodzią już postrzegany jest jako atrakcyjny do zamieszkania, a podejmowane w ramach LEADER dalszych inicjatyw dodatkowo wzmocni ten wizerunek i przyczyni się do jego rozwoju.

W obszarze społeczność lokalna, kultura i tradycja określony cel strategiczny Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze LGD poprzez planowane w ramach niego działania podejmowane w celu osiągnięcia sformułowanych celów operacyjnych podkreślają znaczenie wykorzystania wewnętrznego potencjału regionu łódzkiego. Rozwój na terenie LGD będzie tożsamy z rozwojem regionu przy zachowaniu różnorodności i dążeniu do spójności województwa łódzkiego. Tematy oddziaływania tego obszaru na rozwój korelują z I społeczną sferą strategiczną SRWŁ. Wielokierunkowe określenie tego obszaru w ZSROW łączy się z kierunkami rozwoju województwa określonymi jako osiągnięcie poniższych celów operacyjnych SRWŁ:

- Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców województwa.
  - Rozwój i promocja kultury i turystyki w regionie,
  - Pobudzanie, kształtowanie i wzmocnianie kulturotwórczej funkcji ośrodków osadniczych,
  - Budowa społeczeństwa informacyjnego.
  - Zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej regionu poprzez rozwój i poprawę efektywności ekonomicznej i organizacyjnej infrastruktury transportowej i komunikacyjnej
- Realizacja tych działań zarówno przyczyni się do budowy wewnętrznej spójności jak i budowaniu gospodarki, w tym gospodarki opartej na wiedzy bazującej na wykształconych mieszkańcach.

Teren partnerstwa jest obszarem wiejskim. Jakość życia mieszkańców uzależniona jest od poziomu dochodów jego mieszkańców. Pełne wykorzystanie wewnętrznego potencjału w szczególności przyrodniczo - kulturowego przyczyni się do rozwoju gospodarczego opartego na wykorzystaniu silnych stron i szans obszaru partnerstwa. Bazując na efektywnym społecznie i ekonomicznie rolnictwie działania w ramach ZSROW nakierowane będą na dywersyfikację dochodów mieszkańców poprzez promocję rozwoju przedsiębiorczości, oraz rozwoju m.in. funkcji rekreacyjno-sportowo-turystycznej gmin partnerstwa. Tak określone kierunki rozwoju spójne są z tymi wytyczonymi w ramach SRWŁ celami. Wskazane jako priorytetowe w ramach II ekonomicznej sfery rozwoju województwa Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa osi osiągana ma być m.in. poprzez Tworzenie nowoczesnej, prorozwojowej i innowacyjnej bazy gospodarczej i Trwały i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich rozumianego właśnie jako stosowanie instrumentów dążących do wielokierunkowego rozwoju obszarów wiejskich jak np.: Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez rozwój przedsiębiorczości, kreowania sieci powiązań i

współpracy oraz poprawę efektywności ekonomicznej i produkcyjnej przetwórstwa rolno – spożywczego.

Poniżej w sposób tabelaryczny zobrazowana została spójność celów strategicznych ZSROW dla gmin Andrespol, Brójce i Nowosolna oraz Strategią rozwoju województwa łódzkiego:

ZSROW	Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 - 2020 (Uchwała Sejmiku Województwa Łódzkiego nr LI/856/2006 z dnia 31 stycznia 2006r.)
Podniesienie poziomu czystości środowiska i harmonii krajobrazu	<p>Cele szczegółowe w ramach obszaru priorytetowego OCHRONA ŚRODOWISKA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ochrona i poprawa stanu środowiska oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i antropogenicznym, – Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa. <p>Cel szczegółowy w ramach obszaru priorytetowego WIZERUNEK</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększanie świadomości znaczenia spójnej promocji regionu oraz zwiększenie udziału środowisk lokalnych w działaniach promocyjnych regionu, <p>Cele szczegółowe w ramach obszaru priorytetowego ŁAD PRZESTRZENNY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Identyfikacja obszarów problemowych oraz stymulowanie ich przekształceń w kierunku aktywizacji lub eliminacji istniejących i potencjalnych konfliktów i zagrożeń, – Zachowanie cennych wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych regionu, – Wzrost integralności terytorialnej obszaru.
Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze LGD	<p>Cel szczegółowy w ramach obszaru priorytetowego WIZERUNEK</p> <ul style="list-style-type: none"> – Korelacja działań służących promocji gospodarczej, możliwości inwestycyjnych i atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej regionu w celu podniesienia ich spójności i efektywności, – Zwiększanie świadomości znaczenia spójnej promocji regionu oraz zwiększenie udziału środowisk lokalnych w działaniach promocyjnych regionu, <p>oraz główne działania w ramach tego obszaru</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rewitalizacja terenów miejskich i przemysłowych, Rozwój sektora turystyki oraz sektora usług związanych ze sposobami spędzania wolnego czasu w województwie

<p>c.d. Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze LGD,</p>	<p>Cele szczegółowe w ramach obszaru priorytetowego WIEDZA I KOMPETENCJE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podniesienie poziomu wykorzystania potencjału oświaty, szkół wyższych i ośrodków naukowo – badawczych wraz z promowaniem aktywności w międzynarodowej przestrzeni edukacyjnej, oraz wzrost powiązań nauki z rozwojem gospodarki regionu, - Wyrównywanie szans w dostępie do edukacji na wszystkich etapach kształcenia przez tworzenie optymalnych warunków dla realizacji potrzeb oświatowych mieszkańców, - Poprawa jakości kształcenia na wszystkich poziomach, efektywne zarządzanie w edukacji oraz promowanie idei nauki przez całe życie, <p>Cel szczegółowy w ramach obszaru priorytetowego TOŻSAMOŚĆ REGIONALNA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie oraz inicjowanie działań na rzecz przywracania, ochrony i kultywowania historycznych wartości regionu, <p>Cel szczegółowy w ramach Obszaru priorytetowego OBSZARY WIEJSKIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa atrakcyjności obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej, <p>Cele szczegółowe w ramach Obszaru priorytetowego SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Włączenie we wszystkie sfery życia społeczno – gospodarczego technologii informacyjnych i komunikacyjnych, - Zapewnienie powszechnego dostępu do infrastruktury i usług elektronicznych, - Powiązanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych z trendem budowania e-platform i wykorzystania podpisu elektronicznego.
--	---

VII. Powiązanie ZSROW ze strategią NPR (na lata 2004-2006)

Celem strategicznym NPR jest rozwijanie konkurencyjnej gospodarki, opartej na wiedzy przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.

Realizacja celu strategicznego odbywać się będzie poprzez osiągnięcie celów cząstkowych NPR:

- wspomaganie osiągnięcia i utrzymania w dłuższym okresie wysokiego wzrostu PKB,
- zwiększanie poziomu zatrudnienia i wykształcenia,
- włączanie Polski w europejskie sieci infrastruktury transportowej i informacyjnej,
- intensyfikacja procesu zwiększania w strukturze gospodarki udziału sektorów o wysokiej wartości dodanej, rozwój technologii, społeczeństwa informacyjnego,
- wspomaganie udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych wszystkich regionów i grup społecznych w Polsce.

Powiązanie Narodowego Planu Rozwoju z ZSROW występuje w zakresie wspomagania rozwoju województwa łódzkiego jak i podnoszenia jego konkurencyjności. Ponadto osiągnięte będą także cele związane z zwiększaniem poziomu zatrudnienia i podnoszenia poziomu wykształcenia.

Określone w ZSROW działania wpisują się w dwie osie rozwoju polskiej gospodarki NPR:

- oś rozwoju nr 2: Rozwój zasobów ludzkich i zatrudnienia oraz
- oś rozwoju nr 4 w NPR 2004-2006:

W zakresie pierwszej z w/w osi rozwojowych realizacja niniejszej strategii może przyczynić się do rozwoju przedsiębiorczości, tworzenia nowych miejsc pracy, a także do wzmocnienia polityki równości szans, czy zwiększenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych młodzieży i dorosłych. Odnośnie osi rozwojowej nr 4 NPR 2004-2006 realizacja działań i osiągnięcie celów określonych w ZSROW wpłynie w szczególności na podniesienie konkurencyjności i dochodowości gospodarstw rolnych.

VIII. Promocja i informowanie o projekcie i ZSROW.

Promocja ZSROW i informowanie o projekcie realizowanym w ramach Schematu II odbywać się będzie analogicznie jak podczas realizacji projektu w ramach Schematu II. Przewiduje się nagłośnienie inicjatyw w lokalnej prasie, audycje radiowe promujące obszar LGD, wydanie publikacji na temat obszaru objętego ZSROW, wykonanie tablic z informacją turystyczną na terenie partnerstwa. Lokalna Grupa Działania zamierza swym uczestnictwem zasilić organizację lokalnych imprez dla mieszkańców i przedsięwzięć promujących obszar trzech podłódzkich gmin w całym województwie (targi, przeglądy, konkursy)

IX. Informacja o załącznikach.

- ksero list obecności uczestników warsztatów poświęconych tworzeniu LGD i szkoleniu członków LGD
- wersja elektroniczna ZSROW – płyta